

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİ
DAVRANIŞLARI İLE KURUM PERSONELİNİN KONUYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HATİCE KEFELİ

Ankara, Eylül, 2016

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİ
DAVRANIŞLARI İLE KURUM PERSONELİNİN KONUYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HATİCE KEFELİ

DANIŞMAN: Prof. Dr. GELENGÜL HAKTANIR

Ankara, Eylül, 2016

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼ę¼'ne

Hatice Kefeli'nin hazırladığı "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı ve İhmali Davranışları İle Kurum Personelinin Konuya İlişkin Görüşleri" başlıklı bu çalışma j¼rimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı/ Okul Öncesi Eğitimi Programı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

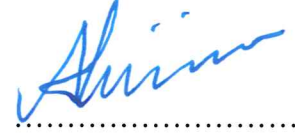
Başkan

Prof. Dr. Geleng¼l HAKTANIR



¼ye

Prof. Dr. Abide G¼NGÖZ AYAR



¼ye

Prof. Dr. Cağlayan DİNGER



ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisans¼st¼ Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri üyeleri tarafından ./.../20.... tarihinde uygun gör¼lm¼ř ve Enstit¼ Yönetim Kurulunca .../.../20.... tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. İsmail G¼VEN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

M¼d¼r¼

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.



Hatice KEFELİ

ÖZET

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİ DAVRANIŞLARI İLE KURUM PERSONELİNİN KONUYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Kefeli, Hatice

Yüksek Lisans, İlköğretim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gelengül Haktanır

Eylül 2016, ix + 143 sayfa

Bu araştırma okul öncesi eğitim kurumları personelinin çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki görüşleri ile okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içerisinde çocuğa yönelik istismar ve ihmal davranışlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseninin kullanıldığı bu araştırmanın çalışma grubunu Tokat il merkezinde bulunan 7 bağımsız anaokulunda çalışmakta olan 11 yönetici, 31 okul öncesi öğretmeni, 13 destek eğitim personeli, 8 memur, 5 aşçı, 2 hizmetli, 1 bahçıvan ve 1 servis şoförü oluşturmaktadır. Araştırma verileri gözlem ve görüşme yöntemleriyle elde edilmiştir. Araştırma sonucunda okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve çocuk istismarı denilince yöneticiler dışındaki personelin cinsel istismarı düşündükleri belirlenmiştir. Yöneticilerin ise çocuk istismarını çocuğa duygusal ve fiziksel olarak kötü davranma şeklinde değerlendirdikleri bulunmuştur. Çocukların en çok anne ve baba tarafından istismar ve ihmal edilebileceği, katılımcıların tümünün çocuk istismarı ve ihmeline yönelik özel bir eğitim almadıkları ve bazı katılımcıların bildirim yapabilecekleri kurumları bilmedikleri araştırma sonucu ortaya konmuştur. Katılımcıların çocuk istismarı ve ihmalinin önlenmesine ilişkin ilk olarak ailelere olmak üzere topluma eğitimler verilmesi gerektiğini düşündükleri bulunmuştur. Araştırma kapsamında gözlemlenen iki okul öncesi öğretmenin sınıflarında çocuklara duygusal istismar ve ihmal davranışı gösterdikleri, bunun yanı sıra öğretmenlerden birinin fiziksel istismar davranışı da gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca gözlemlenen öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki görüşleri ile çocuklara yönelik davranışlarının çeliştiği de belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Okul öncesi, istismar, ihmal, yetişkin, çocuk

SUMMARY

PRESCHOOL TEACHERS' BEHAVIORS ON CHILD ABUSE AND NEGLECT AND INSTITUTION PERSONNEL'S VIEWS ON ISSUE

Kefeli, Hatice

Master, Primary Department

Tesis Advisor: Ph. D. Gelengül HAKTANIR

September 2016, ix + 143 p.

This research was conducted to determine comments about child abuse and neglect all personnel's who work in the preschool institutions and preschool teachers' abuse and neglect behaviors against children in the classroom. Phenomenology pattern of qualitative research design was used in this research. The study group is constited from adults (11 administrators, 31 preschool teachers, 13 educational support personel, 8 officers, 5 cooks, 2 retainers, 1 gardener and 1 bus driver) who work in 7 independent kindergarten which is located in the province of Tokat. Research data have been obtained through ,interview and observation methods. As a result all of the personnel do not have sufficient knowledge related to child abuse and neglect and except administrators they identified sexual abuse when child abuse talked about. Administrators consider on child abuse the child's emotional and physical maltreatment. Children mostly abused by their parents, personnel have not get special training on child abuse and neglect and some of them do not know the institutions that they can make notification. As a result participants thought that to prevent child abuse and neglect family and comunity should be given training. Within the scope of observed preschool teachers' behaviors, it was determined that there is emotional abuse and neglect to children of their classes, besides, there is physical abuse of one of the teachers. On the other hand the observed teachers' opinions about child abuse and neglect are not consistent with their own behaviour.

Key words: Preschool, abuse, neglect, adult, child

ÖNSÖZ

Okul öncesi dönemde edinilen yaşantılar hayatın ilerleyen evrelerinde etkili olmaktadır. Bu dönemde edinilen olumsuz deneyimler çocuğun ilerleyen dönemlerde sorunlar yaşamasına neden olabilmekte ve kişilik gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir. Bu nedenle bu dönemde çocuğa doğru şekilde yaklaşmak ve davranmak, çocuğun olumlu yaşantılar edinmesinde önem kazanmaktadır. Ancak çocuğa yönelik olarak aile bireyleri, çevresinde bulunan kişiler ve okul personeli bilerek ya da bilmeyerek çocuğa yönelik olarak istismar ve ihmal davranışları gösterebilmektedir.

Çocuğa yönelik istismar ve ihmal davranışlarının belirlenmesi ve bu konuda farkındalık oluşturulması gibi önemli bir konuyu ele almamı sağlayan, beni bu konuda her zaman sabırla destekleyen, çalışma disiplini, alanında uzmanlığı, saygısı ve hoşgörüsüyle bana rol model olan danışmanım ve değerli hocam Prof. Dr. Gelengül HAKTANIR'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın şekillenmesi sürecinde uzman görüşlerini benden esirgemeyen sayın hocalarım Prof. Dr. Çağlayan DİNÇER'e, Doç. Dr. Dilek ACER'e, Yrd. Doç. Dr. Ege AKGÜN'e, Yrd. Doç. Dr. Müge ŞEN'e, Arş. Gör. Dr. Gökçe KARAMAN'a, Arş. Gör. Dr. Burcu ÇABUK'a, Arş. Gör. Dr. Ayşegül ERGÜL'e teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma sürecinde beni destekleyen, özellikle araştırmamın yazım aşamasında verdikleri destekle süreci kolaylaştıran ve bana güç veren sevgili kayınvalidem Reyhan KEFELİ'ye, kayınpederim Şahin KEFELİ'ye, kardeşim Ebru YILDIZ'a ve manevi desteğini benden esirgemeyen annem Şerife YILDIZ'a teşekkür ederim.

Tüm süreç boyunca her konuda yanımda ve yardımcım olan, maddi manevi her türlü desteği bana sağlayan sevgili eşim Emirhan KEFELİ'ye ve bu süreçte sabırla bekleyerek çalışmamı kolaylaştıran sevgili kızım Elif Defne KEFELİ'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ	ii
ÖZET	iii
SUMMARY	iv
ÖNSÖZ.....	v
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	4
1.2. Amaç	5
1.3. Önem.....	5
1.4. Sayıtlar	8
1.5. Sınırlılıklar	8
1.6. Tanımlar	9
1.7. Kısaltmalar.....	10
1.8. Kuramsal Çerçeve Ve İlgili Araştırmalar	10
1.8.2.Konu İle İlgili Yapılmış Araştırmalar	40
1.8.2.1.Yurt Dışında Yapılmış Farkındalık ve Bildirim Araştırmaları	40
BÖLÜM 2.....	51
YÖNTEM.....	51
2.1. Araştırma Modeli	51
2.2. Çalışma Grubu	51
2.3. Veriler ve Toplanması	57
2.3.1. Veri Toplama Araçları	57
2.4. Verilerin Analizi	58
BÖLÜM 3.....	60
BULGULAR VE YORUMLAR	60
3.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Personelin Çocuk İstismarı ile İlgili Görüşleri	60
3.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Personelin Çocuk İhmaline İle İlgili Görüşleri	70
3.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Personelin Çocuk İstismarına ve İhmaline İlişkin Olarak Aldıkları Eğitimler.....	81

3.4. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Personelin Çocuk İstismarı veya İhmali ile Karşılaşmaları Durumunda Bildirim Yapabilecekleri Kurumlar ile İlgili Bilgi Düzeyleri.....	84
3.5. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıflarında Bulunan Çocuklara Yönelik Gösterdikleri İstismar ve İhmal Davranışları.....	88
3.6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı ve İhmaline İlişkin Görüşlerini Davranışlarına Yansıtma Şekilleri	92
3.7. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Personelin Çocuk İstismarının ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Önerileri	98
BÖLÜM 4.....	110
SONUÇ VE ÖNERİLER	110
4.1. Sonuç	110
4.2. Öneriler	112
KAYNAKLAR.....	115
EKLER	123
EK A.1	124
EK A.2	125
EK B.1	126
EK B.2	129
EK B.3	132
EK B.4	135
EK C	138
EK D	143

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge	Sayfa
1 Yöneticilerin demografik özellikleri.....	52
2 Okul öncesi öğretmenlerinin demografik özellikleri.....	53
3 Destek eğitim personelinin demografik özellikleri.....	54
4 Diğer personelin demografik özellikleri.....	55
5 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarının ne olduğuna ilişkin görüşleri.....	60
6 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarının kim ya da kimler tarafından yapılabileceğine ilişkin görüşleri.....	63
7 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların hangi yaşlarda daha çok istismar edildiğine ilişkin görüşleri.....	66
8 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların cinsiyetinin istismar edilme durumunu etkileyip etkilemediğine ilişkin görüşleri.....	69
9 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk ihmalinin ne olduğuna ilişkin görüşleri.....	71
10 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk ihmalinin kim ya da kimler tarafından yapılabileceğine ilişkin görüşleri.....	74
11 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların hangi yaşlarda daha çok ihmal edildiğine ilişkin görüşleri.....	77
12 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların cinsiyetinin ihmal edilme durumunu etkileyip etkilemediğine ilişkin görüşleri.....	79
13 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim alma durumları.....	81
14 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı veya ihmali ile karşılaşmaları durumunda bildirim yapabilecekleri kurumlar.....	85
15 Ö1'in sınıfında bulunan çocuklara yönelik gösterdiği çocuk istismarı ve ihmali davranışları.....	88
16 Ö2'nin sınıfında bulunan çocuklara yönelik gösterdiği çocuk istismarı ve ihmali davranışları.....	90
17 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarını ve ihmali önlemeye yönelik neler yapılabileceğine ilişkin görüşleri.....	98

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik	Sayfa
1 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ile ilgili görüşleri.....	62
2 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarının kim/kimler tarafından yapılabileceğine ilişkin görüşleri.....	65
3 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların hangi yaşlarda daha çok istismar edildiğine ilişkin görüşleri.....	68
4 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların cinsiyetinin istismar edilme durumunu etkileyip etkilemediğine ilişkin görüşleri.....	70
5 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk ihmalinin ne olduğuna ilişkin görüşleri.....	73
6 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk ihmalinin kim/kimler tarafından yapılabileceğine ilişkin görüşleri.....	76
7 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların hangi yaşlarda daha çok ihmal edildiğine ilişkin görüşleri.....	78
8 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların cinsiyetinin ihmal edilme durumunu etkileyip etkilemediğine ilişkin görüşleri.....	80
9 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim alma durumları.....	84
10 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı veya ihmali ile karşılaşmaları durumunda bildirim yapabilecekleri kurumlar.....	87
11 Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarını ve ihmali önlemeye yönelik neler yapılabileceğine ilişkin görüşleri.....	101

BÖLÜM 1

GİRİŞ

İnsanın tüm yaşamı ele alındığında bazı yaşam dönemlerinin, psikolojik ve fizyolojik gelişmeler açısından daha kritik dönemler olduğu görülmektedir. İnsanlar bu dönemlerde çevre etkilerine karşı daha duyarlı olmakta ve çevreden edindikleri yaşam deneyimleriyle daha hızlı öğrenme gerçekleştirmektedirler (Senemoğlu, 2013). Söz edilen kritik dönemlerden birisi de kişiliğin oluşumu ve şekillenmesi, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması ve geliştirilmesinde ileriki yıllara olan etkisi nedeniyle 0-6 yaşlar arasını kapsayan okul öncesi yıllardır (Arı, 2005). Erikson'a göre çocukların kişilikleri ve sosyal becerileri içinde buldukları toplumun koşullarına bağlı olarak ve toplumun isteklerine, beklentilerine ve değerlerine göre gelişmektedir (Erdiller, 2012). Bu dönemde çocuğa sağlanacak deneyimlerle elde edilecek temel bilgi, beceri ve alışkanlıklar, çocuğun daha sonraki öğrenim yaşamının yanı sıra sosyal ve duygusal yaşamını da biçimlendirecek güçtedir (Arı, 2005). Okul öncesi dönemde kazanılamayan davranışlar çocuğun gelişiminde yetersizliklere yol açmakta ayrıca edinilen olumsuz tutumlar da ileriki yıllarda düzeltilmesi zor durumlara sebep olmaktadır (Sarıbaş, 2013).

Çocuğun ilk etkileşime geçtiği kişiler genellikle bakımından sorumlu olan anne-babası ve diğer aile bireyleridir. Yaşamının ilk yıllarında çocuk daha çok ailesiyle ve yakın çevresiyle etkileşimde bulunmakta ve eğitim süreci ailede başlamaktadır. Anne-babanın çocuğa karşı tutumu ve anne-baba ve diğer aile üyeleri arasındaki etkileşimlerin niteliği de çocuğun gelişiminde etkilidir (Senemoğlu, 2013). Ailenin çocuğa karşı tutumunun çocuğun gelecek yaşantısına yön verecek çeşitli etkileri olmaktadır. Anne ve babanın gözlenen davranışları ve tutumları, çocuğun davranışlarını, cinsiyet rollerini, kısaca tüm kişilik gelişimini etkilemektedir. (Senemoğlu, 2013). Nitekim Berk (2013), sıcak ve duyarlı ebeveyn-çocuk ilişkisinin daha olumlu ve tutarlı erken benlik kavramını desteklediğini vurgulamaktadır. Ancak ailelerin kendi çocukluk yıllarında kazandıkları deneyimler, sosyoekonomik düzeyleri, aile içi anlaşmazlıklar, yaşam şartları yanlış ebeveyn tutumlarına sebep olabilmekte ve aile ile çocuk arasındaki iletişim yetersizliği

yerini istismar veya ihmal gibi çocuğun gelişimi açısından sakıncalı durumlara bırakabilmektedir (Keser, Odabaş, Elibüyük, 2010; Yolcuoğlu, 2010).

Çocuk istismarı; çocukların bir yetişkin tarafından, beden ve ruh sağlıklarına zarar veren ya da fiziksel, zihinsel, duyuşsal, sosyal ve ahlaki gelişimlerini engelleyen ve kaza sonucu olmayan eylemlere maruz kalmalarıdır (Yılmaz, 2009). Çocuk istismarı genel olarak duygusal, fiziksel ve cinsel istismar olarak üç başlık altında ele alınmaktadır (Öztürk, 2011). İhmal ise; çocuğa bakmakla yükümlü olan kişilerin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi, beslenme, barınma, uygun ve temiz giyim, tıbbi bakım, sosyal ve duygusal gereksinim gibi temel ihtiyaçlarını karşılamaması ve çocuğu fiziksel ve duygusal olarak ihmal etmesidir (Polat, 2007; Hergüner, 2011).

Berk (2013), çocuklarına kötü davranan ebeveynlerin disiplin sağlamada ve çocuğuyla iş birliği içerisinde ortak amaçlar doğrultusunda çalışmada diğer ebeveynlere göre daha beceriksiz olduklarını vurgulamakta ve bu ebeveynlerin çocukları hakkında önyargılı düşündüklerini ve kendilerini kolayca fiziksel güç kullanmaya itebilecek bir bakış açısına sahip olduklarını öne sürmektedir. Ülkemizde yapılan çalışmalar da çocuğa yönelik şiddetin bir disiplin aracı olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır. Bilir, Arı, Dönmez, Atik ve San (1991) tarafından Türkiye'nin 16 ilinde 4-12 yaşlar arasında 50.473 çocukla yapılan araştırmada, kızların % 62,4'ünün, erkeklerin ise % 62,9'unun fiziksel ceza aldıkları bulunmuştur. Fiziksel cezanın yanı sıra çocuklar duygusal olarak da örselenmektedir. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından Türkiye aile yapısına ilişkin yapılmış araştırmada (2006), 3-17 yaş grubunda çocuğu olan babaların çocuklarına en çok verdikleri cezaların başında % 73'lük bir oranla azarlama gelmekte, çocuğu dövmek ise % 22'lik bir oranla karşımıza çıkmaktadır. Aynı araştırmada annelerin çocuklarına verdikleri cezalar arasında % 81 oranıyla en çok azarlama gelirken, çocuğu dövmek ise % 36 olarak belirlenmiştir. Zoroğlu, Tüzün, Şar, Kora ve Alyanak (2001) yaptıkları çalışmada cinsel, fiziksel, duygusal istismar ve ihmal türü travmatik yaşantılar göz önüne alındığında, araştırmaya katılan her üç ergenden birinin çocukluk çağı ruhsal istismar ve ihmal yaşantılarından birine maruz kaldığı ortaya konmuştur. Çocuğa yönelik cinsel istismar onların ruh sağlığının bozulmasına yol açmakta ve gelecek yaşantılarını olumsuz etkilemektedir. Çocuk cinsel istismarı yaygınlık oranları ortaokul öğrencilerinde %6,4, liseli kız öğrencilerde ise %13,4'tür. Buna karşılık, üniversite öğrencileri arasında oran %28 olarak bulunmuştur (Uslu ve Kapçı, 2014). Sofuoğlu ve diğerleri (2014) tarafından üç farklı

ilden 7540 öğrencinin katılımıyla yapılan araştırmada katılımcıların tüm yaşam boyu psikolojik olumsuz çocukluk çağı deneyimleri (OÇÇD) sıklığı %70.4, fiziksel istismar OÇÇD sıklığı %58.1 ve ihmal sıklığı da %42.4 olarak bulunmuştur. Son bir yıl içindeki sıklıklar ise sırasıyla %62.7, %46.0 ve %37.5 olarak bildirilmiştir. En yaygın görülen fiziksel OÇÇD davranışları çimdikleme, acı biber sürme, kulak çekme ve tokat atmak, en yaygın görülen psikolojik OÇÇD davranışları bağırma, aşağılama, kendini kötü hissetme yüzünden çocuğu suçlama, diğer çocuklarla karşılaştırma ve hayalet, öcü ve benzeri varlıkları çağırma ile korkutma olarak saptanmıştır. İhmal kapsamında ise çocukların kendilerini önemsiz hissetmeleri en yaygın kategori olarak bildirilmiştir. Bu gibi bulgular çocukluk çağında yaşanan istismar ve ihmal olaylarının azımsanamayacak boyutlarda olduğunu gösterir niteliktedir. Bu nedenlerle aileler tarafından çocuğa yönelik istismar ve ihmal davranışlarının göz ardı edilmemesi gerektiği söylenebilmektedir. Ailenin yanı sıra okul ve okuldaki diğer personel de önemlidir. Nitekim üst yaş gruplarına yönelik yapılan çalışmalar istismar ve ihmalin okulda da yapılabileceğini göstermektedir (Benbenishty, Zeira ve Astor, 2002; Bulut, 2008; Khoury-Kassabri, 2009; Theoklitou, Kabitsis ve Kabitsi, 2012; Uzbaş, 2009).

Küçük çocuklar düşünüldüğünde ise, aileden sonra küçük çocukların en çok zaman geçirdiği ve gelişim ve eğitimine katkı sağlayan birim okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Bu kurumlar, duygu ve düşüncelerini rahat ifade edebilen, kendi kendine karar verme yeterliliği bulunan, kendisinin ve başkalarının haklarına saygı duyan, kendi kendini denetleme becerisine sahip, meraklı, araştırmacı, girişimci, üretici bireyler yetiştirmede ailelerin en büyük yardımcısıdır (Oktay, 2005). Tüm bu özelliklerin çocuklara kazandırılmasında okul öncesi öğretmenleri etkin rol oynamaktadırlar. Öğretmenin görevi, bilgiyi kişiye uygun hale getirerek kullanabilmesini sağlamaktır. Bunu sevgi ve saygıya dayalı bir disiplin anlayışı içinde uygular (Kamaraj, 2005). Bu disiplinin sağlanma sürecinde, okul öncesi öğretmenlerinin okul içerisinde gerçekleştirdikleri etkinlikler sırasında bilinçli veya bilinçsiz olarak çocuklara yönelik istismar veya ihmal davranışları gösterebildikleri gözlenmektedir. Ayrıca okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan diğer personel de eğitim-öğretim süreci içerisinde çocuklarla etkileşimde bulunabilmektedir. Gerek çocuğa yönelik istismar ve ihmal davranışlarının belirlenmesi gerekse okul ortamında ortaya çıkabilecek bu davranışların önlenmesinde okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan bütün personelin çocuk istismarı ve ihmali hakkında bilgi sahibi olması önemlidir. Ayrıca bu konuda yeterli bilgiye sahip olma veya

olmama durumunun okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara karşı davranışlarına nasıl yansıdığı da araştırmalarla saptanmamış ve halen çözüm bekleyen bir problem durumudur.

1.1.Problem Durumu

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2015-2016 öğretim yılı istatistiklerine göre resmi ve özel anaokullarında 483.522, resmi ve özel anasınıflarında ise 725.584 öğrenci ve toplamda 72.228 okul öncesi öğretmeni bulunmaktadır ("Milli Eğitim İstatistikleri", 2016). Çocuğun gelişiminde okul öncesi eğitimin öneminin anlaşılmasıyla okul öncesi eğitim kurumları yaygınlaşırken, bu kurumlara devam eden öğrenci sayısı da artış göstermektedir. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuklar üzerinde öğretmenlerin ve diğer okul personelinin söylemleri ve davranışları etkili olmaktadır. Bu yüzden bu kurumda çalışan bütün personelin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi sahibi olması, bu tür davranışlara ilişkin farkındalık kazanması ve çocuklara yönelik istismar ve ihmal davranışlarıyla karşılaşması durumunda başvurulması gereken kurumları ve konu ile ilgili alınması gereken önlemleri bilmesi çocuğun bu davranışlardan korunması açısından önemlidir.

Taner ve Gökler (2004) fiziksel istismarın en çok dört ve sekiz yaşları arasındaki çocuklara yönelik olduğunu aktarırken Yalçın, Koçak ve Duman (2014) da çocuğun yaşı ne kadar küçükse istismar olasılığının o kadar arttığını belirtmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (2002) de çocukların istismar ve ihmal nedeniyle ölüm oranının küçük yaşlarda daha fazla olduğunu belirlemiştir. Bu araştırmalar göz önüne alındığında okul öncesi dönemin çocukların istismar ve ihmal davranışlarına maruz kalmaları açısından kritik bir dönem olduğu söylenebilmektedir. Çünkü erken çocukluk çağı deneyimleri çocukların sosyal/duygusal gelişimini, erken öğrenme becerilerini, ilişkilerini ve yaşamları boyunca dış dünyaya nasıl karşılık verdiklerini belirleyen beynin fiziksel yapısını etkilemektedir (Obadina, 2013). Bu dönemde edinilen deneyimlerin önemi (Oktay, 2005) göz önüne alındığında okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecinde çocuklara yönelik gösterdikleri istismar ve ihmal davranışları, çocuğun gelecek yaşantısında çeşitli sorunlar yaşamasına neden olabilir (Bayraktar, 2015). Okul öncesi öğretmenleri ve çocuklar sınıf ortamında birlikte olmakta ve öğretmen davranışlarının denetlendiği bir mekanizma bulunmamaktadır. Bu yüzden okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi davranışlarında

çocuğa yönelik istismar ve ihmali olup olmadığının anlaşılması açısından öğretmen davranışlarının gözlemlendiği çalışmalara gereksinim duyulmaktadır.

Bu nedenlerle bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında bulunan çocuklara yönelik olarak istismar ve ihmal davranışları gösterip göstermedikleri ve öğretmenlerin yanı sıra okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

1.2.Amaç

Bu çalışma, okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki görüşleri ile öğretmenlerin çocuğa yönelik istismar ve ihmal davranışlarını belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Araştırma sonucunda aşağıda yer alan alt amaçlara ulaşmak hedeflenmektedir.

1. Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ile ilgili görüşlerini belirlemek.
2. Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk ihmali ile ilgili görüşlerini belirlemek.
3. Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarına ve ihmeline ilişkin olarak aldıkları eğitimleri belirlemek.
4. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında bulunan çocuklara yönelik gösterdikleri istismar ve ihmal davranışlarını belirlemek.
5. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmeline ilişkin görüşleri ile sınıflarında gösterdikleri davranışları karşılaştırarak çocuk istismarı ve ihmeline ilişkin düşüncelerini davranışlarına nasıl yansıttıklarını belirlemek.

1.3.Önem

Yaşamının ilk yıllarında çocuk daha çok ailesiyle ve yakın çevresiyle etkileşimde bulunmakta ve eğitim süreci ailede başlamaktadır. Anne-babanın çocuğa karşı tutumu ve anne-baba ve diğer aile üyeleri arasındaki etkileşimlerin niteliği de çocuğun gelişiminde etkilidir (Kılıç, 2014; Senemoğlu, 2013.). Aileler çocuklarına karşı çocuğun gelişimini

olumsuz etkileyecek davranışlar gösterebilmekte ve çocuğa yönelik istismar ve ihmal olarak nitelendirilebilecek bu davranışlar genellikle ailedeki ekonomik, sosyal, çevresel ve kültürel stres kaynaklarıyla ilgili olmaktadır (Ünal, 2008).

Çocuğa yönelik gösterilen yanlış anne baba tutumları ve istismar ve ihmal davranışları sonucunda çocukların kişilik gelişimi olumsuz etkilenmekte ve çocuklarda dürtü kontrolü eksikliği, arkadaş edinme zorluğu, yalnızlık, anti-sosyal davranışlar ve özdenetim eksikliği gibi istenmeyen davranışlar görülebilmektedir (Mangır, Aral, Haktanır, Baran, Başar ve Köksal, 1995; Yılmaz, 2009). Bunun yanı sıra olumsuz davranışlar ve kişilik özellikleri çocukların toplumsal uyumunu ve insan ilişkilerini olumsuz etkileyebilmekte ve gelecek yaşantılarında istenmeyen durumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Bilir ve diğerleri, 1991; Obadina, 2013; Yılmaz, 2009).

Çocuk istismarı ve ihmali genel olarak; aile içinde çocuğa karşı kötü tutum gösterilmesi, bilinçli ya da bilinçsiz olarak çocuğa hak ettiği bakımın ve ilginin gösterilmemesi sonucunda çocuğun normal büyüme ve gelişimini tamamlayamaması ve iyilik durumu dışında olması olarak tanımlanmaktadır (Polat, 2007). Çocuklara yönelik istismar ve ihmal davranışları en çok aile ortamında gerçekleşmektedir. Buna yönelik yapılan araştırmalar da çoğunlukla ailelerin çocuklara yönelik istismar ve ihmal davranışları üzerine odaklanmışlardır (Bilge, Taşar, Kılınçoğlu, Özmen ve Tıraş, 2013; Bilgin, 2008; Bilir ve diğerleri, 1991; Güler, Uzun, Boztaş ve Aydoğan, 2002; Keser ve diğerleri, 2010; Kutlu, Batmaz, Bozkurt, Gençtürk ve Gül, 2007; Özmen, 2004; Page ve İnce, 2008; Pelendecioğlu ve Bulut, 2009; Selimhocaoglu, 2011; Ünal, 2005; Ünal, 2008).

Aileden sonra çocuğun gelişim ve eğitiminde en önemli rolü okul öncesi eğitim kurumları üstlenmektedir. Bu kurumlar; kişiliğin şekillendiği bu dönemi, çocukların fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri açısından en sağlıklı şekilde geçirmesini, onları hayata hazırlamayı amaçlamaktadır (MEB, 2013). Aynı zamanda bu kurumlarda verilen okul öncesi eğitimi, çocuğun tüm gelişim alanlarına olumlu etkiler yaparak çocuğun kişilik yapısını, benlik algısını, yaratıcılığını, iletişim becerisini, sosyal ve duygusal uyumunu olumlu yönde desteklemektedir (Turaşlı, 2014). Çocuğun tüm bu gelişim özelliklerini kazanabilmesinde en etkili öge okul öncesi öğretmenleridir.

Çocukların ailesinden sonra birlikte en fazla vakit geçirdiği kişi olarak okul öncesi öğretmenleri; hoşgörülü, sabırlı, sevecen, anlayışlı, esprili, esnek, profesyonel, yaratıcı,

başarıya odaklı, güvenilir, çocukları gerçekten seven, cesaretlendirici ve destekleyici kişilik özelliklerine sahip olmanın yanı sıra mesleki beceri ve yeterliliklere de sahip ve alanı ile ilgili konulara hâkim olmalıdır (Dağlıoğlu, 2014). Milli Eğitim Bakanlığı 2006 yılında öğretmenlik mesleği genel yeterliklerini belirlemiş ve öğretmenlerin çocukları bir birey olarak gören, onlara saygı gösteren, değer veren, çocuk hakları, insan hakları, anayasa ve demokrasi ilkelerini benimseyerek her toplumun kendine özgü kültürel yapısı ve değerleri olduğu anlayışından yola çıkarak öğrenme yaşantılarını belirleyen, kişisel bakımına ve sağlığına özen gösteren, canlı, enerjik ve yaratıcı bireyler olmaları gerektiğini vurgulamıştır. Bunun yanı sıra öğretmenlerin, öğrencinin kendini ifade edebileceği fırsatlar sunması gerektiği ve öğrencinin fikirlerine ve ürettiklerine değer vermesi gerektiği de belirtilmiştir. Öğretmenler çocukların gelişim özelliklerini çok iyi bilmeli ve eğitim programlarını hazırlarken onların bireysel farklılıklarını dikkate almalıdır. Çocuk ve öğretmen arasında sevgiye dayalı bir güven ilişkisi kurulmalıdır (MEB, 2013). Bu süreçte okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara davranışları ve çocuklarla iletişim tarzları önem kazanmaktadır. Çocukların ev ortamında karşılaşılabilecekleri istismar ve ihmal davranışlarının belirlenmesinde okul öncesi öğretmenlerinin dikkati ve çocukla kurduğu iletişim önemli rol oynamaktadır (Lynn, 2008). Okul öncesi öğretmenleri çocuklarla uzun zaman dilimlerinde bir arada bulunduğu için çocuk istismar ve ihmalinin belirtilerini fark edebilecek ilk kişilerden biri olmaktadır (McKee ve Dillenburger, 2012; Toros ve Tiirik, 2016). Ayrıca çocuk istismarı ve ihmali sadece aile içerisinde değil okul ortamında ve öğretmenler tarafından da gerçekleştirilmektedir (Benbenishty ve diğerleri, 2002; Bulut, 2008; Schumacher ve Carlson, 1999). Alan yazın incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı veya çocuk ihmali ile ilgili farkındalıklarını belirlemeye yönelik yapılmış çeşitli araştırmalara (Dönmez, 2009; Erol, 2007; Feng, Huang ve Wang, 2010; Sarıbaş, 2013; Smith, 2010; Sundell, 1997; Tugay, 2008; Walsh ve Farrell, 2008) rastlanırken, öğretmenlerin sınıf içerisinde çocuklara yönelik gösterdikleri istismar veya ihmal davranışlarını ortaya çıkarmak üzere yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ayrıca ülkemizde okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan diğer personelin de çocuklarla iletişim ve etkileşim içerisinde olmasına karşın çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili yeterli bilgiye sahip olma durumlarını inceleyen araştırma bulunamamıştır.

Bu çalışma ile okulöncesi eğitim kurumlarında çalışan bütün personelin çocuk istismarı ve ihmaline ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca okul öncesi

öğretmenlerinin çocuk istismarına ilişkin görüşleri ile sınıflarında gösterdikleri davranışlar karşılaştırılarak öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaline ilişkin bilgilerini davranışlarına nasıl yansıttıkları ortaya çıkarılmış ve bu konuda farkındalık kazanmalarına katkı sağlanmıştır. Araştırmanın, daha önce böyle bir çalışmanın yapılmamış olması, bu konuda araştırma yapmak isteyenlere örnek oluşturması ve okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismar ve ihmaline yönelik tutum ve davranışlar hakkında bilgilenmesi yönlerinden de alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4.Sayıtlar

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin gözlem sürecinde belirlenen zaman dilimindeki davranışlarında kayıt sisteminden ve gözlemciden etkilenmedikleri varsayılmaktadır.

Katılımcıların kendilerine yöneltilen soruları dürüst bir şekilde cevapladıkları varsayılmaktadır.

1.5.Sınırlılıklar

Bu çalışma, Tokat ilinde bulunan yedi bağımsız anaokulunda çalışan idareci, öğretmen ve diğer personelin görüşleri ile bu okullardan birinde çalışan ve gözlem yapılmasını kabul eden iki okul öncesi öğretmenin eğitim ortamlarındaki davranışlarının gözlemi ile sınırlıdır.

Bu çalışma araştırmacı tarafından kullanılacak veri toplama araçlarının içeriği ile sınırlıdır.

Bu çalışmada gözlem yapılan sınıfta tek kamera ile çekim yapılmasından dolayı gözlem verileri sınıfın kamera açısında bulunan bölümlerinde yapılan kayıtlarla sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Çocuk istismarı; Çocukların bir yetişkin tarafından, beden ve ruh sağlıklarına zarar veren ya da fiziksel, zihinsel, duyuşsal, sosyal ve ahlaki gelişimlerini engelleyen ve kaza sonucu olmayan eylemlere maruz kalmalarıdır (Yılmaz, 2009).

Fiziksel istismar: Bir çocuğun kaza ile olmayan, elle ya da herhangi bir aletle vurma, dövme, itme, ısırma, tırmalama, kesme, yakma, boğma vs. sonucu zarar göreceği bir şiddete maruz kalmasıdır (Dinç, 2011, s. 57).

Cinsel istismar: Çocuğun, bir erişkin ya da kendisinden en az beş yaş büyük bir diğer kişi tarafından cinsel bir amaç ya da tatmin için kullanılması; ya da çocuğun cinsel içerikli bir eyleme/olaya dâhil edilmesi veya maruz bırakılmasıdır (Coşkun, 2011, s.76).

Duygusal istismar: Çocuk ve gençlerin, kendilerini etkileyen tutum ve davranışlara maruz kalarak ya da gereksindikleri ilgi, sevgi ve bakımdan mahrum bırakılarak toplumsal ve bilimsel standartlara göre psikolojik hasara uğratılmaları durumudur (Polat, 2007).

İhmal: Çocuğa bakmakla yükümlü olan kişilerin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi, beslenme, barınma, uygun ve temiz giyim, tıbbi bakım, sosyal ve duygusal gereksinim gibi temel ihtiyaçlarını karşılamaması ve çocuğu fiziksel ve duygusal olarak ihmal etmesidir (Hergüner, 2011; Polat, 2007).

Destek eğitim personeli: Okul öncesi eğitim kurumlarında, yeterince öz bakım becerisine sahip olmayan çocukların öz bakım becerisine destek sağlamak amacıyla imkânlar çerçevesinde her okul öncesi eğitim kurumuna en az bir kişi olmak üzere iki grup için görevlendirilen personeldir (Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2014).

Diğer personel: Anaokullarında yönetim ve hesap işleri ile ilgilenen memurlar, aracı bulunan okullarda şoför, temizlik hizmetlerini yürütmek üzere hizmetli, bahçeyle ilgili görevleri yürütmek üzere bahçıvan, okulun ısınma işlerini yürütmek üzere kaloriferci, yemekhanesi bulunan okullarda yemek çıkarılmasına yönelik iş ve işlemleri yürütmek üzere aşçı ve aşçı yardımcısı, ihtiyaç duyulan diğer alanlarda çalıştırılan personeldir.

1.7. Kısaltmalar

WHO	World Health Organization: Dünya Sağlık Örgütü
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı

1.8.Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

1.8.1.Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde; çocuk istismarı ve ihmalinin tanımı ve çeşitleri, çocuk istismarı ve ihmalinin nedenleri ve artmasına yol açan risk faktörleri, çocuk istismarı ve ihmalinin çocuk üzerindeki etkileri, çocuk istismarı ve ihmalinin tarihsel süreçteki yeri, çocuk istismarı ve ihmaline ilişkin hukuksal düzenlemeler ve Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocuk istismarı ve ihmalinin belirlenmesinde okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi eğitim kurumunda çalışan yetişkinlerin görev ve sorumlulukları konuları ele alınmaktadır.

1.8.1.1. Çocuk İstismarı ve İhmali Kavramlarının Tanımı ve Çeşitleri

Çocuk istismarı ve ihmali kavramı içerisinde birçok davranışı barındırmakta ve bunlara ilişkin yapılmış farklı tanımlamalar bulunmaktadır. Tanımların farklılaşmasında kültürel özellikler de etkili olmaktadır. Bazı araştırmacılar bu kavramları açıklarken yetişkinlerin davranışlarına veya eylemlerine odaklanırken bazıları da çocuk üzerinde yıkıcı bir etkiye yol açması veya yol açma ihtimali olması durumu üzerine odaklanmaktadır (WHO, 2002). Çocuk istismarı ve ihmali, çocuğa kötü muamele ve çocuk mağduriyeti birbirleriyle yer değiştirebilen terimler olarak çocukları ve aileleri karşı karşıya getiren önemli bir halk sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır (Giardino, Lyn ve Giardino, 2010).

Polat (2007) çocuk istismarı ve ihmali genel olarak; aile içinde çocuğa karşı kötü tutum gösterilmesi, bilinçli ya da bilinçsiz olarak çocuğa hak ettiği bakımın ve ilginin gösterilmemesi sonucunda çocuğun normal büyüme ve gelişimini

tamamlayamaması ve iyilik durumu dışında olması olarak tanımlarken Güler ve diğerleri (2002) çocuk istismarı ve ihmali; çocuklara anne-babaları veya onlara bakıp gözetmek ve eğitmekle görevli kişiler ya da yabancılar tarafından sağlıklarına zarar veren fiziksel, duygusal, zihinsel ya da sosyal gelişimlerini engelleyen tutum ve davranışlara maruz bırakılmaları olarak tanımlamaktadır. Taner ve Gökler'e (2004) göre çocuk istismarı ve ihmali; ana, baba ya da bakıcı gibi bir erişkin tarafından çocuğa yöneltilen, toplumsal kurallar ve profesyonel kişilerce uygunsuz ya da hasar verici olarak nitelendirilen, çocuğun gelişimini engelleyen ya da kısıtlayan eylem ve eylemsizliklerin tümüdür. Bu eylem ya da eylemsizliklerin sonucu olarak çocuğun fiziksel, ruhsal, cinsel ya da sosyal açıdan zarar görmesi, sağlık ve güvenliğinin tehlikeye girmesi söz konusudur.

Çocuk istismarı ve ihmali kavramı detaylı incelendiğinde çeşitlerinin olduğu görülmektedir. Runyan ve Zolotor (2010) çocuk istismarı ve ihmali kavramlarını dört başlık altında ele almışlardır. Bunlar fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmal veya ihmalkâr davranıştır. Kuşuoğlu (2004) ve Öztürk (2011) de çocuk istismarını fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar olarak ayırmış, Pelendecioğlu ve Bulut (2009) ise bunlara ekonomik istismarı da eklemiştir. Kuşuoğlu (2004) ise bu üç kavrama ek olarak ihmal başlığını da çocuk istismarının çeşitleri içerisinde ele almıştır. Dünya Sağlık Örgütü (2002) çocuk istismarını çocuğa bakım veren kişiler tarafından gerçekleştirilen ve çocuğa kötü muamelenin sebeplerini, sonuçlarını ve yaygınlığını açıklayan dört tipte tanımlamıştır. Bunlar da benzer şekilde fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmaldir. Taner ve Gökler (2004) ise çocuk istismarını; fiziksel, cinsel ve duygusal istismar olarak gruplandırırken, ihmali fiziksel ya da duygusal ihmal olarak iki başlık altında ele almışlardır. Çocuk istismarı ve ihmalinin çeşitlerini incelediğimiz zaman genellikle istismarın aynı alt başlıklara ayrıldığı görülmektedir. İhmalin ise alt başlıklarının farklı kaynaklara göre değişebildiği gözlenmektedir.

Polat (2007) çocuk istismarını; çocukların büyüme ve gelişmesini olumsuz yönde engelleyen her türlü davranış olarak tanımlarken, Yılmaz (2009) çocuk istismarını; çocukların bir yetişkin tarafından, beden ve ruh sağlıklarına zarar veren ya da fiziksel, zihinsel, duyuşsal, sosyal ve ahlaki gelişimlerini engelleyen ve kaza sonucu olmayan eylemlere maruz kalmaları olarak tanımlamaktadır.

Çocuk istismarının farklı bir boyutu da toplumdan topluma değişmekle birlikte Türk toplumunun da içinde bulunduğu bazı toplumlarda artık normal kabul edilen davranışlara dönüşmüş geleneksel uygulamalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Başlıca görülen geleneksel uygulamalar şunlardır:

- Namus ve töre cinayetleri
- Çeyizle bağlantılı şiddet
- Bekâret kontrolü
- Eğitimde ayrımcılık
- Erken yaşta evlilik
- Cinsel organların sakatlanması
- Erkek çocuk tercihi (Polat, 2007).

Çocuk istismarının çeşitleri ele alındığında fiziksel, duygusal ve cinsel istismar kavramlarının ön plana çıktığı gözlenmektedir. İlk olarak fiziksel istismarı incelediğimizde yapılmış farklı tanımlamaların olduğu görülmektedir. Runyan ve Zolotor'a (2010) göre fiziksel istismar; çocuğa bakım veren kişi tarafından çocuğa karşı gerçekleştirilen ve çocuğa fiziksel zarar veren veya fiziksel zarar verme potansiyeline sahip eylem veya eylemlerdir.

Kuğuoğlu'na (2004) göre fiziksel istismar: bir erişkinin, cezalandırma ya da öfke boşaltma amacıyla elle ve/veya aletle çocuğun vücudunun herhangi bir yerine iz bırakacak şekilde şiddet uygulayarak çocuğa zarar vermesidir. Oluşan lezyonlar, hiperemi ve ekimoz, yanık, kırık, kafa içi yaralanması, retinal kanama, karın ya da göğüs içi organ yaralanması şeklinde olabilir. Polat (2007) fiziksel istismarın çeşitli kategorilerde incelendiğini ve farklı alt başlıklarının olduğunu belirtmiştir. Bunlar;

- İstismarı yapan kişilere göre;
 - Ebeveyn tarafından istismar
 - Kurumda istismar olarak ayrılırken
- İstismarın uygulanma şekline göre
 - Aletsiz saldırılar
 - Aletli saldırılar olarak gruplanmaktadır.

Ebeveyn tarafından gerçekleştirilen fiziksel istismarda çocukların aile içinde kaza dışı yaralanmaları söz konusuysen, kurumda istismar okul, yuva, yetiştirme yurdu veya

kamp gibi kurumlarda yönetici ya da öğretmenler tarafından gerçekleştirilen istismar olaylarını kapsamaktadır. Uygulanma şekline göre fiziksel istismarı incelediğimizde tokat, yumruk, itme-kakma, tekme atma, sarsma ve çimdikleme gibi herhangi bir aletin kullanılmadığı uygulamalar aletsiz saldırılar kapsamına girerken; kemer, kayış, herhangi bir ev eşyası, hortum, sigara, ütü, sıcak su gibi materyal ve malzemelerin kullanıldığı saldırılar da aletli saldırılar grubuna girmektedir (Polat, 2007).

Fiziksel şiddet ve fiziksel ceza verme bazı kültürlerde çocuk üzerinde disiplin sağlamada, çocuğa uygun davranışların kazandırılmasında ve öfke boşaltımı için kullanılmakta, bu durumlar da çocuğun fiziksel şiddeti benimsemesine yol açabilmektedir (Yılmaz, 2009).

Duygusal istismarın tanımları incelendiğinde çocuğa bakım veren kişinin çocuğa gelişimsel olarak uygun ve destekleyici bir ortam sağlamadaki başarısızlığı veya çocuğun duygusal sağlığı ve gelişimi üzerinde olumsuz etkiye sahip olması olarak tanımlandığı görülmüştür. Hareketin kısıtlanması, aşağılama, günah keçisi yapma, tehdit etme, korkutma, ayrımcılık yapma, alay etme veya düşmanlık ve reddetmenin fiziksel olmayan formları duygusal istismar örnekleridir (Runyan ve Zolotor, 2010).

Bir başka tanımda duygusal istismar biçimleri çocukla sürekli alay etme, aşağılama, çocuktan kapasitesinin ötesinde aşırı beklenti içinde olma, aşırı koruma, bağımlı kılma, aşırı otorite, çocuğun davranışlarıyla uyumsuz ağır cezalandırma ve iz bırakmasa da şiddet uygulama gibi eylemler, çocuğu terk etme, gereksinimleriyle ilgilenmeme, yok sayma, çocuğun iletişim çabasına tepkisiz kalma da eylemsizlik şeklinde açıklanmaktadır (Kuğuoğlu, 2004).

Yılmaz (2009) duygusal istismarı çocuğun nitelik, kapasite ve arzularının devamlı olarak kötülenmesi, sosyal ilişkiden yoksun bırakılması, sosyal açıdan ağır zararlar verme veya terk etme ile tehdit edilmesi, çocuğun topluma aykırı düşen çocuk bakım ve yöntemleri ile yetiştirilmesi, çocuktan yaşına veya gücüne uygun olmayan taleplerde bulunulması, toplumsal ve bilimsel standartlara göre psikolojik hasara uğratılmaları şeklinde tanımlamıştır. Ayrıca duygusal istismarın reddetme, aşağılama, küfretme, yalnız bırakma, ayırma, korkutma, önemsememe, küçük düşürme, alaylı konuşma, lakap takma, aile içi şiddete tanık etme, otorite kurma, bağımlı kılma gibi çocuğun kimliğini zedeleyen davranışları ve fiziksel olmayan fakat çok ağır olan cezaları ya da tehditleri de içerdiğini eklemiştir. Bayraktar da benzer şekilde (2015) çocuğa yönelik bağırma, aşağılama,

küfretme, sevgisizlik, reddetme, korkutma, yıldırma, yalnız bırakma, tehdit etme, duygusal bakımdan gereksinimlerini karşılamama, yaşının üstünde sorumluluk bekleme, değer vermeme, kardeşler arasında kıyaslama ve ayırım yapma, küçük düşürücü davranışlarda bulunma, önemsiz olarak algılama, alaylı konuşma ve onunla dalga geçme, lakap takma, aşırı baskı ve otorite kurma, bağımlı kılma, aşırı koruma veya koruyucu olma, cezalandırma ve küçük yaşta çalıştırma gibi durumları duygusal istismar kapsamında değerlendirmiştir.

Kuğuoğlu (2004) cinsel istismarı; çocuğun kendisinden büyük bir kişi tarafından cinsel haz amacıyla zorla ya da ikna edilerek cinsel etkileşime maruz bırakılması olarak tanımlamış ve cinselliği kışkırtan konuşmaların, cinsel organ teşhirciliğinin, çocuğa cinsel ilişki ya da pornografik film seyrettirmenin, cinsel organları okşamamanın, oral seksin, çocuğu pornografi ve fuhuş malzemesi yapmanın, tecavüz ve enseste kadar değişen eylemlerin cinsel istismar tanımına girdiğini belirtmiştir. Ulukol (2014) ise cinsel istismarı; çocuğa yönelik, onun tam anlayamadığı, gelişimsel olarak hazır olmadığı, bilerek onaylamadığı ve/veya toplumun yasalarına, sosyal normlarına aykırı olacak şekilde bir cinsel etkinliğe dâhil edilmesi olarak açıklamıştır.

Ulukol (2014) ayrıca cinsel istismarı üç başlık altında ele almış ve cinsel istismar kapsamına giren davranışları şu şekilde açıklamıştır:

- Dokunma olmaksızın yapılan cinsel istismar
 - Sözel olarak çocuğa cinsel içerikli şeyler söylemek ve çocukla aynı içerikte konuşmalar yapmak, uygunsuz telefon konuşmaları
 - Çocuğa cinsel organ göstermek, çocuğun cinsel organlarını göstermesini istemek, banyodayken çocuğu gizli/açık olarak seyretmek
 - Çocuğun cinsel ilişki sahnesine doğrudan şahit olması ya da çocuğa cinsel aktivite seyrettirmek
 - Çocuğa cinsel içerikli materyaller göstermek (pornografik film seyrettirmek, fotoğraflar göstermek) ya da çocuğun pornografik malzemeler için kullanılması
- Dokunmanın yer aldığı cinsel istismar

- Çocuğu başkasıyla cinsel etkileşime sokup seyretmek, cinsel eylem sırasında ya da cinsel pozisyonlarda çıplak veya yarı çıplak fotoğrafını çekmek
- Çocuğun oral-genital, genital-genital, genital-rektal, el ile genital temas, genital bölgelere, memeye veya vücudun diğer bölgelerine dokunma şeklinde cinsel eyleme dâhil edilmesi
- Çocuğun, failin erotik bölgelerine (göğüs, cinsel organ, anüs, ağız) el, cinsel organ, ağız ya da başka şekilde (aletle) dokunma/sürtünme/ovma şeklinde etkileşimde bulunmasını sağlamak/zorlamak
- Çocuğun cinsel organı ve/veya anüsü/ağızı ile failinkiler arasında duhul tarzında cinsel etkileşim olması
- Cinsel sömürü (Çocuk fuhuşu ve satışı)
 - Çocukların alım-satımı ve ticareti; fahişelikte, pornografik yayınların üretiminde veya pornografik gösterilerde kullanılması, bunların tedariki ya da sunumu (Ulukol, 2014).

Çocuk ihmali: çocuğun beslenme, barınma, giyim, hijyen, oyun, eğitim ve sağlık hizmetlerini sağlama görevinin reddedilmesi ya da yerine getirilmemesidir. Fiziksel ve duygusal sağlığa bilinçli ve isteyerek zarar verildiği takdirde aktif, bilgisizlik, olanaksızlık, umursamazlık gibi nedenlerle oluşursa pasif ihmalden söz edilir (Kuğuoğlu, 2004). Taner ve Gökler (2004) duygusal istismar ve ihmalin birlikte; çevredeki yetişkinler tarafından gerçekleştirilen, çocuğun kişiliğini zedeleyici, duygusal gelişimini engelleyici eylemler ya da eylemsizlikler olarak tanımlandığını vurgulamışlardır.

İhmal veya ihmalkâr davranış: çocuğa bakım veren kişinin çocuğun sağlık, eğitim, duygusal gelişim, beslenme, barınma ya da güvenli yaşam koşullarını sağlayacak konumda olması fakat bu ihtiyaçlarını yeterince karşılamamasıdır. İhmal davranışı genellikle ailenin mevcut kaynakları olduğunda ve bu kaynaklar çocuğa sunulmadığında oluşabilir. Yoksulluk ve bu durum birbirinden farklıdır ve ayırt edilmelidir (Runyan ve Zolotor, 2010).

Dünya Sağlık Örgütü (2006) çocuğa kötü muameleye ilişkin yayınladığı raporda çocuk ihmali çocuğun ailesinin veya çocuğa bakmakla yükümlü kişilerin çocuğun gelişimi ve refahını sağlamak için gerekli şartlar olduğu halde sağlık, eğitim, duygusal

gelişim, beslenme, barınma ve güvenli yaşam koşulları gibi temel ihtiyaçlarını yeterince karşılamaması şeklinde tanımlanmaktadır. Bir başka tanımda çocuk ihmali, bir bakıcı veya ebeveynin çocuğun fiziksel, duygusal, eğitsel veya sağlık ihtiyaçlarının karşılanmasında başarısız olması veya çocuğu zarardan veya potansiyel zarardan koruyamaması şeklinde çocuğa kötü muamelenin bir şekli olarak açıklanmaktadır. Çocuk ihmali ayrıca on iki yaşından küçük çocukları kapsayan yetersiz gözetimi (süpervizyon) de içermektedir. Yetersiz gözetim, bir çocuğu uzun bir süre yalnız veya uygunsuz biri ile bırakmayı veya çocuğun şiddete veya güvensiz bir ortama maruz kalmasına izin verilmesini de kapsamaktadır (Beddoe ve Schub, 2013). Bayraktar (2015) da çocuk ihmalini 18 yaşından küçük çocukların fiziksel sağlıkları, psikolojik sağlıkları ve gelişmeleri için temel olan beslenme, korunma, sevgi, eğitim, gözetim ve yol gösterme gibi gereksinimlerinin kendilerine bakıp gözetmekle yükümlü olan anne, baba ve diğer yakınları, kurum veya kurumlar tarafından karşılanmaması olarak açıklamakta ve çocuk ihmalinin farklı kişi ve kurumlar tarafından yapılabileceğini vurgulamaktadır.

Giardino ve diğerleri (2010) çocuk ihmalini farklı alt kategorilere ayırarak birçok durumu içeren oldukça geniş bir şekilde ele almışlardır. Bu kategoriler ve içerikleri:

- Çocuğun giyinme, yiyecek, barınma ve hijyen ihtiyaçlarının karşılanmamasını içeren fiziksel ihmal
- Fiziksel bir yaralanma, hastalık veya tıbbi durumlarda profesyonel biri tarafından yardım alınmaması veya yardımın alınmasında gecikme olması gibi durumları içeren tıbbi ihmal
- Çocuklar için iki gün boyunca talepte bulunmamak, çocuğa bakım veren kişinin nereye gittiğiyle ilgili yanlış bilgi verilmesi veya hiç bilgi verilmeden çocuğun bırakılması ve başkaları tarafından çocuğun bakımı için yeterli düzenleme olmadan çocuğun velayetinin reddedilmesi gibi makul bakım ve süpervizyon düzenlemeleri olmadan çocuğun terk edilmesini içeren terk etme/kovma durumları, çocuğun velayetini almada isteksizliği ve çocuğun günlerce veya haftalarca başkalarına bırakılmasını içeren velayet ihmali,
- Çocuğun fiziksel çevresindeki tehlikeli durumlara ya da onun gelişimsel kapasitesi için uygun olmayan alanlara dikkat edilmemesini içeren güvenlik ihmali şeklinde ortaya çıkabilen gözetimsel (süpervizyon) ihmal

- Gelişmemişliği teşvik eden belirgin aşırı korumacı kısıtlamalar veya duygusal bağımlılık, çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine açıkça uygunsuz beklentilerin kronik olarak uygulanması, çocuğun bulunduğu ortamda aile içi şiddetin olması, çocuğun uyuşturucu veya alkol kullanımına izin vermek ya da kullanmasını teşvik etmek, şiddetli saldırganlık, kronik suçluluk gibi diğer uygunsuz davranışlarına izin vermek veya bu davranışları teşvik etmek gibi çocuğun sevgi, duygusal destek, dikkat ve yetkinlik gibi ihtiyaçlarına dikkat etmeme şeklinde oluşan duygusal ihmal
- Çocuğun yetkin ve profesyonel bir tavsiye ile uyum içindeki problemi veya duygusal ya da davranışsal bir bozukluğu için gerekli bakımı sağlayamama veya gerekli bakımı sağlamakta gecikme gibi durumları içeren ruh sağlığı ihmali
- Çocuğun ayda en az beş gün okulu asmasına izin vermek, okul çağına gelmiş çocuğun okulun en az bir ayını kaçırmasına sebep olacak şekilde okula kaydettirmemek, çalışmak, kardeşlerine bakmak gibi gayrimeşru sebeplerle okul çağına gelmiş bir çocuğu ayda en az üç gün okula göndermemek, çocuğun öğrenme gücünü ya da diğer özel eğitim ihtiyaçları için tavsiye edilen iyileştirici eğitim hizmetlerini almasını ihmal etme gibi durumları içeren eğitimsel ihmal şeklindedir.

Bu ihmal türleriyle birlikte Beyazova (2014) hamile bir bayanın alkol, sigara ve uyuşturucu kullanımı, yetersiz beslenmesi, doğum öncesi gerekli tıbbi bakımı almaması, doğumdan sonra bebeğin sağlık izlemelerine götürülmemesi, aşılarının eksik olması ya da hiç olmamasını da tıbbi ihmal olarak değerlendirmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü (2002) ve Runyan ve Zolotor (2010) yoksulluk nedeniyle çocuğun ihtiyaçlarının karşılanamamasını ihmal kavramı kapsamında değerlendirmezken, Kuşuoğlu (2004) olanaksızlık durumunda çocuğun ihtiyaçlarının karşılanamaması durumunu pasif ihmal olarak açıklamıştır.

1.8.1.2. Çocuk İstismarı ve İhmalinin Nedenleri ve Arttıran Risk Faktörleri

Çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili yapılan araştırmalar doğrultusunda istismar ve ihmalin gerçekleşmesinde etkili bazı faktörler ortaya konmuştur. Bunlar genellikle

aileden kaynaklı, çocuktan kaynaklı ve çevreden kaynaklı faktörler olarak sınıflandırılmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü (2006) çocuk istismarı ve ihmalinin artmasına neden olan risk faktörlerini bireysel, ilişkisel, toplumsal ve sosyal faktörler olmak üzere sınıflandırmıştır. Bu sınıflamaların içeriklerini detaylı inceleyecek olursak bireysel faktörler aile veya çocuğa bakım veren kişiye ilişkin faktörler ve çocuğa ilişkin faktörler şeklinde iki alt başlığa ayrılmaktadır.

- Bireysel Faktörler
- Aile veya çocuğa bakım veren kişiye ilişkin risk faktörleri;
 - Zorlu bir hamilelik süreci, doğum komplikasyonları veya bebeğe ilişkin yaşanan hayal kırıklığı gibi durumların sonucu olarak yeni doğmuş bebek ile bağ kurmakta zorluk yaşama
 - Çocuğa karşı besleyici özelliklerini göstermeme
 - Çocukken kötü muameleyle maruz kalmış olma
 - Çocuğun algılanan bir eksikliğini gelişiminde bir aşama olarak yorumlamak yerine kasıtlı olarak bir aksaklık olarak algılama şeklinde oluşabilen çocuğun ihtiyaçlarını ve davranışlarını anlamayı önleyecek gerçekçi olmayan beklentilere sahip olma ya da çocuk gelişimi konusunda farkındalıklarının yetersiz olması
 - Algılanan aksaklığa uygunsuz, aşırı ve şiddetli şekilde ceza verme veya eylemde bulunma
 - Çocukları disipline etmede fiziksel cezanın uygun ve etkili bir araç olduğuna inanma ve fiziksel cezayı kullanma
 - Ebeveynlik yeteneklerine müdahale edecek fiziksel ya da ruhsal sağlık sorunları ya da kognitif bozukluktan mustarip olma
 - Üzgün ya da kızgın olduğunda kendini kontrol edememe
 - Hamilelik sürecinde ve sonrasında çocuğa bakım becerisini etkileyen alkol veya uyuşturucu kullanma
 - Ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkiyi olumsuz etkileyecek bir suçta dâhil olma
 - Sosyal açıdan izole olma

- Çocuğun ya da ailenin ihtiyaçlarını tamamen karşılayamayacağı duyguları gibi düşük benlik saygısı ya da yetersizlik duyguları sergileme ya da depresif olma
- Yaşın küçük olması ya da eğitim eksikliği sonucu kötü ebeveynlik becerileri sergileme
- Maddi sıkıntılar yaşama şeklinde belirtilmiştir.
- Çocuğa ilişkin risk faktörleri;
 - Cinsiyet, mizaç, görünüm veya konjenital anomalilere sahip olma gibi durumlarla çocuğun ailenin isteklerini ve beklentilerini karşılayamaması veya istenmeyen çocuk olması
 - Prematüre doğmuş olma, sürekli ağlama, zihinsel ya da bedensel özre veya kronik bir hastalığa sahip olma gibi yüksek gereksinimleri olan bir bebek olma
 - Israrla ağlayan ve kolayca yatıştırılıp teselli edilemeyen bir bebek olma
 - Yüz anormallikleri gibi ailenin bebekten hoşlanmamasına yol açacak fiziksel özelliklere sahip olma
 - Ruh sağlığı sorunu belirtileri gösterme
 - Hiperaktivite veya dürtüsellik gibi ebeveyn tarafından sorun olarak algılanan kişilik veya huy özellikleri gösterme
 - Çoklu doğumla olmuş bir çocuk olarak ailenin çocuğa bakma durumuna külfet oluşturması
 - Ebeveynin ilgisini gerektiren, kendisiyle yakın yaşta kardeşe veya kardeşlere sahip olma
 - Yakın eşten kaynaklanan şiddet, suç davranışı, kendini istismar etme, hayvanları istismar etme, akranlarına karşı sürekli saldırganlık gibi tehlikeli davranışlar sergileyen ya da bu tür davranışlara maruz kalan bir çocuk olma şeklinde ortaya konmuştur.

Çocuk istismarı ve ihmali artırılan risk faktörleri değerlendirilirken anne, baba ve çocukları içeren geleneksel çekirdek aile yapısı norm olarak kabul edilmemelidir çünkü aileler bekâr anne veya bekâr babalardan, aynı cinsiyetteki çiftlerden, kardeşlerden veya büyüklerden de oluşabilmektedir. Tüm bunlar göz önüne alındığında çocuğun bakımını üstlenen kişilerin ya da çocuğun ailesinin toplumla ilişkilerinde içinde

bulunduğu durumlar da istismar ve ihmal davranışları üzerinde etkili olabilmektedir. Karşılaşılabilecek bu durumlar aşağıda açıkça ifade edilmiştir.

- İlişkisel faktörler:
 - Ebeveyn-çocuk arasındaki ilişki eksikliği ve bağ kuramama
 - Aileden birinin fiziksel, gelişimsel veya zihinsel sağlık problemlerinin olması
 - Ruh sağlığı bozukluğu, mutsuzluk, yalnızlık, gerginlik ya da velayet konusundaki anlaşmazlıklarla sonuçlanabilen evlilikte veya özel ilişkilerde problem yaşanmasına bağlı olarak ailenin parçalanması
 - Aile içerisinde ebeveynler arasında, çocuklar arasında ya da ebeveyn ve çocuklar arasında şiddet olması
 - Evde bir veya birden fazla kişinin evliliği de içeren yakın ilişki rollerine ve cinsiyet rollerine saygı duymaması
 - Toplumda izole edilmiş olma
 - Bir ilişkideki stresli ya da zor durumlarda yardımına gereksinim duyulan destek ağının eksik olması
 - Çocuk yetiştirme konusunda geniş aileden gelen destekte bozulma olması
 - Ailenin etnik kimliği, milliyeti, dini, cinsiyeti, yaşı, cinsel yönelimi, engellilik durumu veya yaşam tarzı nedeniyle aileye karşı ayrımcılık yapılması
 - Aile üyelerinin toplumda suç veya şiddet içeren faaliyetlere katılımı.
- Toplumsal Faktörler: Toplumsal ortamın özelliklerini içeren durumlardır. Bunlar;
 - Şiddete tolerans
 - Toplumda cinsiyet eşitsizliği ve sosyal eşitsizlik
 - Konut eksikliği veya elverişsiz konutlar
 - Ailelerin ve kurumların ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli uzmanlarla karşılaşılabilecekleri destek hizmetlerinin eksikliği
 - Yüksek oranlardaki işsizlik
 - Yoksulluk
 - Kurşun veya diğer toksinlerin ortamda zararlı seviyelerde bulunması
 - Geçici mahalleler
 - Alkole kolay ulaşımın olması
 - Yerel uyuşturucu ticareti

- Kurumlarda, çocuğa kötü muamelenin daha çok ortaya çıkmasına neden olacak yetersiz politikaların ve programların uygulanması şeklinde ortaya çıkabilmektedir.
- Sosyal Faktörler: sosyal faktörler ele alındığında ülkeler veya toplumlar arasında farklılaşan bakış açıları ve normlar çocuk istismarı ve ihmalinin artması üzerinde etkili olabilmektedir. Bunlar;
 - Düşük yaşam standartlarına ya da sosyoekonomik eşitsizlik veya kararsızlığa neden olacak sosyal, ekonomik, sağlık ve eğitim politikalarının benimsenmesi
 - Medyada, popüler müziklerde ve video oyunlarında gösterildiği gibi fiziksel ceza verme gibi başkalarına karşı şiddeti yüceltmeyi destekleyen sosyal ve kültürel normlar
 - Erkekler ve kadınlar için katı cinsiyet rollerine dayanan sosyal ve kültürel normlar
 - Ebeveyn-çocuk ilişkilerinde çocuğun statüsünü azaltan sosyal ve kültürel normlar
 - Çocuk pornografisi, çocuk fuhuşu ve çocuk işçiliğinin varlığı şeklinde karşımıza çıkabilmektedir.

Çocuğun cinsiyetinin istismar ve ihmal edilme durumu üzerinde önemli etkileri olduğunu destekleyen araştırmalar da vardır (Benbenisthy ve diğerleri, 2002). Çocuğun kız ya da erkek olması maruz kaldığı istismar türü üzerinde etkili olmaktadır. Birçok ülkede kızlar erkeklere oranla bebek ölümlerine, cinsel istismara, eğitimsel ve beslenme yönünden ihmale ve zorla fuhuşa daha fazla maruz kalmaktadırlar. Erkekler ise fiziksel istismara kızlardan fazla maruz kalmaktadırlar (Runyan ve Zolotor, 2011; WHO,2002).

Helfer (1973) çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili risk faktörlerini; ailenin yetiştirilme tarzı, ailenin diğer insanlarla olan iletişimi ve etkileşimi, evliliklerinde olup bitenler ve çocuklarını nasıl gördükleri gibi ana faktörleri içeren dört başlık altında ele almıştır. Giardino ve diğerleri (2010) de Helfer'in (1973) kategorilerinden yola çıkarak çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili risk faktörlerini üç alt kategoriye ayırarak belirlemişlerdir. Bunlar:

- Çocuğun Sürekli Bakımını Sağlayan Yetişkine İlişkin Faktörler:
 - Kişisel geçmişi

- Kişilik tarzı
- Psikolojik yapısı
- Çocuktan beklentileri
- Çocuğu terbiye yeteneği ve çocuğun gelişimsel ilerlemesine yardımcı olabilme düzeyi
- Kendi yetiştirilme modellerini uygulama durumu
- Sosyal çevrelerindeki diğer bireylerden yardım isteme veya yardım alma düzeyleri
- Birbirlerine yardımcı olma düzeyleri
- İç ve dış zorluklarla başa çıkma yetenek ve stratejileri
- Çocuğa İlişkin Faktörler:
 - Prematürite ve sakatlık
 - Bakıcı ile zayıf bağ kurma
 - Tıbbi kırılganlık
 - Prematüre çocukların tıbbi bakım seviyesi
 - Fiziksel ve zihinsel engelli çocukların özel ihtiyaçları
 - Zor olarak algılanan çocuklar
- Çevresel Faktörler:
 - Yoksulluk
 - Önemli yaşam olayları
 - Çocuğun sürekli bakımını sağlayan yetişkin ve çocuk arasındaki etkileşim desenleri
 - Çocuğun sürekli bakımını sağlayan yetişkinin rol çatışmaları şeklindedir.

Tüm bu risk faktörleri incelendiğinde ailelerin ve çocukların özellikleri, içinde bulunulan yaşam koşulları ve toplumun özelliklerinin istismar ve ihmal durumlarının oluşmasında etkili olduğu görülmektedir.

1.8.1.3. Çocuk İstismarı ve İhmalinin Çocuk Üzerindeki Etkileri

İstismar veya ihmalin çocuk üzerinde fiziksel, duygusal veya gelişimsel devam eden etkileri bulunmakla birlikte çocuğa kötü muamele çocuğun davranışları, gelişimi ve psikososyal işlevleri üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır (Aktepe, 2009; Giardino ve

diğerleri, 2010; Ovayolu, Uçan, Serindağ, 2007; Taner ve Gökler, 2004; Turhan, Sangün, İnandı, 2006). Çocuklarda fiziksel istismar sonucunda durumun şiddetine göre ekimozlar, yumuşak doku hasarları, yanıklar, kemik, eklem, beyin ve göz hasarları, iç organlara ait hasarlar, zehirlenmeler, gelişme gerilikleri ortaya çıkmaktadır (Polat, 2007, sf 45). Ayrıca fiziksel istismar veya ihmal sonucu çocuk ölümleri meydana gelmektedir. Çocuk ölümlerinde en fazla risk altında olanlar bebekler ve çok küçük çocuklardır. 0-4 yaş arasındaki çocukların istismar yüzünden ölüm oranı 5-14 yaştaki çocukların oranından iki kat fazladır (WHO, 2002).

Çocukluk döneminde istismar ve ihmale uğrayan bireylerde alkol ve sigara bağımlılığı, uyuşturucu kullanımı, depresyon, fazla sayıda seks partneri edinme, fiziksel hareketsizlik, ciddi obezite ve intihar girişimi riskinin arttığı belirtilmektedir (Giardino ve diğerleri, 2010). Kuğuoğlu (2004) çocuk istismarının sonuçlarını ölüm, istismarın yinelenmesi ve buna bağlı ölümler, morbidite ve vücutta kalıcı hasarların oluşması, duygusal hasar, eğitimde başarısızlık ve suça ve fuhuşa eğilim gösterme şeklinde açıklarken duygusal istismar sonucu çocuklarda; depresyon (Çevresel koşullara bağlı), davranışlarda aşırılık (Örneğin, aşırı şikâyetçi tutum, pasif, saldırgan talepçi), davranış bozuklukları (Emme, ısırma, sallanma, enurezis ve yeme bozuklukları), nevroz (Uyku bozuklukları, gereksiz korku ve intihar davranışlarını gösteren jestler), davranış ve öğrenme bozuklukları (Katılmama, anti sosyal davranışlar, zalim tavırlar ve hırsızlık), endişe, duygusal ve zihinsel gelişim gecikmeleri gibi davranışların ortaya çıkabileceğini savunmaktadır.

Güler ve diğerleri (2002) istismar ve ihmalin çocuklar üzerinde depresyon belirtileri, davranış bozukluğu, öğrenme güçlükleri, sıklıkla alkol ve bağımlılık yapan maddeleri kullanma, gelecekte başkalarına ve kendine şiddet uygulama, konuşmada gecikme, okulda başarısızlık, düşük öz saygı ve benlik kavramlarının zayıf olması ve gelecek konusunda beklentilerinin düşük olması gibi olumsuzluklar yaratabildiğini belirtmişlerdir. Aktepe, Işık, Kocaman ve Eroğlu (2013) tarafından yapılan araştırmada katılımcıların %32.5'inin istismara uğramalarının ardından Travma Sonrası Stres Bozukluğu yaşadıkları belirlenmiştir. Dönmez ve diğerleri (2014) cinsel istismara uğramış çocuklar üzerinde yaptıkları araştırmada inceledikleri olguların %81.9'unun istismar sonrası en az bir ruhsal bozukluk tanısı aldığını belirlemiştir. Olguların %25.6'sına Akut Stres Bozukluğu (ASB), %33'üne Travma Sonrası Stres Bozukluğu

(TSSB), %27.9'una Major Depresif Bozukluk (MDB) tanısı konulmuş ve olguların %7.4'ünde zekâ geriliği olduğu saptanmıştır.

Avrupa Konseyi (2014) çocuk cinsel istismarına ilişkin yayınladıkları bilgi notunda cinsel sömürü ve cinsel istismarın çocuk üzerindeki psikolojik ve davranışsal etkilerini; korku, depresyon, dikkat eksikliği, düşük benlik algısı, arkadaşlık kurmada ve devam ettirmede sorun, başkalarına güvenmeme, kendine zarar verme, alkol ve uyuşturucu kullanımı, riskli davranışlar gösterme, kendi değeri, kimliği ve cinselliği hakkında kafasının karışık olması, okulda öğrenme ve odaklanma sorunları, kendisinden yüksek beklentilerinin olması, ihtiyaçlarını tanımlama ve ifade etmede sorunlar yaşaması şeklinde belirlemiştir.

Giardino ve diğerleri (2010) çocuğun ihmal edilmesinin çocuk üzerinde farklı etkilere yol açtığını belirtmişlerdir. Bu etkiler içselleştirme veya dışa yansıtma gibi iki farklı yolla ortaya çıkabilmektedir. İhmalin içselleştirilmiş etkileri; endişe, kabus görme, belirli faaliyetlerden veya kişilerden kaçınma, uykuya dalma veya uykuyu devam ettirmede zorluk çekme, çok fazla uyuma, konsantrasyon sorunları, sürekli tetikte olma, sinirlilik, çabucak yorulma, iştahsızlık veya aşırı yeme, düşük özgüven ve ümitsizlik şeklinde ortaya çıkarken dışa yansıtılmış etkileri; dikkat güçlüğü, konuşulanı dinlememe, görevleri veya etkinlikleri düzenlemekte zorluk çekme, dalgınlık, unutkanlık, yatak ıslatma, sıra beklemekte zorlanma, diğerlerine karşı zorbalık yapma veya tehdit kullanma, insanlara veya hayvanlara fiziksel zarar verme, yangın başlatma veya ateşle oynama, hırsızlık ve eşyalara zarar verme şeklinde farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır.

Taner ve Gökler 'in (2004) aktardığına göre ihmal edilmiş çocuklarda fiziksel istismara uğramış çocuklara göre daha ağır bilişsel ve akademik bozukluklar, daha fazla sosyal içe çekilme, daha kısıtlı arkadaş ilişkileri ve daha yoğun içe atım sorunları görülmektedir.

Kuğuoğlu'na (2004) göre çocuk ihmalinin sonucunda çocukta; gelişim geriliği, psiko-sosyal bodurluk, çocuğa karşı ilgi yetersizliği nedeniyle gözetim eksikliği, ortam güvenliğinde eksiklik, çocuğun saç derisinde oluşan kel alanlar ve hırsızlık, sevgi arayışı ve saldırganlık gibi davranışlar oluşabilir.

Çocukluk döneminde istismar ve ihmale uğrayan bireylerde bu durumun etkileri ileriki yaşamı da olumsuz etkilemektedir. Küçük yaşlarda fiziksel istismara maruz kalan

bireylerde bu durumun etkileri kırk yıl sonra bile görülebilmektedir (Springer, Sheridan, Kuo ve Carnes, 2007).

1.8.1.4. Çocuk İstismarı ve İhmalinin Tarihsel Süreçteki Yeri

Çocuk istismarı ve ihmalinin tarihsel süreçteki yerini incelemeden önce tarihsel süreç içerisinde çocuğa verilen değer irdelenmesinin önemli olduğu düşünülmüştür. Çünkü çocuğa verdiğimiz değer onlara karşı geliştirdiğimiz tutum ve davranışlarımızı belirlemektedir.

Çocukluk kavramının farklı toplumlarca algılanış biçimi, o toplumlarda çocuğa verilen hakların, çocuktan beklenen davranışların, çocuğa uygulanan ceza ve yaptırımların neler olacağı, çocuğun ne gibi yükümlülükleri olacağı ve çocuğa verilecek eğitim modelinin nasıl olması gerektiği gibi birçok konuda belirleyici bir özellik göstermektedir (Tan, 1989).

Çocukluğun tarihsel gelişimi incelendiğinde bu konunun yakın zamana kadar ele alınmamış olduğu ve çocukların tarihsel süreçteki yerine yönelik yazılmış fazla kaynak olmadığı saptanmıştır. Çocukluk kavramının tarih içerisinde ifade ettiği anlamları belirlemek amacıyla günlükler, metinler, biyografi ve otobiyografiler, resimler, anılar, mektuplar gibi tarihsel süreçte ortaya konmuş eserler kaynak olarak kullanılmıştır (Onur, 2007).

Geçmişten günümüze kadar olan süreçte çocuğa verilen değer incelendiğinde antik çağda çocukların, toplumun kurallarına ve kültürel özelliklerine göre yetiştirilmesi ve eğitilmesi gereken küçük yurttaş imgeleri olduğu görülmektedir. Babil'de çocuklar kız veya erkek ayrımı yapılmadan altı yaşından itibaren okula gönderilmiş ve zengin veya fakir bütün çocukların okuma yazma öğrenmesi sağlanmıştır. Eski Roma'da da aynı şekilde kız ve erkek ayrımı yapılmamış, çocuklar disiplinin katı olduğu ve okuma yazmayı kâmiş kalemle ve balmumu tabletle öğrendikleri okullara gitmişlerdir (Elkind, 1999).

Tan'ın (1989) aktardığına göre Aries çocukluk kavramının on beşinci ve on altıncı yüzyıldan önce var olmadığını savunmaktadır. Onur (2007) bir bilim dalı olarak çocukluğun tarihinin Fransız araştırmacı Philippe Aries'in 1960'ta yayımladığı "Eski

Rejimde "Çocuk ve Aile Yaşamı" adlı kitabı ile başladığını belirtmiştir. Tan (1989) ise çocuklukla ilgili ilk gelişmelerin on dördüncü yüzyıldan sonra başlamış olduğunu vurgulamaktadır. Bu döneme kadar olan ortaçağ ise çocuklar için karanlık dönemleri ifade etmektedir. Çünkü bu dönemde çocuklar kölelerden, bir mal veya eşyadan farksız görülmüş, katı disiplin ve ağır cezalar uygulanarak çalıştırılmışlardır (Elkind, 1999). On yedinci yüzyıldan sonra ise "çocuk" sözcüğünün anlam kazandığı, çocuklar için oyuncakların yapıldığı, çocuk oyunlarının yetişkin oyunlarından ayrıldığı ve ilk çocuk giysilerinin ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir (Tan, 1989).

Türkiye'de çocukluğun gelişimi göz önünde bulundurulduğunda dayanın eğitimde önemli bir yeri olduğu ve hem evde hem de okullarda kullanılan disiplin yöntemlerinin başında geldiği dikkati çekmektedir. Onur (2007) bir terbiye aracı olarak dayanın eğitim sistemimizde çok revaç bulmasında dayakta adeta terbiye edici bir özellik gören Sadi'nin payı olduğunu düşünmektedir. Çocukların toplumdaki konumunun belirlenmesinde yazılmış öğüt kitaplarının da büyük bir payı vardır. Osmanlı döneminde de çocukların eğitimini de içeren öğüt kitapları kaleme alınmıştır. Bunlardan Lutfiyye-i Vehbi on sekizinci yüzyılda dört-on iki yaş grubu çocuklar için önerilen bütün bilgileri kapsamaktadır. Kitap içeriğindeki bazı bölümler eğitimden çok hayatın gereklerine yönelik öğütler içermektedir. Bunlar evlenmek, ev kurmak, eşya edinmek, iş sahibi olmak gibi konulardır. Buna karşılık kitabın birçok bölümünde kültür, zevk ve mutluluk, hayatı sevmek, hobiler edinmek gibi uğraşların küçük yaşlarda köreltilmesi gerektiği vurgulanmış, felsefe, geometri, müzik gibi alanlarla uğraşmak ile kuş beslemek ve çiçek yetiştirmek gibi işler "yasak-günah-abes" sayılmıştır (Onur, 2007). Ayrıca Osmanlı'da erkek çocuklar devletin devamlılığı için önemli olduğundan kız çocuklardan üstün tutulmuştur. Fakat kardeş katlinin varlığı devletin çocuktan üstün tutulduğunu da göstermektedir (Onur, 2007).

Günümüz koşulları ele alındığında ise çocuğa verilen değer artmış olduğu gözlense de çocuk istismarı ve ihmali hala yaygın olarak devam etmektedir. Kağıtçıbaşı (1980) Türkiye'de çocuğun değeri araştırmasında çocuklara atfedilen değerler arasında çocuğun ekonomik ve psikolojik değerinin ön plana çıktığını vurgulamaktadır. Ekonomik değerden kasıt çocuğun küçükken aileye maddi katkı sağlaması, büyüdüğünde ise ailenin yaşlılık güvencesi olarak görülmesidir. Bu yüzden Türk toplumu erkek çocuğu kız çocuğa oranla daha fazla tercih etmektedir. Ancak çocuğun ekonomik değeri kırdan kente doğru azalırken, psikolojik değeri ise artmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1980). Kentleşme oranının

yükselmesi, kadınların iş hayatına atılması ve çocuk yetiştirme gerekliliklerinin ve maliyetinin artmasıyla günümüzde aileler daha az sayıda çocuk sahibi olmaya başlamış ve çocuk sayısının azalmasıyla çocuğa gösterilen ilgi artmıştır. Ancak tüm bu gelişmeler çocukların sağlıklı ve refah düzeyi yüksek bir ortamda uygun şekilde yetişmelerini sağlayamamakta ve günümüzde birçok çocuk istismar ve ihmale maruz kalmaktadır.

1979 yılında İsveç, çocuklara her türlü fiziksel cezanın verilmesini yasaklayan ilk ülke olmuştur. Etiyopya'nın 1994 anayasası da okullarda ve bakım kurumlarında çocukların fiziksel ceza almamaları gerektiğini savunmaktadır. Fiziksel ceza verme ayrıca Yeni Zelanda'da, Kore Cumhuriyeti'nde, Tayland'da ve Uganda'da yasaklanmıştır (WHO, 2002).

1.8.1.5. Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Çocuk İstismarı ve İhmaline İlişkin Olarak Türk Hukuk Sisteminde Yer Bulan Düzenlemeler

Çocukların korunmasına ilişkin ilk çalışmalar ya da uluslararası metinler incelendiğinde çocuğa özel bir ilgi gösterilmesi gerekliliğinden bahsedilen Çocuk Hakları Cenevre Bildirgesi (1924) ilk uluslararası metinlerden biri olarak sayılabilmektedir. Bu metin, Uluslararası Çocuk Refahı Birliği tarafından çocukların maddi, manevi ve ahlaki gelişme; açlık, hastalık, özürlülük ve öksüz/yetimlikte özel yardım görme; yardımlardan ilk yararlanma; ekonomik sömürüden korunma ve sosyal sorumluluk duygusu taşıyacak şekilde yetiştirilme haklarını içerecek şekilde hazırlanmıştır (Uğurlu ve Gülsen, 2014; Uysal, 1998). Ancak II. Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla bildirge uygulanamamış ve savaş sonrası 20 Kasım 1959'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ayrımcılıktan korunma, ad ve vatandaşlık hakkı, eğitim, sağlık ve özel korunma gibi hakları tanıyan 10 maddelik Çocuk Hakları Bildirgesi'ni kabul etmiştir. Çocuğun her türlü istismardan, zulüm ve ihmalden korunması, hiçbir şekilde ticarete konu edilmeyeceği, küçük yaştakilerin çalıştırılmasında sınır bir yaş getirilmesi gibi koruyucu hükümler ilk kez bildirmede yer almıştır (Uğurlu ve Gülsen, 2014; Uysal, 1998; Yalçın, 2011).

Türkiye'de çocuk haklarına ilişkin ilk kaynaklara 20. yüzyılın başlarında rastlanmaktadır. Savaş yüzünden kimsesiz kalan çocukların korunması, bakımı ve eğitimi amacıyla Türkiye genelinde 30 Haziran 1921 yılında Çocuk Esirgeme Kurumu (Himayesi Etfal Cemiyeti) kurulmuş, 17 Şubat 1926'da Türk Medeni Kanunu'nda çocuk haklarına

ilişkin hükümlere yer verilmiştir. 11.12.1928'de Cenevre Çocuk Hakları Bildirisinin Atatürk tarafından imzalanması ise Türkiye açısından önemli bir gelişme olarak ortaya çıkmaktadır (Yalçın, 2011).

Çocukluğu yetişkinlikten ayrı bir alan olarak tanımlayan ve sahip olduğu koşullara bakmadan bütün çocukların eşit sayıldıklarını, çocuklarla ilgili konularda çocuğun yüksek yararının gözetilmesinin gerekliliğini ve çocukların belirli haklara sahip olduklarını belirten Çocuk Hakları Sözleşmesi 20 Kasım 1989'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda oy birliği ile kabul edilmiştir. 28 Ocak 1990 tarihinde imzaya açılan sözleşme, aynı gün 61 ülke tarafından imzalanmıştır. 2 Eylül 1990'da 20 ülke tarafından onaylanarak uluslararası bir yasa gücüyle yürürlüğe girmiştir. 14 Şubat 1990 tarihinde Türkiye tarafından imzalanan ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda onaylanan sözleşme 9 Aralık 1994 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanmıştır. Çocuk Hakları Sözleşmesi 27 Ocak 1995 tarihinde Resmi Gazete 'de yayınlanarak 4058 sayılı yasa ile iç hukuk kuralına dönüşmüş ve Türkiye'de de uygulanmaya başlanmıştır. Şu an bu sözleşmeyi Amerika ve Somali dışındaki tüm Birleşmiş Milletlere üye ülkeler imzalamıştır (Uğurlu ve Gülsen, 2014; Yalçın, 2011; <http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23a.html> (2015 Kasım 08)).

Çocuk Hakları Sözleşmesi üzerinde uluslararası planda mutabakata varılmış, üzerinde pazarlık yapılması mümkün olmayan standartlar ve yükümlülükleri içermektedir. Belge, nerede doğduklarına, kim olduklarına; cinsiyetlerine, dinlerine ya da sosyal kökenlerine bakılmaksızın bütün çocukların haklarını tanımlamaktadır. Sözleşme kapsamında yaşama hakkı; eksiksiz biçimde gelişme hakkı; zararlı etkilerden, istismar ve sömürüden korunma hakkı; aile, kültür ve sosyal yaşama eksiksiz katılma hakları yer almaktadır (<http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23a.html> (2015 Kasım 08)).

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin çocuk istismarı ve ihmali ile ilişkili maddeleri şunlardır:

Madde 6

1. Taraf Devletler, her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu kabul ederler.
2. Taraf Devletler, çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterirler.

Madde 8

1. Taraf Devletler, yasanın tanıdığı şekliyle çocuğun kimliğini; tabiiyeti, ismi ve aile bağları dâhil, koruma hakkına saygı göstermeyi ve bu konuda yasa dışı müdahalelerde bulunmamayı taahhüt ederler.
2. Çocuğun kimliğinin unsurlarının bazılarında veya tümünden yasaya aykırı olarak yoksun bırakılması halinde, Taraf Devletler çocuğun kimliğine süratle yeniden kavuşturulması amacıyla gerekli yardım ve korumada bulunurlar.

Madde 9

1. Yetkili makamlar uygulanabilir yasa ve usullere göre ve temyiz yolu açık olarak, ayrılığın çocuğun yüksek yararına olduğu yolunda karar vermedikçe, Taraf Devletler, çocuğun; ana-babasından, onların rızası dışında ayrılmamasını güvence altına alırlar. Ancak, ana-babası tarafından çocuğun kötü muameleye maruz bırakılması ya da ihmâl edilmesi durumlarında ya da ana-babanın birbirinden ayrı yaşaması nedeniyle çocuğun ikametgâhının belirlenmesi amacıyla karara varılması gerektiğinde, bu tür bir ayrılık kararı verilebilir.
2. Bu maddenin birinci fıkrası uyarınca girişilen her işlemde, ilgili bütün taraflara işleme katılma ve görüşlerini bildirme olanağı tanınır.
3. Taraf Devletler, ana-babasından veya bunlardan birinden ayrılmasına karar verilen çocuğun, kendi yüksek yararına aykırı olmadıkça, ana babanın ikisiyle de düzenli bir biçimde kişisel ilişki kurma ve doğrudan görüşme hakkına saygı gösterirler.
4. Böyle bir ayrılık, bir Taraf Devlet tarafından girişilen ve çocuğun kendisinin ana veya babasının veya her ikisinin birden tutuklanmasını, hapsini, sürgün, sınır dışı edilmesini veya ölümünü (ki buna devletin gözetimi altında iken nedeni ne olursa olsun meydana gelen ölüm dâhildir) tevlit eden herhangi benzer bir işlem sonucu olmuşsa, bu Taraf Devlet, istek üzerine ve çocuğun esenliğine zarar vermemek koşulu ile ana-babaya, çocuğa veya uygun olursa, ailenin bir başka üyesine, söz konusu aile bireyinin ya da bireylerinin bulunduğu yer hakkında gereken bilgiyi verecektir. Taraf Devletler, böyle bir istemin başlı başına sunulmasının ilgili kişi veya kişiler bakımından aleyhe hiç bir sonuç yaratmamasını ayrıca taahhüt ederler.

Madde 10

1. 9'uncu Maddenin 1'inci fıkrası uyarınca Taraf Devletlere düşen sorumluluğa uygun olarak, çocuk veya ana-babası tarafından, ailenin birleşmesi amaçlarıyla yapılan bir Taraf Devlet ülkesine girme ya da onu terk etme konusundaki her başvuru, Taraf Devletlerce olumlu, insani ve ivedi bir tutumla ele alınacaktır. Taraf Devletler, bu tür bir başvuru yapılmasının başvuru sahipleri veya aile üyeleri aleyhine sonuçlar yaratmamasını taahhüt ederler.
2. Ana-babası, ayrı devletlerde oturan bir çocuk olağanüstü durumlar hariç, hem ana hem de babası ile düzenli biçimde kişisel ilişkiler kurma ve doğrudan görüşme hakkına sahiptir. Bu nedenle ve 9 uncu maddenin 1 inci fıkrasına göre Taraf Devletlere düşen sorumluluğa uygun olarak, Taraf Devletler çocuğun ve ana-babasının Taraf Devletlerin ülkeleri dâhil herhangi bir ülkeyi terk etmeye ve kendi ülkelerine dönme hakkına saygı gösterirler. Herhangi bir ülkeyi terk etme hakkı, yalnızca yasada öngörüldüğü gibi ve ulusal güvenliği, kamu düzenini, kamu sağlığı ve ahlak veya başkalarının hak ve özgürlüklerini korumak amacı ile ve işbu Sözleşme ile tanınan öteki haklarla bağdaştığı ölçüde kısıtlamalara konu olabilir.

Madde 11

1. Taraf Devletler, çocukların yasadışı yollarla ülke dışına çıkarılıp geri döndürülmemesi halleriyle mücadele için önlemler alırlar.
2. Bu amaçla Taraf Devletler iki ya da çok taraflı anlaşmalar yapılmasını ya da mevcut anlaşmalara katılmayı teşvik ederler.

Madde 16

1. Hiçbir çocuğun özel yaşantısına, aile, konut ve iletişimine keyfi ya da haksız bir biçimde müdahale yapılamayacağı gibi, onur ve itibarına da haksız olarak saldırılamaz.
2. Çocuğun bu tür müdahale ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır.

Madde 19

1. Bu Sözleşme 'ye Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin

yanında iken bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet veya suiistimale, ihmal ya da ihmalkâr muameleye, ırza geçme dâhil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar.

2. Bu tür koruyucu önlemler; burada tanımlanmış olan çocuklara kötü muamele olaylarının önlenmesi, belirlenmesi, bildirilmesi, yetkili makama havale edilmesi, soruşturulması, tedavisi ve izlenmesi için gerekli başkaca yöntemleri ve uygun olduğu takdirde adliyenin işe el koyması olduğu kadar durumun gereklerine göre çocuğa ve onun bakımını üstlenen kişilere, gereken desteği sağlamak amacı ile sosyal programların düzenlenmesi için etkin usulleri de içermelidir.

Madde 20

1. Geçici ve sürekli olarak aile çevresinden yoksun kalan veya kendi yararına olarak bu ortamda bırakılması kabul edilmeyen her çocuk, Devletten özel koruma ve yardım görme hakkına sahip olacaktır.
2. Taraf Devletler bu durumdaki bir çocuk için kendi ulusal yasalarına göre, uygun olan bakımı sağlayacaklardır.
3. Bu tür bakım, başkaca benzerleri yanında. bakıcı aile yanına verme, İslâm Hukukunda kefalet (kafalah), evlât edinme ya da gerekiyorsa çocuk bakımı amacı güden uygun kuruluşlara yerleştirmeyi de içerir. Çözümler düşünülürken, çocuğun yetiştirilmesinde sürekliliğin korunmasına ve çocuğun etnik, dinsel, kültürel ve dil kimliğine gereken saygı gösterilecektir.

Madde 23

1. Taraf Devletler zihinsel ya da bedensel özürlü çocukların saygınlıklarını güvence altına alan, özgüvenlerini geliştiren ve toplumsal yaşama etkin biçimde katılmalarını kolaylaştıran şartlar altında eksiksiz bir yaşama sahip olmalarını kabul ederler.
2. Taraf Devletler, özürlü çocukların özel bakımdan yararlanma hakkını tanırlar ve eldeki kaynakların yeterliliği ölçüsünde ve yapılan başvuru üzerine, yardımdan yararlanabilecek durumda olan çocuğa ve onun bakımından sorumlu olanlara, çocuğun durumu ve ana-babanın veya çocuğa bakanların içinde buldukları koşullara uygun düşecek yardımın yapılmasını teşvik ve taahhüt ederler.
3. Özürlü çocuğun, özel bakıma gereksinimi olduğu bilincinden hareketle bu maddenin 2'nci fıkrası uyarınca yapılması öngörülen yardım, çocuğun ana-

babasının ya da çocuğa bakanların parasal (mali) durumları göz önüne alınarak, olanaklar ölçüsünde ücretsiz sağlanır. Bu yardım; özürlü çocuğun eğitimi, meslek eğitimi, tıbbi bakım hizmetleri, rehabilitasyon hizmetleri, bir işte çalışabilecek duruma getirme hazırlık programları ve dinlenme/eğlenme olanaklarından etkin olarak yararlanmasını sağlamak üzere düzenlenir ve çocuğun en eksiksiz biçimde toplumla bütünleşmesi yanında, kültürel ve ruhsal yönü dahil bireysel gelişmesini gerçekleştirme amacını güder.

4. Taraf Devletler, uluslararası işbirliği ruhu içinde, özürlü çocukların koruyucu sıhhi bakımı, tıbbi, psikolojik ve işlevsel tedavileri alanlarına ilişkin gerekli bilgilerin alışverişi yanında, rehabilitasyon, eğitim ve mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin yöntemlerin bilgilerini de içerecek şekilde ve Taraf Devletlerin bu alanlardaki güçlerini, anlayışlarını geliştirmek ve deneyimlerini zenginleştirmek amacıyla bilgi dağıtımını ve bu bilgiden yararlanmayı teşvik ederler. Bu bakımdan, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri, özellikle göz önüne alınır.

Madde 24

1. Taraf Devletler, çocuğun olabilecek en iyi sağlık düzeyine kavuşma, tıbbi bakım ve rehabilitasyon hizmetlerini veren kuruluşlardan yararlanma hakkını tanırlar. Taraf Devletler, hiçbir çocuğun bu tür tıbbi bakım hizmetlerinden yararlanma hakkından yoksun bırakılmamasını güvence altına almak için çaba gösterirler.
2. Taraf Devletler, bu hakkın tam olarak uygulanmasını takip ederler ve özellikle:
 - a. Bebek ve çocuk ölüm oranlarının düşürülmesi;
 - b. Bütün çocuklara gerekli tıbbi yardımın ve tıbbi bakımın; temel sağlık hizmetlerinin geliştirilmesine önem verilerek sağlanması;
 - c. Temel sağlık hizmetleri çerçevesinde ve başka olanakların yanı sıra, kolayca bulunabilen tekniklerin kullanılması ve besleyici yiyecekler ve temiz içme suyu sağlanması yoluyla ve çevre kirlenmesinin tehlike ve zararlarını göz önüne alarak, hastalık ve yetersiz beslenmeye karşı mücadele edilmesi;
 - d. Anneye doğum öncesi ve sonrası uygun bakımın sağlanması;
 - e. Bütün toplum kesimlerinin özellikle ana-babalar ve çocukların, çocuk sağlığı ve beslenmesi, anne sütü ile beslenmenin yararları, toplum ve çevre sağlığı ve kazaların önlenmesi konusunda temel bilgileri elde etmeleri ve bu bilgileri kullanmalarına yardımcı olunması;

- f. Koruyucu sağlık bakımlarının, ana–babaya rehberliğini, aile planlanması eğitimi ve hizmetlerinin geliştirilmesi; amaçlarıyla uygun önlemleri alırlar.
3. Taraf Devletler, çocukların sağlığı için zararlı geleneksel uygulamaların kaldırılması amacıyla uygun ve etkili her türlü önlemi alırlar.
4. Taraf Devletler, bu maddede tanınan hakkın tam olarak gerçekleştirilmesini tedricen sağlamak amacıyla uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ve teşviki konusunda karşılıklı olarak söz verirler. Bu konuda gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle göz önünde tutulur.

Madde 25

Taraf Devletler, yetkili makamlarca korunma ve bakım altına alma, bedensel ya da ruhsal tedavi amaçlarıyla hakkında bir yerleştirme tedbiri uygulanan çocuğun, gördüğu tedaviyi ve yerleştirilmesine bağlı diğer tüm şartları belli aralıklarla gözden geçirme hakkına sahip olduğunu kabul ederler.

Madde 27

1. Taraf Devletler, her çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaksal ve toplumsal gelişmesini sağlayacak yeterli bir hayat seviyesine hakkı olduğunu kabul ederler.
2. Çocuğun gelişmesi için gerekli hayat şartlarının sağlanması sorumluluğu; sahip oldukları imkânlar ve mali güçleri çerçevesinde öncelikle çocuğun ana–babasına veya çocuğun bakımını üstlenen diğer kişilere düşer.
3. Taraf Devletler, ulusal durumlarına göre ve olanakları ölçüsünde, ana babaya ve çocuğun bakımını üstlenen diğer kişilere, çocuğun bu hakkının uygulanmasında yardımcı olmak amacıyla gerekli önlemleri alır ve gereksinim olduğu takdirde özellikle beslenme, giyim ve barınma konularında maddi yardım ve destek programları uygularlar.
4. Taraf Devletler, Taraf Devlet ülkesinde veya başka ülkede bulunsun; ana–babası veya çocuğa karşı mali sorumluluğu bulunan diğer kişiler tarafından, çocuğun bakım giderlerinin karşılanması sağlamak amacıyla her türlü uygun önlemi alırlar. Özellikle çocuğa karşı mali sorumluluğu olan kişinin, çocuğun ülkesinden başka bir ülkede yaşaması halinde, Taraf Devletler bu konuya ilişkin uluslararası anlaşmalara katılmayı veya bu tür anlaşmalar akdinin yanı sıra başkaca uygun düzenlemelerin yapılmasını teşvik ederler.

Madde 28

1. Taraf Devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle:
 - a. İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler;
 - b. Ortaöğretim sistemlerinin genel olduğu kadar mesleki nitelikte de olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlenmesini teşvik ederler ve bunların tüm çocuklara açık olmasını sağlarlar ve gerekli durumlarda mali yardım yapılması ve öğretimi parasız kılmak gibi uygun önlemleri alırlar;
 - c. Uygun bütün araçları kullanarak, yükseköğretimi yetenekleri doğrultusunda herkese açık hale getirirler;
 - d. Eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilir hale getirirler;
 - e. Okullarda düzenli biçimde devamın sağlanması ve okulu terk etme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar.
2. Taraf Devletler, okul disiplininin çocuğun insan olarak taşıdığı saygınlıkla bağdaşır biçimde ve bu sözleşmeye uygun olarak yürütülmesinin sağlanması amacıyla gerekli olan tüm önlemleri alırlar.
3. Taraf Devletler eğitim alanında, özellikle cehaletin ve okuma yazma bilmemenin dünyadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve çağdaş eğitim yöntemlerine ve bilimsel ve teknik bilgilere sahip olunmasını kolaylaştırmak amacıyla uluslararası işbirliğini güçlendirir ve teşvik ederler. Bu konuda, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle göz önünde tutulur.

Madde 31

1. Taraf Devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence etkinliklerinde bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar.
2. Taraf Devletler, çocuğun kültürel ve sanatsal yaşama tam olarak katılma hakkını saygı duyarak tanırlar ve özendirirler ve çocuklar için, boş zamanı değerlendirmeye, dinlenmeye, sanata ve kültüre ilişkin etkinlikler konusunda uygun ve eşit fırsatların sağlanmasını teşvik ederler.

Madde 32

1. Taraf Devletler, çocuğun, ekonomik sömürüye ve her türlü tehlikeli işte ya da eğitimine zarar verecek ya da sağlığı veya bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâksal ya da toplumsal gelişmesi için zararlı olabilecek nitelikte çalıştırılmasına karşı korunma hakkını kabul ederler.
2. Taraf Devletler, bu maddenin uygulamaya konulmasını sağlamak için yasal, idari, toplumsal ve eğitsel her önlemi alırlar. Bu amaçlar ve öteki uluslararası belgelerin ilgili hükümleri gözönünde tutularak, Taraf Devletler özellikle şu önlemleri alırlar:
 - a. İşe kabul için bir ya da birden çok asgari yaş sınırı tesbit ederler;
 - b. Çalışmanın saat olarak süresi ve koşullarına ilişkin uygun düzenlemeleri yaparlar.
 - c. Bu maddenin etkili biçimde uygulanmasını sağlamak için ceza veya başka uygun yaptırımlar öngörürler.

Madde 33

Taraf Devletler, çocukların uluslararası anlaşmalarda tanımladığı biçimde uyuşturucu ve psikotrop maddelerin yasadışı kullanımına karşı korunması ve çocukların bu tür maddelerin yasadışı üretimi ve kaçakçılığı alanında kullanılmasını önlemek amacıyla, yasal, sosyal ve eğitsel niteliktekiler de dahil olmak üzere, her türlü uygun önlemleri alırlar.

Madde 34

Taraf Devletler, çocuğu, her türlü cinsel sömürüye ve cinsel suistimale karşı koruma güvencesi verirler. Bu amaçla Taraf Devletler özellikle:

1. Çocuğun yasadışı bir cinsel faaliyete girişmek üzere kandırılması veya zorlanmasını;
2. Çocukların, fuhuş, ya da diğer yasadışı cinsel faaliyette bulundurularak sömürülmesini;
3. Çocukların pornografik nitelikli gösterilerde ve malzemede kullanılarak sömürülmesini önlemek amacıyla ulusal düzeyde ve ikili ile çok taraflı ilişkilerde gerekli her türlü önlemi alırlar.

Madde 35

Taraf Devletler, her ne nedenle ve hangi biçimde olursa olsun, çocukların kaçırılmaları, satılmaları veya fuhuşa konu olmalarını önlemek için ulusal düzeyde ve ikili ve çok yanlı ilişkilerde gereken her türlü önlemleri alırlar.

Madde 36

Taraf Devletler, esenliğine herhangi bir biçimde zarar verebilecek başka her türlü sömürüye karşı çocuğu korurlar.

Madde 37

Taraf Devletler aşağıdaki hususları sağlarlar:

1. Hiçbir çocuk, işkence veya diğer zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ve cezaya tâbi tutulmayacaktır. On sekiz yaşından küçük olanlara, işledikleri suçlar nedeniyle idam cezası verilemeyeceği gibi salıverilme koşulu bulunmayan ömür boyu hapis cezası da verilmeyecektir.
2. Hiçbir çocuk yasadışı ya da keyfi biçimde özgürlüğünden yoksun bırakılmayacaktır. Bir çocuğun tutuklanması, alıkonulması veya hapsi yasa gereği olacak ve ancak en son başvurulacak bir önlem olarak düşünülüp, uygun olabilecek en kısa süre ile sınırlı tutulacaktır.
3. Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuğa insancıl biçimde ve insan kişiliğinin özünde bulunan saygınlık ve kendi yaşındaki kişilerin gereksinimleri göz önünde tutularak davranılacaktır. Özgürlüğünden yoksun olan her çocuk, kendi yüksek yararı aksini gerektirmedikçe, özellikle yetişkinlerden ayrı tutulacak ve olağanüstü durumlar dışında ailesi ile yazışma ve görüşme yoluyla ilişki kurma hakkına sahip olacaktır.
4. Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuk, kısa zamanda yasal ve uygun olan diğer yardımlardan yararlanma hakkına sahip olacağı gibi özgürlüğünden yoksun bırakılmasının yasaya aykırılığını bir mahkeme veya diğer yetkili, bağımsız ve tarafsız makam önünde iddia etme ve böylesi bir işlemle ilgili olarak ivedi karar verilmesini isteme hakkına da sahip olacaktır.

Madde 38

1. Taraf Devletler, silahlı çatışma halinde kendilerine uygulanabilir olan uluslararası hukukun, çocukları da kapsayan insani kurallarına uymak ve uyulmasını sağlamak yükümlülüğünü üstlenirler.
2. Taraf Devletler, on beş yaşından küçüklerin çatışmalara doğrudan katılmaması için uygun olan bütün önlemleri alırlar.
3. Taraf Devletler, özellikle on beş yaşına gelmemiş çocukları askere almaktan kaçınırlar. Taraf Devletler, on beş ile on sekiz yaş arasındaki çocukların silahaltına alınmaları gereken durumlarda, önceliği yaşça büyük olanlara vermek için çaba gösterirler.
4. Silahlı çatışmalarda sivil halkın korunmasına ilişkin uluslararası insani hukuk kuralları tarafından öngörülen yükümlülüklerine uygun olarak, Taraf Devletler, silahlı çatışmadan etkilenen çocuklara koruma ve bakım sağlamak amacıyla mümkün olan her türlü önlemi alırlar.

Madde 39

Taraf Devletler, her türlü ihmal, sömürü ya da suistimal, işkence ya da her türlü zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ya da ceza uygulaması ya da silahlı çatışma mağduru olan bir çocuğun, bedensel ve ruhsal bakımdan sağlığına yeniden kavuşması ve yeniden toplumla bütünleşebilmesini temin için uygun olan tüm önlemleri alırlar. Bu tür sağlığa kavuşturma ve toplumla bütünleştirme, çocuğun sağlığını, özgüvenini ve saygınlığını geliştirici bir ortamda gerçekleştirilir (<http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23d.html>_ (2015 Kasım 08).

Yine çocukların korunmasına yönelik olarak atılan adımlardan biri de Avrupa Konseyi'nin 2007 yılında onayladığı Çocukların Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismara karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesidir (Lanzorete Sözleşmesi). Sözleşme 2011 yılında ülkemiz tarafından onaylanmış ve 2012 yılında yürürlüğe girmiştir (Uslu ve Kapçı, 2014).

Çocukların istismar ve ihmale uğramasını önleme, istismar ve ihmali gerçekleştirenlerin cezalandırılması ve çocukların korunmasına ilişkin maddelerin Türk Hukuk Sistemi içerisinde Anayasa, Türk Ceza Kanunu, Türk Medeni Kanunu gibi farklı düzenlemelerde yer bulduğu görülmektedir.

1982 Anayasası'nın 41, 42, 50, 56, 58, 61 ve 62. maddelerinde çocuk haklarını özel olarak koruyan hükümler bulunmaktadır. Bu maddelerin dışında, Anayasa'nın kişi hakları ve ödevleri bölümünde yer alan haklardan çocuklar da yararlanırlar (Akyüz, 2012, s.5).

Türk Ceza Kanunu'nda yer alan kasten yaralama (TCK 86), sonucu nedeniyle ağırlaşmış yaralama (TCK 87), taksirle yaralama (TCK 89), ihmal suretiyle yaralama (TCK 88) ve kötü muamele (TCK 232) suçları çocuğun fiziksel istismarı alanında faillerin cezalandırılmasını sağlayan hükümlerdir (Kaynak, 2014). Yine Türk Ceza Kanunu'nun 31, 38, 103, 104, 105, 108, 109, 112, 226, 227, 228, 229 ve 234. maddelerinde de çocuk istismarı ve ihmali ile ilişkili hükümler yer almaktadır (<<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Asp?MevzuatKod=1.5.5237&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch&Tur=1&Tertip=5&No=5237>>(2015 Kasım 09).

Türk Medeni Kanunu'nun 338, 339, 340, 346, 347, 348. maddelerinde çocuk istismarı ve ihmali ile ilişkili çocuğa ve aileye yönelik hükümler bulunmaktadır (<<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4721.html> >(2015 Kasım 08).

Çalışma yaşamında çocukların istismara karşı korunmasına ilişkin kurallar iş kanununda bulunmaktadır. Çocukların eğitim hakkını düzenleyen kurallar ise eğitime ilişkin kanunlarda yer almaktadır (Millî Eğitim Temel Kanunu, İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Meslekî Eğitim Kanunu gibi). Korunma gereksinimi içinde bulunan çocuklarla suça sürüklenen çocuklar hakkında alınacak önlemler de Çocuk Koruma Kanunu'nda düzenlenmektedir. Bu Kanun'da ayrıca çocuk mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin kurallar da bulunmaktadır. Korunma gereksinimi içinde olan çocuklara götürülecek hizmetler ise, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nda yer almaktadır (Akyüz, 2012,s.5-6).

Çocuk Koruma Kanunu 15.07.2005 tarihinde resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun'un altıncı maddesinde:

“Adlî ve idarî merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, korunma ihtiyacı olan çocuğu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bildirmekle yükümlüdür. Çocuk ile çocuğun bakımından sorumlu kimseler çocuğun korunma altına alınması amacıyla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna başvurabilir.”

hükmü yer almaktadır. Buna göre okul öncesi eğitim kurumunda görev yapan personelin çocuğun istismar ve ihmale uğrayarak korunması gerektiği durumlarda okul yöneticileri ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bildirimde bulunmalarının zorunluluk olduğu ortaya konmaktadır. Ayrıca Türk Ceza Kanunu'nun 279. maddesinde de kamu görevlisinin suçu bildirmemesi durumunda cezalandırılacağına ilişkin hükümler bulunmaktadır (<<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm>> (2016 Mayıs 22)).

1.8.1.6. Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirlenmesinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin ve Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Personelin Görev ve Sorumlulukları

Çocuk istismarı ve ihmali olayları en çok aile içerisinde yaşanmaktadır (Altıparmak, Yıldırım, Yardımcı ve Ergin, 2013; Mayda, Karaçor, Erdem, Kırca ve Urgan, 2006; Özmen, 2004; Pelendecioğlu ve Bulut, 2009; Ünal, 2008). Okul öncesi dönemdeki çocuklar gelişimsel özellikleri göz önüne alındığında çocuk istismarı ve ihmaline karşı savunmasız olmakta ve bunu ifade etmekte yetersiz kalmaktadırlar (Feng ve diğerleri, 2010). Aileden ve bakıcılardan sonra çocuklarla düzenli ve sürekli temas içerisinde olan bireyler olarak öğretmenler çocuk istismarının ve ihmalinin belirlenmesinde ve önlenmesinde büyük öneme sahiptir (Mckee ve Dillenburger, 2009). Ancak okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenler ve diğer personel de çocuklarla birebir ilgilenebilmekte ve gerek aile tarafından gerçekleştirilen gerekse öğretmen tarafından gerçekleştirilen istismar ve ihmal davranışlarının fark edilmesinde rol oynamaktadırlar.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmali kapsamında yer alan davranışlar konusunda yeterli ve gerekli bilgiye sahip olmaları ve istismar ve ihmal durumu ile karşılaştıklarında bildirim yapabilecekleri kurum veya kişileri bilmeleri bu tür olayların göz ardı edilmesini önleyebilir ve çocukların istismar ve ihmalden korunmasını sağlayabilir.

Kenny (2001) tarafından yapılan araştırmada katılımcı öğretmenler çocuk istismarı ve ihmali ile karşılaşmaları durumunda bildirim yapmaktan çekindiklerini çünkü asılsız ihbar yapmış olmaktan korktuklarını veya ihbar ettikleri zaman okul yönetiminin kendilerini desteklemeyeceğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Oysaki okul öncesi eğitim

kurumlarında çalışan personel istismar ve ihmal konusunda yeterli bilgiye sahip olsa ve bildirimye yönelik kurumlar çeşitli uygulamalar belirlese böyle korkular ortadan kalkacak ve çocuk istismarı ve ihmali olaylarını bildirim oranı artacaktır. Böylece de bu olayların görülme sıklığında azalma söz konusu olabilecektir.

1.8.2.Konu İle İlgili Yapılmış Araştırmalar

1.8.2.1.Yurt Dışında Yapılmış Farkındalık ve Bildirim Araştırmaları

Toros ve Tiirik (2016)'in, Estonya'nın başkenti Tallinn'de okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili deneyimleri ve görüşlerine yönelik detaylı bilgi elde etmek amacıyla 108 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirdikleri araştırmada 5 açık 13 kapalı uçlu sorunun ve demografik bilgilere yönelik kısmın bulunduğu anket aracılığıyla veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin yardıma gereksinimi olan çocuk kavramını anladıkları fakat bildirimde bulunma konusunda kendilerini yetersiz hissettikleri ve bu konuda güven sorunu yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Mckee ve Dillenburger (2009), Kuzey İrlanda'da farklı bölümlerde okuyan üniversite birinci sınıf öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmaline ilişkin eğitim gereksinimlerini belirlemek amacıyla 216 üniversite öğrencisinin katılımı ile yaptıkları araştırmada öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmalinin çeşitleri ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ortaya koymuşlardır. Araştırma sonucunda eğitim alanında öğrenim gören öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili özel bir ders almaları gerektiği vurgulanmıştır.

Lynn (2008), öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmali bildirim zorunluluğunu ne kadar anladıklarını, bu konuda aldıkları eğitimin ne kadar etkili olduğunu ve öğretmenlerin bildirimde bulunmalarını etkileyen faktörleri ortaya çıkarmak için New Jersey' de yaptığı çalışmada 99 öğretmene e-posta yoluyla anket uygulamıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin çocuk istismarını ve ihmali bildirim konusunda eğitim aldıkları fakat bu konuda birçok yanlış yaptıkları ve yanlış inanışlara sahip oldukları

belirlenmiştir. Öğretmenler aldıkları eğitimin yetersiz olduğunu vurgulamışlar ve dikkate alınmayacaklarından korktukları için bildirimde bulunmadıklarını belirtmişlerdir.

Walsh ve Farrell (2008), sekiz okul öncesi öğretmenin katılımıyla nitel desende yürüttükleri araştırmalarında öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaline ilişkin bilgilerini belirlemeye ve değerlendirmeye çalışmışlardır. Araştırmada yer alan öğretmenler daha önce çocuk istismarı ve ihmali ile karşılaşmışlardır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin okul öncesi öğretmeni olarak var olan bilgilerinin çocuk istismarı ve ihmali ile karşılaşmaları durumunda yeterli olmadığı, var olan bilgilerini olayın özelliklerine adapte ederek ve yeni bilgiler edinerek bu durumlarla başa çıktıkları bulunmuştur.

Yanowitz, Monte ve Tribble (2003)'in fiziksel ve duygusal istismarın öğrencilerin sınıf içi davranışlarına etkisine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmaya Kuzeydoğu Arkansas'ta görevli okul öncesi-12. sınıftan toplam 59 öğretmen katılmıştır. Veriler anket aracılığıyla elde edilmiştir. Sonuç olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin %72'si çocuk için fiziksel ve duygusal istismardan hangisinin daha kötü olduğu sorulduğunda aralarında fark olmadığını belirtmişler. Nitekim öğretmenlerin %81'i çocuğun fiziksel ve duygusal istismara uğrama durumunda sınıf içi davranışlarının aynı düzeyde etkilendiğini belirtmişlerdir.

Kenny (2001) öğretmenlerin çocuk istismarını rapor etme durumlarını ve bunu etkileyen faktörleri araştırdığı çalışmasında 158 kadın 37 erkek olmak üzere 197 öğretmene anket uygulamıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin %27'sinin çocuk koruma servislerine en az bir kez çocuk istismarı bildiriminde bulunduğu, %66'sının da okul yönetimine bildirimde bulunduğu ortaya konmuştur. Ayrıca kadın öğretmenlerin daha çok bildirimde bulunduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin %46'sı çocuk istismarı bildiriminin zorunlu olduğunu bilmediklerini, %40'ı çocuk istismarını rapor etmeleri durumunda yönetimin kendilerini desteklemeyeceğini düşündükleri için bildirimde bulunmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çocuk istismarını rapor etmemelerinin diğer bir nedeni de asılsız ihbar yapmaktan korkmaları olarak belirlenmiştir çünkü öğretmenler bu yüzden gerçekten ihtiyacı olan çocuklara yardım edilmeyeceğini düşünmektedirler.

O'Toole, Webster, O'Toole ve Lucal (1999) tarafından öğretmenlerin çocuk istismarını tanılama ve bildirim süreçlerini etkileyen faktörleri belirleme amacıyla yapılan araştırmaya 480 öğretmen katılmıştır. Araştırmada, öğretmen özellikleri (yaş,

cinsiyet, deneyim süresi vb.), örgütsel özellikler (okulun büyüklüğü, günlük karşılaşılan öğrenci sayısı, okulun konumu, çocuk istismarı raporlama süreçleri vb.) ve olayın özelliklerinin (olayın şekli, ciddiyet boyutu, failin ve kurbanın özellikleri vb.) çocuk istismarını tanılama ve bildirim süreçleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Sonuç olarak çocuk istismarının tanılanmasında failin cinsiyetinin; raporlanmasında ise kurbanın cinsiyetinin önemli birer etken olduğu ve olayın meydana geliş biçimi ve ciddiyetinin tanılama ve bildirim durumlarını etkilediği ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca öğretmenlik yapılan yıl ve çocuk istismarını tanılama durumu arasında negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Yani daha az deneyimli öğretmenlerin çocuk istismarını daha çok tanıladıkları ifade edilmiştir.

1.8.2.2. Yurt İçinde Yapılmış Farkındalık ve Bildirim Araştırmaları

İzmir ilinin Karabağlar ilçesinde kaymakamlığın himayesinde 2015 yılında “Mutlu Çocuklar Yarınımızdır” isimli çocuk istismarının ve ihmalinin önlenmesine yönelik bir proje gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında ilçedeki 11 ilkokuldan 389 öğretmene, 1732 veliye, ilçede bulunan tüm ilk ve ortaokulda görev yapan 56 idareci ile ilçede görevli 54 din görevlisine “Çocuk istismarının tanımı, istismar çeşitleri, risk faktörleri, çocuk istismarı bulguları, çocuk istismarının yaşanması durumunda yapılması gerekenler, çocuk istismarının önlenmesi için yapılması gerekenler, multidisipliner ekip anlayışıyla çalışan merkezler, yasal mevzuat” konularını kapsayan eğitimler verilmiştir. Veli ve öğretmen eğitimleri öncesi ve sonrasında katılımcılara çocuk istismarına ilişkin bilgi düzeyini ölçen anket uygulanmıştır. Eğitim alan/almayan veli ve öğretmen grubunun çocuk istismarı konularına ilişkin bilgi düzeyleri arasındaki farklılığa bakıldığında gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu doğrultuda bu eğitimlerin yaygınlaştırılmasının yararlı olduğu görülmüştür.

Dereobalı, Çırak, Karadağ ve Sönmez (2013) tarafından okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı, ihmali, çocuğa uygulanan şiddet ve bunların önlenmesine yönelik görüş ve deneyimlerinin incelendiği araştırmaya İzmir ilinde bulunan bağımsız anaokullarından 197 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin şiddet, çocuk istismarı ve çocuk ihmali tanımlarken alan yazınla benzer ifadelerle başvurdukları fakat çocuk ihmali çocuk istismarından daha iyi

tanımlayabildikleri bulunmuştur. Katılımcılar, çocukların şiddetle en çok karşılaştıkları yer olarak ev, aile ve bakıcı faktörlerini belirtirken, çocukların en çok karşılaştıkları şiddet türünün ise fiziksel şiddet olduğunu vurgulamışlardır. Katılımcıların %35'i çalıştıkları eğitim kurumlarında şiddete uğramış çocuklarla karşılaştıklarını belirtirken, katılımcılardan yalnızca %10.70'inin çocuklara yönelik şiddet ve %12.70'inin de çocuk istismarı ve ihmali konularında eğitim aldıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin yalnızca %4.91'i bu konularda eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmiş ve araştırmaya katılan diğer öğretmenler kendilerini bu açıdan yeterli bulmuşlardır.

Sağır (2013) yaptığı çalışmada okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki görüşlerini ve farkındalık düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen anket ile verilerin elde edildiği çalışmaya 369 sınıf öğretmeni ile 169 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Yöneltilen sorulardan fiziksel istismarla ilgili olanlara öğretmenlerin 437'si, duygusal istismar ve ihmalle ilgili olanlara 500'ü, cinsel istismarla ilgili olanlara 492'si, ekonomik istismarla ilgili olanlara 372'si, fiziksel ihmalle ilgili olanlara 332'si ve eğitimsel ihmalle ilgili olanlara 436'sı doğru yanıt vermişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 482'si çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili hiçbir eğitim almadığını, 408'i Çocuk Koruma Kanunu hakkında hiç bilgilendirilmediğini ve 381'i bu konularda bilgilendirilme gereksinimi duyduklarını belirtmişlerdir. Çocuk istismar ve ihmali bildirme zorunluluğunun nedenleri incelendiğinde öğretmenlerin 454'ü kanunlara göre bildirmek zorundayız derken 527'si ahlaki açıdan bildirmek zorundayız demişlerdir. Öğretmenler konu ile ilgili bildirim yapacakları ilk kurum olarak okul yönetimini seçmişlerdir.

Sarıbaş (2013) çalışmasında, okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarına ilişkin farkındalıklarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma tarama niteliğindedir. Araştırmaya, Edremit, Burhaniye, Gönen, Havran ve İvrindi ilçeleri ile Balıkesir merkezden seçilen ilköğretim okulu bünyesindeki 200 anasınıfı öğretmeni katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin fiziksel istismar belirtilerinin farkında oldukları, duygusal ve cinsel istismar belirtilerinin de kısmen farkında oldukları belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin kendilerini istismarı ahlaki anlamda bildirmekten %100 sorumlu gördükleri, büyük çoğunluğunun da öğretmen olarak ve kanunlara göre de istismarı bildirmekten sorumlu oldukları görüşüne katıldıkları fakat istismar ile karşılaşmaları durumunda bildirim yapabilecekleri kurumları bilmedikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin istismar durumu ile karşılaştıklarında ilk olarak bildirim

yapmayı düşündükleri kurumların başında Okul Aile Birlikleri'nin gelmekte olduğu bulunmuştur. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre kadın öğretmenlerin duygusal istismarı saptayabilme düzeylerinin erkek öğretmenlere göre anlamlı derecede fazla olduğu, fiziksel ve cinsel istismarı saptama düzeylerinin ise cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Eğitim durumu ve hizmet yılı ile istismarı saptayabilme düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Kürklü (2011), ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına ilişkin farkındalıklarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmasında Afyonkarahisar il merkezindeki 23 ilköğretim okulundan 241 öğretmene anket ve çocuk ihmal ve istismarının belirti ve risklerini tanılamaya yönelik ölçek uygulamıştır. Araştırma sonucunda ilgili soruları yanıtlayan öğretmenlerden hiçbirinin çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili eğitim almadığı görülürken; çoğunluğunun Çocuk Koruma Kanunu hakkında bilgilendirilmedikleri, kanunlara göre ve ahlaki açıdan çocuk istismarı ve ihmal şüphesinin bildirilmek zorunda olduğunu belirttikleri saptanmıştır. Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarını tespit ettiklerinde bildirim yapacakları kurumların başında okul yönetimi gelmektedir. Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama konusunda gerekli yeterliliğe sahip olmadıkları bulunmuş ve bu durumun da öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim almamalarının bir göstergesi olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Pala (2011), ilköğretim fen bilgisi öğretmenliği, ilköğretim matematik öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği bölümü son sınıf öğrencilerinden 171 tanesinin katılımıyla yaptığı araştırmasında, öğretmen adaylarının çocuk istismarı ve ihmal konusundaki bilgi ve farkındalık düzeylerini ölçmeyi amaçlamıştır. Araştırma verileri anket formu ile elde edilmiştir. Araştırmaya katılanların %91.2'si daha önce çocuk istismarı ve ihmal ile ilişkili hiç ders almadığını belirtirken, %20.5'i fiziksel istismarı tanımlamada, %28.1'i cinsel istismarı tanımlamada, %16.4'ü duygusal istismarı tanımlamada, %18.7'si de çocuk ihmalini tanımlamada hazırlıksız olduklarını bildirmişlerdir. Ayrıca araştırmaya katılanlardan %87.7 si kanunlara göre, %73.7 si de Milli Eğitim politikalarına göre, %96.4'ü de ahlaki olarak çocuk istismarı ve ihmalini bildirme zorunlulukları olduğunu düşünmektedirler.

Keser ve diğerleri (2010) tarafından yapılan bir araştırmada anne-babaların çocuk istismarı ve ihmal konusundaki bilgi, deneyim ve tutumları incelenmiştir. Araştırmaya

30 erkek ve 70 kadın olmak üzere toplam 100 anne-baba katılmıştır. Araştırmaya katılan kadınların %10.2'si, erkeklerin ise %9.8'i çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili yöneltilen bilgi sorularını doğru cevaplamışlardır. Katılımcıların %90'ı daha önce istismar konusunda herhangi bir eğitim almadıklarını belirtmiş ve %30'u çocukluk döneminde ailesi tarafından ihmal edildiğini, %17'si istismara uğradığını vurgulamıştır.

Dönmez (2009) Balıkesir il merkezinde bulunan 93 okul öncesi öğretmeni ve onların velilerinden 279 anne ve 279 babayla yaptığı çalışmada araştırmaya katılanların çocuk istismarı ve ihmeline yönelik görüşleri ile istismarı ve ihmali önlemeye yönelik önerileri incelenmiştir. Veriler anket yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenleri, anneler ve babaların çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi sahibi oldukları bulunmuştur.

Tugay (2008) "Öğretmenlerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Farkındalık Düzeyleri" çalışması ile hem öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili farkındalıklarını belirlemeyi hem de "Öğretmenler İçin Çocuk İstismarı ve İhmali Anketi" ni alan yazına kazandırmayı amaçlamıştır. Araştırmacı, Ordu il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı toplam 43 okuldaki 400 öğretmenin katılımıyla çalışmasını tamamlamıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kerryann Walsh tarafından 2005 yılında geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlanması araştırmacı tarafından uzman görüşlerine dayanılarak yapılan "Öğretmenler İçin Çocuk İstismarı ve İhmali Anketi" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda çalışmaya katılan öğretmenlerin %93.8'inin çocuk ihmal ve istismarı ve çocuk korumaya yönelik resmi eğitim almadıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin %51.2'si kanunlara göre, %45.7'si Milli Eğitim politikalarına göre, %85.2'si de ahlaki olarak çocuk ihmal ve istismarını bildirmek zorunda olduklarını vurgulamışlardır. Çalıştıkları okullarda bulunan çocuklara ebeveynleri veya bakıcıları tarafından yapılmış istismar ve ihmal davranışlarının sıklığına ilişkin, öğretmenlerin %3.8'i kendi okulunda diğer okullara göre daha sık görüldüğüne, %19.5'i kendi okullarında diğer okullarla aynı sıklıkta görüldüğüne, %42'si kendi okullarında diğer okullardan daha az görüldüğüne ve %34.7'si çalıştıkları okullarda çocuk istismarının hiç görülmediğine inandıklarını vurgulamışlardır. Yine araştırmaya katılan öğretmenlerin %35'i (140 öğretmen) hayatları boyunca en az bir kez çocuk istismar ve ihmalden şüphelenmiş, %27.8'i ise çocuk istismar veya ihmali tanımlamıştır. Çalışmayla öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına ilişkin farkındalıkları arttıkça bu olayları bildirim oranlarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Erol'un (2007) okul öncesi eğitim kurumunda görev yapan öğretmenlerin, çocuklardaki fiziksel istismar belirtilerine ilişkin farkındalıklarını belirlemeye yönelik yaptığı araştırmaya, Eskişehir il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okullarında görev yapan 160 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Araştırma tarama niteliğinde olup veri toplama aracı olarak 44 sorudan oluşan bir anket formundan yararlanılmıştır. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin fiziksel istismarı saptamada yetersiz kaldıkları görülmüştür. Ayrıca araştırma sonucunda öğretmenlerin istismar konusundaki birinci bilgi kaynağının medya olduğu ve öğretmenlerin 1/3'ünün konu hakkındaki bilgiyi internetten edindiği ortaya konmuştur.

Yurt içinde yapılan farkındalık çalışmaları göz önüne alındığında okul öncesi öğretmenleri dışında okul öncesi eğitim kurumunda çalışan diğer personelin veya diğer okullarda öğretmenler dışında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili bilgilerini ve farkındalık düzeylerini belirlemeye yönelik herhangi bir araştırmanın olmadığı görülmektedir. Oysa çocuk istismarı ve ihmalinin belirlenmesinde sözü edilen bireylerin de büyük etkiye sahip olabileceği dikkate alınmalıdır. Ayrıca bu kişilerin de çocukları istismar edebileceği de göz önünde bulundurulması gereken önemli bir detaydır. Süngü'nün (2013) aktardığına göre Ekim 2006 ve Ocak 2010 tarihleri arasında geçen süre içerisinde okullarda 169 cinsel saldırı ve tecavüz olayı kayda alınmış ve açılan 65 soruşturmada fail olarak 17 yönetici, 47 öğretmen, 5 hizmetli ve 1 memur soruşturulmuştur. Bu olaylar da okullarda bulunan bütün personelin çocuk istismarı ve ihmali davranışlarında bulunabileceğini gösterir niteliktedir.

1.8.2.3. Yurt Dışında Öğretmenlerin İstismar ve İhmal Davranışlarına İlişkin Yapılmış Araştırmalar

Theoklitou ve diğerleri tarafından (2012) yapılan çalışmada ilköğretim çocuklarına öğretmenleri tarafından yapılan fiziksel ve duygusal istismar araştırılmıştır. Araştırmaya Kıbrıs'ta bulunan 8'i büyük şehirde, 6'sı küçük şehirde ve 3'ü varoшта olmak üzere toplam 17 okul katılmıştır. 4, 5 ve 6. sınıf öğrencilerinden toplam 1339 çocuk araştırmada yer almıştır. Araştırma sonucunda 708 çocuğun ihmale, 443 çocuğun duygusal istismara, 128 çocuğun fiziksel istismara ve 296 çocuğun ise tüm istismar türlerine maruz kaldığı ortaya konmuştur. Yine araştırma sonucunda ihmal dışında erkeklerin duygusal ve fiziksel

istismar türlerinde kızlardan daha çok istismar edildiği, istismar ile çocukların buldukları sınıf derecesi arasında ve istismar ile öğretmenlerin cinsiyeti arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Araştırmacılar çocukların istismar edilmesinde cinsiyetlerinin önemli olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Khoury-Kassabri (2009) tarafından İsrail'de gerçekleştirilen çalışmada okul personeli tarafından öğrencilere uygulanan duygusal ve fiziksel istismarı belirlemenin yanında öğrencilerin zorba-kurban olma durumlarına göre istismara uğrama durumlarını da araştırmışlardır. Araştırmaya 324 okuldan 7-11. sınıflar arasından 16.604 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin %33.2'si son bir ay içerisinde okul personeli tarafından duygusal istismara uğradığını, %20.7'si de fiziksel istismara uğradığını belirtmiştir. Zorba-kurban gruplarında bulunmayan öğrencilerin okul personeli tarafından çok daha az istismar edildiği, en çok fiziksel istismarın zorba-kurban durumunda olan öğrencilere uygulandığı, erkeklerin kızlardan daha çok fiziksel ve duygusal istismara uğradığı ve Arap öğrencilerin Yahudi öğrencilerden daha fazla fiziksel ve duygusal istismara uğradığı da araştırma sonuçları arasındadır.

Benbenishty ve diğerlerinin (2002) İsrail'de öğretmenlerin duygusal, fiziksel ve cinsel istismar davranışlarını belirlemek üzere yaptıkları araştırmaya İsrail genelinde 161 okuldan 7-11. sınıflar arasından 10.410 öğrenci katılmıştır. Araştırmacılar öğretmenlerin istismar davranışlarının yanında bu davranışlara dini eğitimin, sosyoekonomik durumun ve çocukların yaşlarının etkisini de ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda katılımcıların yaklaşık dörtte biri okul çalışanları tarafından duygusal istismara, yaklaşık beşte biri de okul çalışanları tarafından istismarın fiziksel formlarından en az birine maruz kaldığını belirtmiştir. Katılımcıların %8.2'si okul personeli tarafından uygunsuz cinsel davranışlara maruz kaldıklarını söylemişlerdir. Dini eğitim veren okullarda ve sosyoekonomik durumun düşük olduğu okullarda öğretmenlerin istismar davranışları artmaktadır. Ayrıca araştırmayla erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla istismara uğradığı ve bayan öğretmenlerin daha az istismar davranışı gösterdiği ortaya konmuştur.

Kim, Kim, Park, Zhang, Lu ve Li (2000), Kore ve Çin'de hırpalanmış çocuklar üzerine bir araştırma yapmışlardır. Çin'den Şangay ve Yanji ve Kore'den Seul ve Kimpo şehirlerinin dahil edildiği araştırmaya 4,5 ve 6. sınıf öğrencilerinden 972 çocuk katılmıştır. Araştırma sonucunda son bir yıl içerisinde Çin'deki katılımcıların %70.6'sı ve

Kore'deki katılımcıların %68.9'u aile içi şiddete, Çin'deki katılımcıların %42.7'si ve Kore'deki katılımcıların %26'sı da akran şiddetine maruz kaldıkları bulunurken Çin'deki katılımcıların %51.1'ine ve Kore'deki katılımcıların %62'sine öğretmenleri tarafından fiziksel ceza uygulandığı belirlenmiştir.

Zanten, Denessen ve Scholte'nin (2015) öğretmenlerin zorbalık davranışlarının öğrencilerin zorbalık düzeyine etkisini incelemek amacıyla yaptıkları araştırmaya 33 öğretmen ve bu öğretmenlerin öğrencisi olan 784 çocuk katılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin zorbalık içeren kişisel davranışlarının öğrencilerin zorbalık düzeyine bağımsız olarak katkıda bulunduğu ortaya konmuş ve öğretmenlerin disiplin sağlamada zorbalığı daha az kullandıkları zaman öğrencilerin kontrol ve yakınlık düzeyi yüksek kişilerarası davranışlar gösterdikleri bulunmuştur.

1.8.2.4. Yurt İçinde Öğretmenlerin İstismar ve İhmal Davranışlarına İlişkin Yapılmış Araştırmalar

Öğretmenlerin istismar ve ihmal davranışlarına ilişkin yapılan çalışmalar incelendiğinde yurt içinde okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmali davranışlarını ortaya çıkarmaya yönelik yapılmış çalışmalara rastlanmazken, daha üst eğitim kurumlarında şiddet ve fiziksel istismarın odak alınarak incelendiği çalışmalar bulunmuştur. Bu çalışmaların da gözlem veya doğrudan bilgi edinme şeklinde değil de genel olarak medyada konu ile ilgili çıkmış haberlerin değerlendirilmesi şeklinde yapıldığı dikkat çekmektedir.

Altun, Güneri ve Baker (2006) gazetelerde yer alan haberler yoluyla okullarda meydana gelen şiddet olaylarını incelemeyi amaçladıkları çalışmalarına Cumhuriyet, Milliyet ve Zaman gazetelerinde 2002-2004 yılları arasında çıkan okullardaki şiddet olaylarını içeren haberleri dâhil etmişlerdir. İnceleme sonucunda gazetelerde belirlenen tarihler arasında toplam 80 adet okulda şiddet olayı tespit edilmiş, şiddeti uygulayanların ise çoğunlukla yetişkinler olduğu bulunmuştur. Okullarda uygulanan şiddet mağdurları arasında ilk sırada öğrenciler gelirken, cinsel taciz ve tecavüz içerikli yirmi bir olayın yirmisinde mağdurların kız öğrenciler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca şiddeti uygulayanların okuldaki yetişkinler (öğretmen, müdür, memur vb.) olduğu ve bu yetişkinler arasında ilk sırada öğretmenlerin geldiği ve okulda şiddete maruz kalan

öğrencilerin daha fazla şiddete başvurduğu da araştırma sonuçları arasında yer almaktadır.

Bulut (2008) okullarda öğretmenlerin öğrencilere yönelik olan fiziksel şiddet davranışlarını incelediği araştırmasında 2001 ve 2006 yılları arasında gazete ve televizyonlara yansımış şiddet haberlerini incelemiştir. 16 gazete ve 11 televizyon kanalının dâhil edildiği çalışmada 172 olay incelenmiştir. Bu inceleme doğrultusunda öğrencilerin arkadaşlarına cinsel içerikli olarak dokunmalarının en çok şiddete sebep olan davranış olduğu, şiddetin büyük çoğunluğunun erkek öğretmenler tarafından gerçekleştirildiği, okulda şiddetin en çok sınıfta ve müdür yardımcısı odasında görüldüğü ve fiziksel şiddete uğrayan öğrencilerin çoğunluğunun erkek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca gazetelerde reşit olmayan öğrencilerin öğretmenleri tarafından kaçırılması, alıkonulması ve tecavüzü ile öğrenciye yönelik cinsel tacizi içeren 24 olay saptanmıştır. Bu da öğretmenden öğrenciye yönelik cinsel istismar davranışlarının da azımsanmayacak boyutlarda olduğunu göstermektedir.

Ortaöğretim kurumlarındaki fiziksel ceza kullanımını belirlemek amacıyla Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi birinci sınıf öğrencilerinden iki yüz öğrencinin katılımıyla Mahiroğlu ve Buluç (2003) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin %59.5'i (119) lise eğitimleri sırasında fiziksel ceza aldıkları belirtilmiştir. Araştırma sonucunda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla fiziksel ceza aldıkları, bu cezaların başında ise tokatlama, kulak çekme ve sopayla vurmanın geldiği, bu cezaları uygulayan kişilerin başında müdür ve müdür yardımcıları gelirken ikinci sırada öğretmenlerin olduğu belirlenmiştir. Okul türleri ve fiziksel ceza alma durumları arasında ise anlamlı bir farkın çıkmamış olması tüm ortaöğretim kurumlarında fiziksel ceza uygulamasının var olduğunu gösterir niteliktedir.

Süngü (2013) ulusal basında okullarda meydana gelen şiddet olaylarını incelediği çalışmasına yayın grupları ve satış rakamlarını dikkate alarak Habertürk, Hürriyet, Posta, Sabah ve Zaman gazetelerini dâhil etmiştir. Bu gazetelerde 1 Eylül 2009 tarihinden 31 Ağustos 2012 tarihine kadar yer alan okullarda şiddet olaylarını içeren haberleri analiz etmiş ve okullarda en çok fiziksel şiddet olaylarını içeren haberlerin gazetelerde yer aldığını, ikinci sırada ise cinsel şiddet olaylarının yer aldığını belirlemiştir. Süngü (2013) okul öncesi eğitim kurumlarında verilen tarihler arasında yirmi adet fiziksel şiddet içeren olayın, yedi adet de psikolojik şiddet içeren olayın gazetelerde yer aldığını belirtmiştir.

İncelenen gazetelerde okul öncesi eğitim kurumlarında cinsel şiddet içeren olaylara rastlanmadığına da çalışmada yer verilmiştir.



BÖLÜM 2

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veriler ve toplanması ile verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni kullanılmaktadır. Olgubilim (fenomenoloji/phenomenology) deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Tokat il merkezinde bulunan 7 bağımsız anaokulunda çalışan tüm personelden araştırmaya gönüllü olarak katılanlar oluşturmaktadır. Çalışma grubunda 11 yönetici, 31 okul öncesi öğretmeni, 13 destek eğitim personeli, 8 memur, 5 aşçı, 2 hizmetli, 1 bahçıvan ve 1 servis şoförü yer almaktadır. Araştırma kapsamında gözlemlenecek öğretmenler belirlenirken Tokat il merkezinde bulunan bağımsız anaokulları arasından kura çekme yöntemi ile bir anaokulu belirlenmiş fakat anaokulunda çalışan 7 okul öncesi öğretmenin hiçbirisi araştırma kapsamında kamera ile gözlem yapılmasını kabul etmediği için diğer okullar arasında tekrar kura çekilmiştir. Böylece yeniden bağımsız bir anaokulu belirlenmiş ve bu okulda çalışan yönetici ve öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerden ikisi kamera ile gözlem yapılmasını kabul etmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin demografik özelliklerine aşağıda yer verilmiştir.

Çizelge 1’de yöneticilerin demografik özelliklerine yer verilmiştir.

Çizelge 1

Yöneticilerin demografik özellikleri

Cinsiyet	f
Kadın	9
Erkek	2
Toplam	11
Yaş	
26	1
31	1
33	1
35	2
36	1
38	1
39	1
40	1
41	1
48	1
Toplam	11
Öğrenim Durumu	
Lisans	10
Yüksek lisans	1
Toplam	11
Bölüm	
Okul öncesi öğretmenliği	9
Psikolojik Danışma ve Rehberlik	1
Eğitim Yönetimi ve Planlaması	1
Toplam	11
Medeni Durum	
Evli	9
Bekâr	2
Toplam	11
Mesleki Deneyim	
4 yıl	1
7 yıl	1
10 yıl	2
12 yıl	2
13 yıl	1
16 yıl	1
18 yıl	1
20 yıl	1
24 yıl	1
Toplam	11

Çizelge 1'e göre okul yöneticilerinden 9'u kadın 2'si erkektir. Yöneticilerin yaşları 26 ile 48 arasında değişmektedir. Yöneticilerden 10'u lisans 1'i ise yüksek lisans mezunudur. Yöneticilerin öğretmenlik yaptıkları yılları da kapsayan mesleki deneyimleri 4 yıl ile 24 yıl arasında değişmektedir.

Çizelge 2'de araştırmaya katılan bağımsız anaokullarında okul öncesi öğretmeni olarak görev yapan öğretmenlerin demografik bilgilerine yer verilmiştir.

Çizelge 2

Okul öncesi öğretmenlerinin demografik özellikleri

Cinsiyet	f
Kadın	30
Erkek	1
Toplam	31
Yaş	
24	1
25	1
26	1
27	3
28	2
29	1
30	2
31	5
32	4
33	3
34	3
35	3
39	1
44	1
Toplam	31
Öğrenim Durumu	
Ön lisans	3
Lisans	28
Toplam	31
Bölüm	
Okul öncesi öğretmenliği	27
Çocuk gelişimi	4
Toplam	31
Medeni Durum	
Evli	21
Bekâr	10
Toplam	31
Mesleki Deneyim	
4 yıl	1
5 yıl	6
6 yıl	2

7 yıl	8
8 yıl	6
9 yıl	3
10 yıl	3
15 yıl	2
Toplam	31

Çizelge 2'ye göre araştırmaya 30'u kadın 1'i erkek olmak üzere toplam 31 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Öğretmenlerin yaşları 24 ile 44 arasında değişmekte olup 3'ü çocuk gelişimi bölümü önlisans mezunu, 1'i çocuk gelişimi bölümü lisans mezunu, 27'si ise okul öncesi öğretmenliği bölümü lisans mezunudur. Öğretmenlerin mesleki deneyimleri 4 yıl ile 15 yıl arasında değişmekte olup 21'i evli 10'u ise bekârdır.

Çizelge 3'te araştırmaya katılan destek eğitim personelinin demografik bilgilerine yer verilmiştir.

Çizelge 3

Destek eğitim personelinin demografik özellikleri

Cinsiyet	f
Kadın	13
Erkek	0
Toplam	13
Yaş	
21	2
23	3
25	1
27	1
30	1
31	1
36	1
38	1
39	1
45	1
Toplam	13
Öğrenim Durumu	
İlkokul	2
Ortaokul	1
Lise	6
Ön lisans	4
Toplam	13
Bölüm	
Çocuk gelişimi	2
İşletme	1
Muhasebe	1

Sosyal hizmetler	1
Dış ticaret	1
Kuaförlük	1
Yok	6
Toplam	13
Medeni Durum	
Evli	9
Bekâr	4
Toplam	13
Mesleki Deneyim	
4 hafta	1
4 ay	1
8 ay	1
9 ay	1
1 yıl	1
2 yıl	2
3 yıl	4
4 yıl	1
5 yıl	1
Toplam	13

Çizelge 3'e göre araştırmaya katılan destek eğitim personelinin hepsi kadın olup yaşları 21 ile 45 arasında değişmektedir. Destek eğitim personelinin 2'si ilkokul, 1'i ortaokul, 6'sı lise, 4'ü ise önlisans mezunu olup 9'u evlidir ve mesleki deneyimleri 4 hafta ile 5 yıl arasında değişmektedir.

Çizelge 4'te araştırmaya katılan diğer personelin demografik özelliklerine yer verilmiştir. Diğer personel, araştırmada yer alan bağımsız anaokullarında çalışan 8 memur, 5 aşçı (aşçılardan biri kalorifer yakımı ve bahçe işleri ile de ilgileniyor), 2 hizmetli, 1 bahçıvan ve 1 servis şoföründen oluşmaktadır.

Çizelge 4

Diğer personelin demografik özellikleri

Cinsiyet	f
Kadın	4
Erkek	13
Toplam	17
Yaş	
26	2
30	1
35	1
36	2
40	2

41	2
42	2
44	2
47	1
49	1
54	1
Toplam	17
Öğrenim Durumu	
İlkokul	2
Ortaokul	1
Lise	9
Ön lisans	4
Lisans	1
Toplam	17
Bölüm	
Yok	10
Sanat	1
Beslenme	1
Bilgisayar Programcılığı	1
Eğitim Yönetimi ve Planlaması	1
Tekstil Teknikerliği	1
Kamu Yönetimi	1
Muhasebe	1
Toplam	17
Medeni Durum	
Evli	14
Bekâr	3
Toplam	17
Mesleki Deneyim	
1,5 yıl	1
4 yıl	1
5 yıl	1
9 yıl	1
11 yıl	1
12 yıl	1
13 yıl	1
15 yıl	1
16 yıl	1
17 yıl	1
18 yıl	3
23 yıl	1
24 yıl	1
26 yıl	1
31 yıl	1
Toplam	17

Çizelge 4 incelendiğinde diğer personelden 4'ünün kadın 13'ünün ise erkek olduğu görülmektedir. Aşçılardan 4'ü kadındır. Diğer personelin yaşları 26 ile 54 arasında değişmekte olup 3'ü bekârdır. Diğer personelin mesleki deneyimi 1,5 yıl ile 31 yıl arasında değişmektedir.

2.3. Veriler ve Toplanması

Araştırma verileri gözlem ve görüşme yöntemleri kullanılarak elde edilmiştir. Gözlem verileri 2014-2015 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında nisan ve mayıs ayları içerisinde toplanmıştır. Araştırmada yer alan iki okul öncesi öğretmeni yirmi gün içerisinde gözlemlenmiş fakat yapılan bazı gözlemlerde teknik arıza oluşması ve kaydın uygun olmaması veya bazı günler gözlem yapılamamasından dolayı öğretmenler toplam on ikişer gün sınıfta, ikişer gün yemekte ve birer gün de bahçede gözlemlenmiştir. Gözlem, herhangi bir ortamda ya da kurumda oluşan davranışı ayrıntılı olarak tanımlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmacı, gözlemleri sınıfa yerleştirdiği kamera ile gerçekleştirmiştir. Gözlem verileri öğretmenlerin gün içerisindeki çalışma saatleri boyunca elde edilmiş olup yemekte ve bahçede elde edilen veriler etkinlik süreleri ile sınırlıdır. Araştırmacı gözleme başlamadan önce İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden, gözlem yapılan okulun müdüründen, araştırmada yer alan öğretmenlerden ve gözlem yapılan sınıflarda eğitim gören öğrencilerin velilerinden gerekli izinler alınmıştır.

Gözlem yöntemi kullanılarak verilerin toplanmasının ardından araştırmada yer alan bütün katılımcılarla birebir görüşme yapılmış ve görüşmede araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme verileri 2014-2015 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılı haziran ayı içerisinde, toplanmıştır. Görüşmelerde katılımcılardan izin alınarak ses kaydı alınmıştır. Kayıt cihazları söylenenlerin tamamını kaydedebilmekte ve görüşmecinin tüm dikkatini görüşmeye vermesini sağlamaktadır (Glesne, 2013). Ancak iki destek eğitim personeli ses kaydı alınmasına izin vermediği için onlardan elde edilen bilgiler görüşme formuna kaydedilmiştir. Yapılan görüşmeler ortalama on dakika sürmüştür.

2.3.1. Veri Toplama Araçları

Gözlem verileri yirmi günlük kamera kaydı ile toplanmış ve değerlendirilmesi için "Çocuk İstismarı ve İhmaline İlişkin Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Gözlem Formu" hazırlanmıştır (Ek C). Gözlem maddeleri alan yazın taranarak ve araştırma amaçları temel alınarak oluşturulmuş, ardından uzman görüşlerine başvurulmuş ve alınan öneriler

doğrultusunda düzenlenmiştir. Yapılan pilot çalışma ile elde edilen kayıtlar oluşturulan form aracılığıyla değerlendirilmiş ve araştırmacı ve danışman tarafından formda gerekli değişiklikler yapılmıştır. Form; fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar ve ihmal olmak üzere dört kısımdan ve toplamda kırk beş maddeden oluşmaktadır.

“Görüşme Formu” ise iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda katılımcılarla ilgili demografik bilgilere, ikinci kısımda ise katılımcıların konuyla ilgili görüşlerine yönelik daha detaylı bilgilerin alınabileceği açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Formlar hazırlanırken doktora derecesine sahip dokuz okul öncesi eğitimi uzmanının görüşüne başvurulmuş ve uzmanların görüşleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak görüşme formları oluşturulmuştur.

Formlar yönetici, öğretmen, destek eğitim personeli ve diğer personel için olmak üzere farklı sorular içerecek biçimde dört ayrı şekilde düzenlenmiştir (Ek B1-4). Yöneticiler için hazırlanan formda sekiz adet demografik bilgi sorusu, yirmi dört adet araştırma konusuna yönelik soru, öğretmenler için hazırlanan formda on adet demografik bilgi sorusu, yirmi dört adet araştırma konusuna yönelik soru bulunmaktadır. Destek eğitim personeli ve diğer personel için hazırlanan formlarda ise yedi adet demografik bilgi sorusu, yirmi iki adet araştırma konusuna yönelik soru bulunmaktadır.

2.4. Verilerin Analizi

Görüşme yöntemiyle elde edilen verilerin analizinde nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Ses kaydı ile elde edilen ve görüşme formuna kaydedilmiş veriler bilgisayar ortamına yazı olarak aktarılmıştır. Ardından her soruya verilen cevaplar alt alta yazılarak anlamlı bölümler kodlanmış ve temalar belirlenmiştir. Elde edilen temalar düzenlenerek bulgulara ulaşılmıştır.

Gözlemlerle elde edilen verilerin analizinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Gözlemin ilk günü pilot

çalışma olarak kabul edilmiş ve buradan elde edilen veriler araştırma sonuçlarına dâhil edilmemiştir. İlk gün elde edilen görüntüler incelenerek kameranın açısı, ışığı, ses alma düzeyi gibi teknik ayrıntılar gözden geçirilmiş ve gerekli ayarlamalar yapılmıştır. Ayrıca birer günlük kamera kaydında ses alınamadığı için bu kayıtlar da analize dâhil edilmemiş ve toplamda iki sınıfın onar günlük sınıf içi kayıtları, ikişer günlük yemek zamanı kayıtları ve birer günlük bahçede geçirilen zamana ilişkin kayıtlar analize dâhil edilmiştir.

Elde edilen görüntüler araştırmacı tarafından tek tek izlenerek belirlenen davranışlar gözlem formuna yazılmıştır. Gözlem dökümleri tez danışmanı tarafından da incelenerek formdaki ilgili maddelere atanmıştır. Araştırmacı ve danışmanın kayıtlarının hepsinin tutarlı olduğu belirlenmiştir. Kayıtlardan elde edilen veriler araştırma alt amaçları doğrultusunda bulgulara dönüştürülmüştür. Gözleme katılan öğretmenlerle yapılan görüşme kayıtları ile gözlem verileri karşılaştırılmış ve bulgulara eklenmiştir.

BÖLÜM 3

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde verilerin analizi sonucu ulaşılan bulgular araştırma kapsamında belirlenen alt amaçlara uygun şekilde sunulmakta ve yorumlanmaktadır.

3.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Personelin Çocuk İstismarı ile İlgili Görüşleri

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı kavramından ne anladıklarına ilişkin bulgular bu bölümde yer almaktadır. Bulgular; yöneticiler, okul öncesi öğretmenleri, destek eğitim personeli ve diğer personel olmak üzere dört başlık altında incelenmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumları personelinin “Çocuk istismarı deyince aklınıza neler geliyor? Açıklar mısınız?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı Çizelge 5’te yer almaktadır.

Çizelge 5

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarının ne olduğuna ilişkin görüşleri

Yanıtlar	f	%
Yöneticiler		
Çocuğa duygusal olarak kötü davranma	10	90.9
Çocuğa fiziksel olarak kötü davranma	8	72.7
Cinsel istismar (Cinsel temas, taciz)	5	45.4
Çocukları zorla çalıştırma	4	36.3
Çocukla ilgilenmeme	2	18.1
Öğretmenler		
Cinsel istismar (Cinsel temas, taciz)	24	77.4
Duygusal istismar (Kötü davranma, psikolojik baskı yapma)	18	58
Fiziksel istismar (Şiddet, dövme vb.)	16	51.6
Küçük yaşta çalıştırma	4	12.9

Çocuk hakları istismarı	1	3.2
Dini istismar	1	3.2
Çocukları teröre yönlendirme	1	3.2
Beslenme eksikliği	1	3.2
Destek eğitim personeli		
Cinsel istismar (Taciz, pedofili, tecavüz)	5	38.4
Bilmiyorum	5	38.4
Fiziksel istismar (Şiddet, dayak vb.)	5	38.4
Çocuğun ihmal edilmesi	2	15.3
Çocuğun çalıştırılması	2	15.3
Duygusal istismar	2	15.3
Diğer personel		
Cinsel istismar (Cinsel temas, taciz)	13	76.4
Fiziksel istismar (Şiddet vb.)	4	23.5
Çocuk işçiliği	2	11.7
Duygusal istismar	1	5.8
Çocuk hakları istismarı	1	5.8
Bilmiyorum	1	5.8
Çocuğun psikolojisinin olumsuz yönde etkilenmesi	1	5.8

* Katılımcıların bir kısmı bu soruya ilişkin birden fazla yanıt vermiştir.

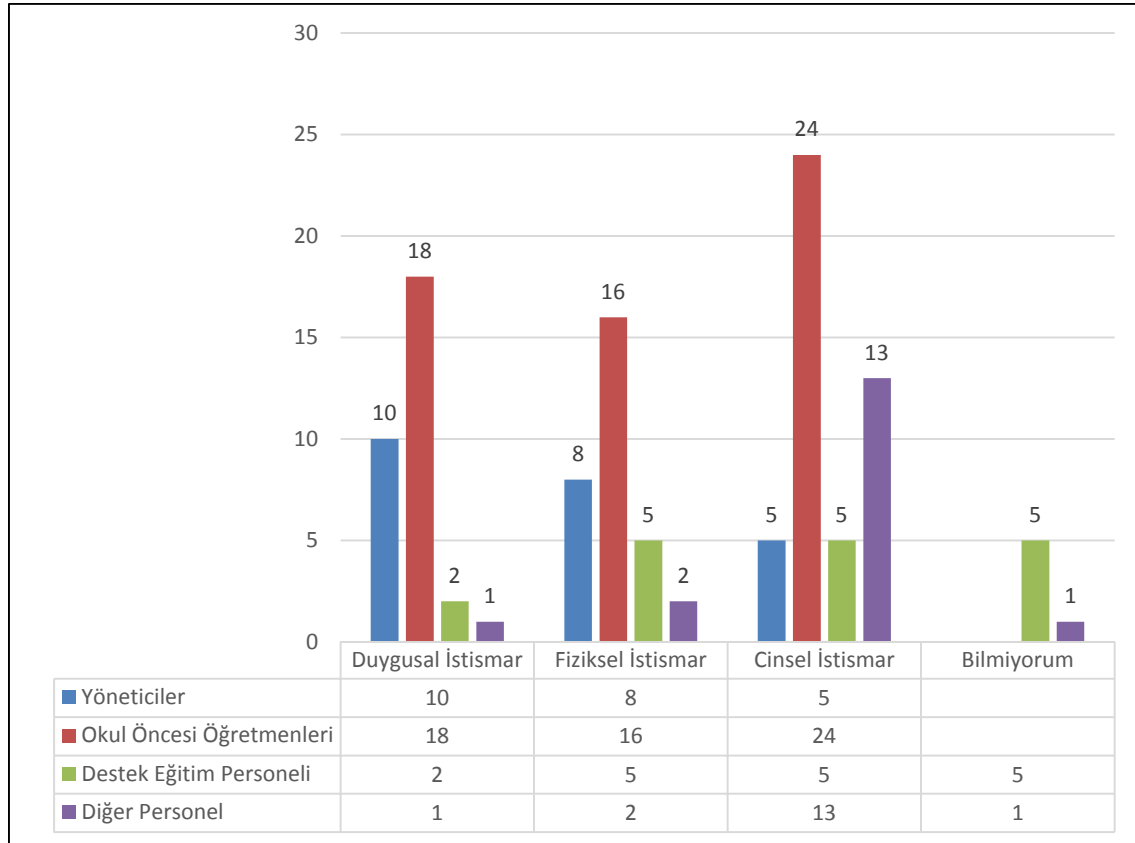
Çizelge 5 incelendiğinde okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yöneticilerden 10'unun (%90.9) çocuk istismarını çocuğa duygusal olarak kötü davranma, 8'inin (%72.7) ise çocuk istismarını çocuğa fiziksel olarak kötü davranma şeklinde açıkladıkları belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinden 24'ü (%77.4) ise çocuk istismarını cinsel istismar şeklinde açıklamıştır. Öğretmenlerden 18'i (%58) çocuk istismarını çocuğa psikolojik baskı yapma ve kötü davranma şeklinde duygusal istismar olarak açıklarken 16 öğretmen (%51.6) de şiddet ve dayak şeklinde açıklamıştır.

Çizelge 5'e göre destek eğitim personelinin 5'i (%38.4) çocuk istismarı kavramını cinsel istismar olarak belirtmiştir. Destek eğitim personelinden 5'i (%38.4) çocuk istismarını şiddet ve dayak olarak açıklarken 5'i (%38.4) de çocuk istismarı kavramını bilmediğini belirtmiştir. Diğer personelden 13'ü (76.4) çocuk istismarını cinsel istismar olarak açıklarken 4'ü (%23.5) de fiziksel istismar olarak açıklamaktadır. Katılımcılar ayrıca çocuk istismarını çocuğun fikirlerine saygı göstermemek şeklinde duygusal istismar olarak, çocukların haklarının elinden alınması olarak ve çocukla ilgilenmeme olarak da belirtmişlerdir. Diğer personelden 1'i (%5.8) bu konuda fikir beyan edememiş ve çocuk istismarının ne olduğunu bilmediğini belirtmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarının ne olduğuna ilişkin görüşleri Grafik 1’de özetlenmektedir. Grafik 1’de frekansları en yüksek/özgün olan seçeneklere yer verilmiştir.

Grafik 1

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ile ilgili görüşleri



Grafik 1’e göre okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yöneticilerden 10’u (%90.9), okul öncesi öğretmenlerinden 18’i (%58), destek eğitim personelinden 2’si (%15.3) ve diğer personelden 1’i (%5.8) çocuk istismarını duygusal istismar olarak, yöneticilerden 8’i (%72.7), okul öncesi öğretmenlerinden 16’sı (%51.6), destek eğitim personelinden 5’i (%38.4) ve diğer personelden 2’si (%11.7) de fiziksel istismar olarak açıklamıştır. Araştırmaya katılan yöneticilerden 5’i (45.4), okul öncesi öğretmenlerinden 24’ü (%77.4), destek eğitim personelinden 5’i (%38.4) ve diğer personelden 13’ü (%76.4) çocuk istismarını cinsel istismar olarak açıklarken destek eğitim personelinden 5’i (%38.4) ve diğer personelden 1’i (%5.8) çocuk istismarının ne olduğunu bilmediğini belirtmiştir.

Çizelge 6’da okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin “Sizce çocuklar kim ya da kimler tarafından istismar edilebilirler?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı yer almaktadır.

Çizelge 6

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarının kim ya da kimler tarafından yapılabileceğine ilişkin görüşleri

Yanıtlar	f	%
Yöneticiler		
Yakın çevre (Komşu, bakıcı, öğretmen, akrabalar vb.)	10	90.9
Anne ve baba	8	72.7
İşverenler (Çocuk işçiler için)	1	9
Öğretmenler		
Anne, baba	12	38.7
Herkes	11	35.4
Yakın çevre (Akraba, komşu, aile büyükleri vb.)	9	29
Psikolojik sorunları olanlar	4	12.9
Arkadaşlar	2	6.4
Yabancılar (Yabancı erkekler)	2	6.4
Yaşlı insanlar	2	6.4
Bakıcılar	1	3.2
Öğretmen	1	3.2
Sapıklar	1	3.2
Destek eğitim personeli		
Aile bireyleri	8	61.5
Akrabalar (Babaanne, anneanne, teyze vb.)	6	46.1
Bilmiyorum	4	30.7
Okul çalışanları (İdareciler, sınıf ablaları, öğretmenler, servis çalışanları)	2	15.3
Öğretmenler	1	7.6
Tanımadığı kişiler	1	7.6
Kötü niyetli kötü kalpli insanlar	1	7.6
Diğer personel		
Anne, baba	5	29.4
Akrabaları	4	23.5
Yakın çevre (Arkadaşlar, öğretmenler, komşular vb.)	3	17.6
Bilmiyorum	3	17.6
Herkes	2	11.7
Sapık insanlar	1	5.8
Servis şoförleri	1	5.8
Yabancılar	1	5.8
Öğretmen	1	5.8
Küçükken aile ve çevre baskısı görmüş kişiler	1	5.8
Sabıkali kişiler	1	5.8

* Katılımcıların bir kısmı bu soruya ilişkin birden fazla yanıt vermiştir.

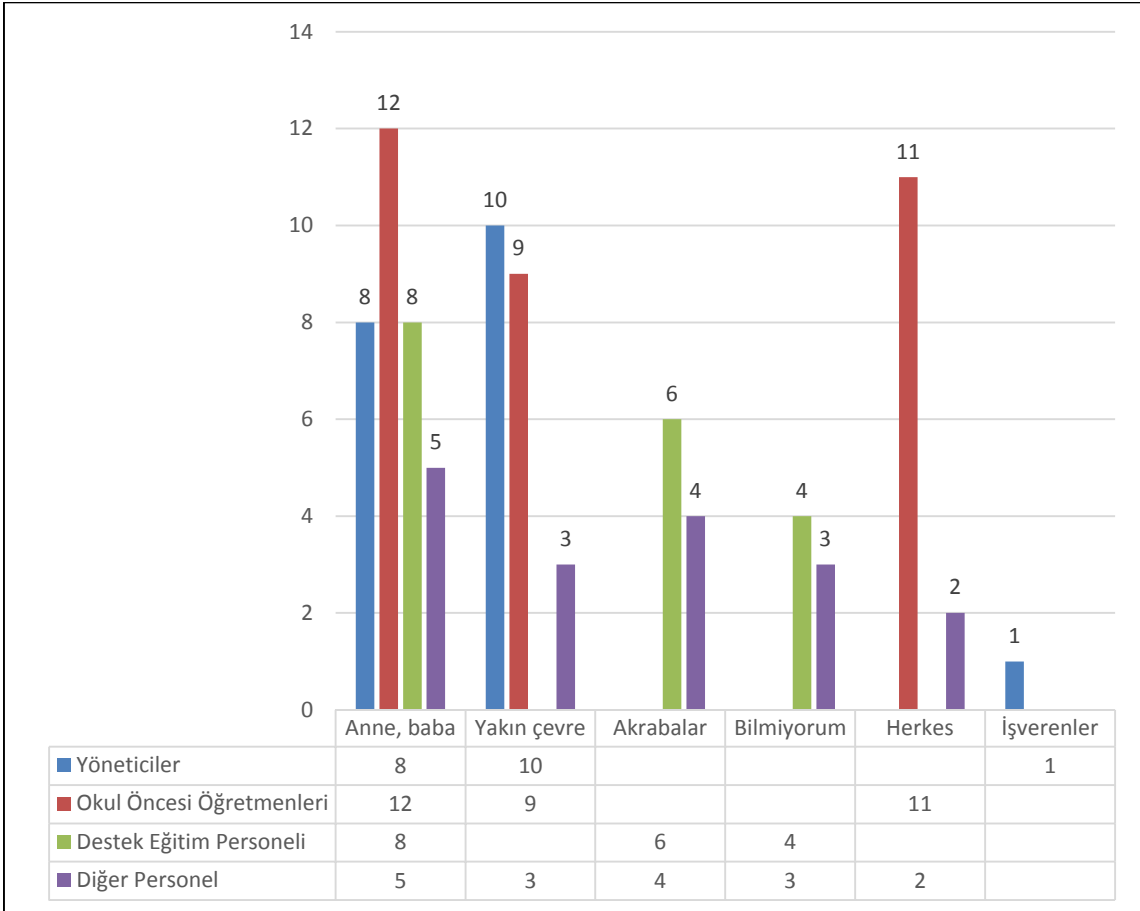
Çizelge 6 incelendiğinde okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yöneticilerin çocuk istismarının çocuğun güvendiği kişileri kapsayan yakın çevresi ve anne ve babası tarafından gerçekleştirilebileceğini belirttikleri görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinden 12'si (%38.7) çocukların anne ve babası tarafından istismar edilebileceğini düşünmektedir. Öğretmenlere göre çocuklar yakın çevrelerinde bulunan kişiler, aile büyükleri, kendilerinden yaşça büyük veya yaşlıları olan arkadaşları, psikolojik sorunu olan kişiler tarafından istismar edilebilmektedir.

Çizelge 6'ya göre destek eğitim personelinden 8'i (%61.5) çocukların aile bireyleri 6'sı (%46.1) ise akrabaları tarafından istismar edilebileceğini belirtmiştir. Destek eğitim personelinden 4'ü (%30.7) çocukların kim tarafından istismar edilebileceğini bilmediklerini belirtirken çocukların okul çalışanları, öğretmenler ve tanımadığı kişiler tarafından da istismar edilebileceği elde edilen bulgular arasındadır. Diğer personelin çocukları istismar edebilecek kişilere ilişkin farklı yanıtlar verdiği görülmektedir. Diğer personele göre çocuklar anne ve baba, akrabalar, sapık insanlar, servis şoförleri, öğretmenler ve sabıkalı kişiler tarafından istismara uğrayabilmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarının kim ya da kimler tarafından yapılabileceğine ilişkin görüşleri Grafik 2'de özetlenmektedir. Grafik 2'de frekansları en yüksek/özgün olan seçeneklere yer verilmiştir.

Grafik 2

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarının kim/kimler tarafından yapılabileceğine ilişkin görüşleri



Grafik 2'ye göre yöneticilerden 8'i (%72.7), okul öncesi öğretmenlerinden 12'si (%38.7), destek eğitim personelinden 8'i (%61.5) ve diğer personelden 4'ü (%23.5) çocukların anne ve babaları tarafından istismar edilebileceğini belirtirken yöneticilerden 10'u (%90.9), okul öncesi öğretmenlerinden 9'u (%29) ve diğer personelden 3'ü (%17.6) çocukların yakın çevrelerinde bulunan komşu, bakıcı vb. kişiler tarafından istismar edilebileceğini vurgulamışlardır. Destek eğitim personelinden 6'sı (%46.1) ve diğer personelden 4'ü (%23.5) çocukların akrabalarının çocukları istismar edebileceğini belirtirken destek eğitim personelinden 4'ü (%30.7) ve diğer personelden 3'ü (%17.6) çocukların kim tarafından istismar edilebileceğini bilmediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 7'de okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin "Çocukların daha yoğun olarak hangi yaşlarda istismara uğradığını düşünüyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı yer almaktadır.

Çizelge 7

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların hangi yaşlarda daha çok istismar edildiğine ilişkin görüşleri

Yanıtlar	f	%
Yöneticiler		
1-6 yaşlar arasında	2	18.1
6-12 yaşlar arasında	2	18.1
3-15 yaşlar arasında	2	18.1
Her yaşta	2	18.1
1-10 yaşlar arasında	1	9
2 yaşından itibaren her yaş	1	9
Erken çocukluk dönemi ve ergenliğin başı	1	9
Öğretmenler		
0-12 yaşlar arasında	6	19.3
3-6 yaşlar arasında	5	16.1
İlkokul dönemi	4	12.9
Her yaşta	3	9.6
6-18 yaşlar arasında	3	9.6
2-10 yaşlar arasında	1	3.2
0-15 yaşlar arasında	1	3.2
0-20 yaşlar arasında	1	3.2
4-15 yaşlar arasında	1	3.2
5-12 yaşlar arasında	1	3.2
7-12 yaşlar arasında	1	3.2
10-15 yaşlar arasında	1	3.2
0-20 yaşlar arasında	1	3.2
Kızlarda 5 yaş, erkeklerde 10 yaş	1	3.2
Duygusal istismar 18 yaşa kadar, işgücü olarak 10 yaşından sonra	1	3.2
Destek eğitim personeli		
3-5 yaşlar arasında	3	23
Bilmiyorum	3	23
Ergenlik dönemi	2	15.3
3-6 yaşlar arasında	2	15.3
5-6 yaşlar arasında	2	15.3
1 yaşından ortaokul düzeyine gelene kadar	1	7.6
Her yaşta	1	7.6
Diğer personel		
18 yaşından önce her yaşta	2	11.7
Bilmiyorum	2	11.7
Ergenlik dönemi	2	11.7
Ergenlik öncesi dönem	2	11.7
0-15 yaşlar arasında	1	5.8
10 yaşında	1	5.8
5-15 yaşlar arasında	1	5.8
7-14 yaşlar arasında	1	5.8
9-16 yaşlar arasında	1	5.8
10-15 yaşlar arasında	1	5.8
12-18 yaşlar arasında	1	5.8
10-20 yaşlar arasında	1	5.8
İlköğretim çağı	1	5.8

* Katılımcıların bir kısmı bu soruya ilişkin birden fazla yanıt vermiştir.

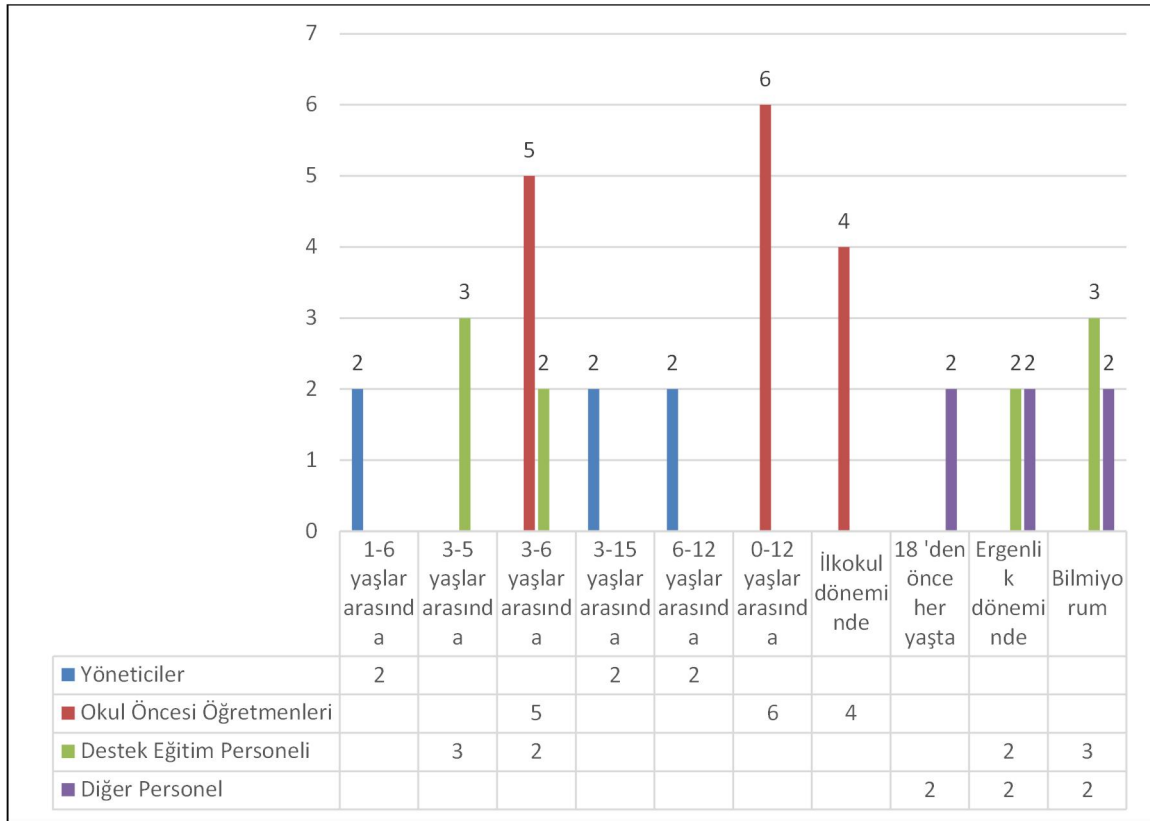
Çizelge 7'ye göre katılımcıların çocukların daha çok istismara uğradığı yaş grubuna yönelik farklı görüşlerde oldukları görülmektedir. Yöneticilerden 2'si (%18.1) çocukların 1-6 yaşları arasında daha çok istismara uğradığını belirtirken yöneticilerden 1'i (%9) erken çocukluk döneminin ve ergenlik döneminin istismar açısından kritik olduğunu vurgulamıştır. Okul öncesi öğretmenlerinden 6'sı (%19.3) çocukların en çok 0-12 yaş aralığında, 5'i (%16.1) ise 3-6 yaş aralığında istismara uğradığını belirtirken 3'ü (%9.6) çocukların her yaşta istismara uğrayabileceğini vurgulamıştır.

Çizelge 7'ye göre destek eğitim personelinden 3'ü (%23) çocukların en çok 3-5 yaşları arasında istismara uğradığını belirtirken 3'ü (%23) bu konuda fikir beyan edememiş ve bilmediklerini belirtmiştir. Destek eğitim personelinden 1'i (%7.6) çocukların her yaşta istismar edilebileceğini düşünmektedir. Diğer personelden 2'si (%11.7) çocukların daha çok istismara uğradığı yaş gruplarına yönelik çocukların 18 yaşına kadar her yaşta istismar edilebileceğini vurgularken 2'si (%11.7) bu konuda fikir beyan edememiştir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların hangi yaşlarda daha çok istismar edildiğine ilişkin görüşleri Grafik 3'de özetlenmektedir. Grafik 3'de frekansları en yüksek/özgün olan seçeneklere yer verilmiştir.

Grafik 3

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların hangi yaşlarda daha çok istismar edildiğine ilişkin görüşleri



Grafik 3'e göre yöneticilerden 2'si (%18.1) çocukların 1-6 yaşlar arasında, destek eğitim personelinden 3'ü (%23) çocukların 3-5 yaşlar arasında, okul öncesi öğretmenlerinden 4'ü (%12.9) ise çocukların ilkokul döneminde daha çok istismar edildiğini belirtmiştir. Destek eğitim personelinden 3'ü (%23) ve diğer personelden 2'si (%11.7) bilmediğini ifade etmiştir.

Çizelge 8'de okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin "Sizce çocuğun cinsiyeti istismarın yoğunluğunu ya da sıklığını etkiler mi? Neden böyle düşünüyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı yer almaktadır.

Çizelge 8

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların cinsiyetinin istismar edilme durumunu etkileyip etkilemediğine ilişkin görüşleri

Yanıtlar	f	%
Yöneticiler		
Çocuğun cinsiyeti istismar edilme yoğunluğunu ya da sıklığını etkiler	6	54.5
Çocuğun cinsiyeti istismar edilme yoğunluğunu ya da sıklığını etkilemez	5	45.4
Öğretmenler		
Çocuğun cinsiyeti istismar edilme yoğunluğunu ya da sıklığını etkiler	6	19.3
Çocuğun cinsiyeti istismar edilme yoğunluğunu ya da sıklığını etkilemez	25	80.6
Destek eğitim personeli		
Çocuğun cinsiyeti istismar edilme yoğunluğunu ya da sıklığını etkiler	5	38.4
Çocuğun cinsiyeti istismar edilme yoğunluğunu ya da sıklığını etkilemez	4	30.7
Bilmiyorum	4	30.7
Diğer personel		
Çocuğun cinsiyeti istismar edilme yoğunluğunu ya da sıklığını etkiler	5	29.4
Çocuğun cinsiyeti istismar edilme yoğunluğunu ya da sıklığını etkilemez	10	58.8
Bilmiyorum	2	11.7

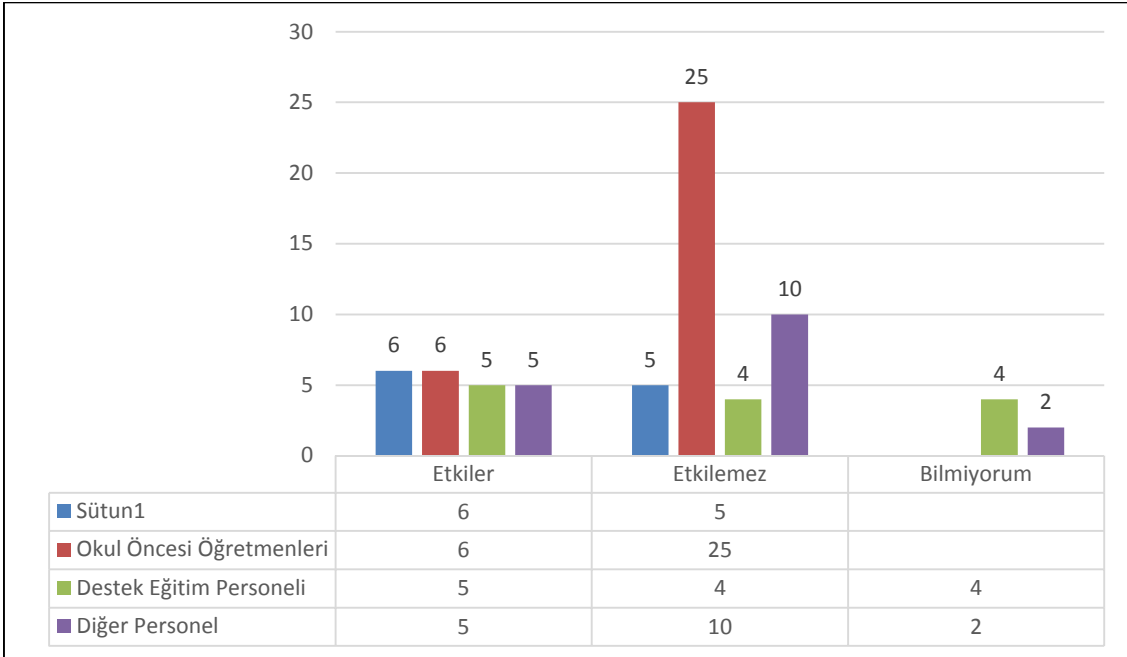
Çizelge 8 incelendiğinde yöneticilerden 6'sı (%54.5) çocuğun cinsiyetinin istismar edilme durumu üzerinde etkili olduğunu ve kızların bu konuda dezavantaja sahip olduğunu belirtirken 5 yönetici (%45.4) çocuğun cinsiyetinin istismar edilme durumu üzerinde etkisinin olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerden 25'i (%80.6) çocuğun cinsiyetinin istismar edilme durumu üzerinde etkisinin olmadığını belirtirken 6'sının (%19.3) kız çocuklarının daha çok istismara uğradığını düşündüğü görülmektedir.

Çizelge 8'e göre destek eğitim personelinden 5'inin (%38.4) çocuğun cinsiyetinin istismar edilme durumu üzerinde etkisinin olduğunu ve cinsel istismar açısından kız çocuklarının dezavantaja sahip iken şiddet açısından erkek çocuklarının dezavantajlı olduğunu belirttikleri görülmektedir. Destek eğitim personelinden 4'ü (%30.7) cinsiyetin istismar edilme durumu üzerinde etkisinin olmadığını vurgulamakta 4'ü (%30.7) ise bilmediğini belirtmektedir. Diğer personelden 10'u (%58.8) çocuğun cinsiyetinin istismar edilme durumu üzerinde etkisinin olmadığını 5'i (%29.4) ise kızların daha çok istismar edildiğini belirtmektedir. Diğer personelin 2'si (%11.7) ise bilmediğini ifade etmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların cinsiyetinin istismar edilme durumunu etkileyip etkilemediğine ilişkin görüşleri Grafik 4'te özetlenmektedir. Grafik 4'te frekansları en yüksek/özgün olan seçeneklere yer verilmiştir.

Grafik 4

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların cinsiyetinin istismar edilme durumunu etkileyip etkilemediğine ilişkin görüşleri



Grafik 4 incelendiğinde yöneticilerden 5'i (%45.4), okul öncesi öğretmenlerinden 25'i (%80.6), destek eğitim personelinden 4'ü (%30.7) ve diğer personelden 10'u (%58.8) çocukların cinsiyetinin istismar edilme durumu üzerinde etkisinin olmadığını belirtirken destek eğitim personelinden 4'ü (%30.7) ve diğer personelden 2'si (%11.7) bilmediğini belirtmiştir.

3.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Personelin Çocuk İhmali İle İlgili Görüşleri

Bu bölümde okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk ihmali kavramından ne anladıklarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Bulgular; yöneticiler, okul öncesi öğretmenleri, destek eğitim personeli ve diğer personel olmak üzere dört başlık altında incelenmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin “Çocuk ihmali deyince aklınıza neler geliyor? Açıklar mısınız?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı Çizelge 9'da yer almaktadır.

Çizelge 9

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk ihmalinin ne olduğuna ilişkin görüşleri

Yanıtlar	f	%
Yöneticiler		
Temel ihtiyacının/hakkının karşılanmaması (Yeme, içme, giyinme, barınma)	9	81.8
Eğitim ihtiyacının/hakkının karşılanmaması	2	18.1
Çocukla ilgilenmeme	1	9
Şiddet, cinsel istismar, çocuk işçiliği	1	9
Öğretmenler		
Çocukların fiziksel ihtiyaçlarının ve oyun ihtiyaçlarının karşılanmaması	20	64.5
Çocuğun duygusal ihtiyaçlarının karşılanmaması	14	45.1
Çocukla yeterince ilgilenmemek (Zaman ayırmama vb.)	6	19.3
Çocuğu görmezden gelmek, yok saymak	5	16.1
Çocuğa gerekli eğitimi vermemek	2	6.4
Duygusal ve bedensel istismar ve çocuğun çalıştırılması	2	6.4
Çocuğu çok serbest bırakmak (Denetlememek)	1	3.2
Çocuklar arasında kıyaslama yapmak	1	3.2
Annenin doğum öncesi kendisini tehlikelerden korumaması	1	3.2
Evde gerekli güvenlik önlemlerini almamak	1	3.2
Destek eğitim personeli		
Çocukla ilgilenmemek	5	38.4
Çocuğun sevgi, barınma ve bakım ihtiyaçlarını tam karşılamamak	3	23
Bilmiyorum	3	23
Çocuğun söylediklerini ve sorduğu soruları geçiştirmek	2	15.3
Çocuğun buruk ve çekimser olması	1	7.6
Çocuğu yeterince sevmemek	1	7.6
Diğer personel		
Çocukla ilgilenmemek	6	35.2
Bilmiyorum	4	23.5
Çocuğun yemek, ders, sevgi gibi ihtiyaçlarını karşılamamak	3	17.6
Çocuğun fikirlerine saygı göstermemek	1	5.8
Çocuğu kendi başına bırakmak	1	5.8
Çocuklara yönelik olumsuz davranışlar	1	5.8
Anne ve baba şiddeti, çevre baskısı	1	5.8

* Katılımcıların bir kısmı bu soruya ilişkin birden fazla yanıt vermiştir.

Çizelge 9'a göre okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yöneticilerden 9'unun (%81.8) çocuk ihmali için çocuğun yeme, içme, giyinme, barınma ve eğitim gibi temel ihtiyaç ve haklarının karşılanmaması şeklinde açıkladıkları, 1'inin (%9) ise çocuk ihmali için çocuğa yönelik şiddet, cinsel istismar ve çocuk işçiliği olarak değerlendirdiği görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinden 20'si (%64.5) çocuk ihmali için çocukların fiziksel ihtiyaçlarının ve oyun ihtiyaçlarının karşılanmaması şeklinde açıklarken, 14'ü (%45.1) çocuk ihmali için çocuğun duygusal ihtiyaçlarının karşılanmaması, 5'i (%16.1) çocuğun görmezden gelinmesi ve yok sayılması olarak nitelendirmiştir. 6 öğretmen

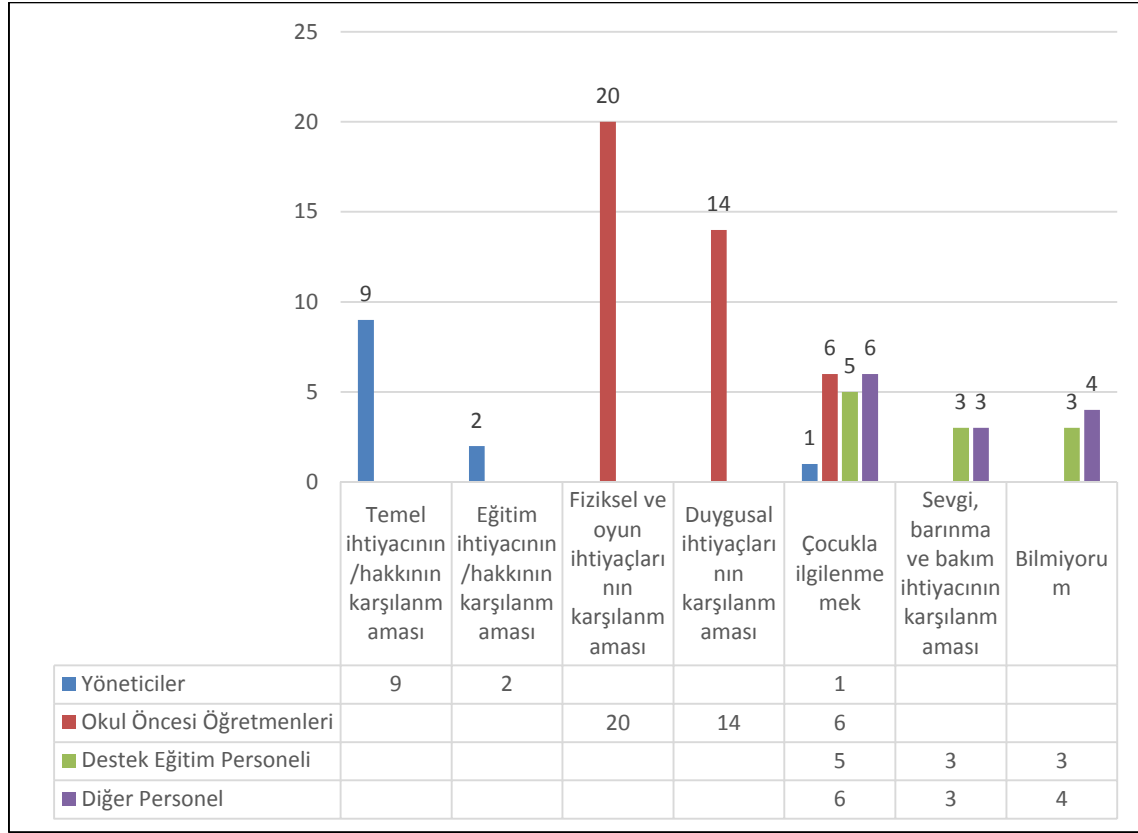
(%19.3) çocuğa yeterli zaman ayrılmayarak onunla ilgilenilmemesini çocuk ihmali olarak açıklarken öğretmenlerden 1'i (%3.2) çocuğun televizyon ve bilgisayar başında denetimsiz bırakılmasını ve aşırı serbest olmasını çocuk ihmali olarak değerlendirmiştir. Çocuğa gerekli eğitimin verilmemesi, çocuklar arasında kıyaslama yapılması, annenin doğumdan önce kendini çocuk için tehlikeli durumlardan korumaması ve evde çocuklar için gerekli güvenlik önlemlerinin alınmamış olması da öğretmenler tarafından çocuk ihmali olarak değerlendirilmiştir.

Çizelge 9 incelendiğinde destek eğitim personelinden 5'inin (%38.4) çocuk ihmali olarak çocukla ilgilenmemek şeklinde açıkladıkları görülmektedir. Destek eğitim personelinden 3'ü (%23) çocuk ihmali olarak çocuğun sevgi, bakım ve barınma ihtiyaçlarını tam karşılamamak olarak açıklarken bir diğeri (%7.6) çocuk ihmali olarak çocuğun buruk ve çekimser olması şeklinde çocuğun bir özelliği olarak açıklamıştır. Çocuğun söylediklerini ve sorduğu soruları geçiştirmek 2 destek eğitim personeli (%15.3) tarafından çocuk ihmali olarak belirtilirken 3 destek eğitim personeli (%23) "*Bilmiyorum. Aklıma bir şey gelmiyor.*" şeklinde bilmediğini ifade etmiştir. Diğer personelin 6'sı (%35.2) çocuk ihmali olarak çocukla ilgilenmemek olarak açıklamıştır. Çocuğun yemek, ders, sevgi gibi ihtiyaçlarının karşılanmaması, çocuğun fikirlerine saygı gösterilmemesi ve çocuğun kendi başına bırakılması, çocuğa yönelik sergilenen olumsuz davranışlar da diğer personel tarafından yapılan farklı çocuk ihmali açıklamaları arasında yer almaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk ihmalinin ne olduğuna ilişkin görüşleri Grafik 5'te özetlenmektedir. Grafik 5'te frekansları en yüksek/özgün olan seçeneklere yer verilmiştir.

Grafik 5

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk ihmalinin ne olduğuna ilişkin görüşleri



Grafik 5'te yöneticilerden 9'u (%81.8) çocuk ihmali için çocuğun temel ihtiyacının/hakkının karşılanmaması, 2'si (%18.1) ise çocuğun eğitim ihtiyacının/hakkının karşılanmaması olarak açıklamıştır. Öğretmenlerden 20'si (%64.5) çocuk ihmali için çocuğun fiziksel ve oyun ihtiyaçlarının karşılanmaması olarak, yöneticilerden 1'i (%9), öğretmenlerden 6'sı (%19.3), destek eğitim personelinden 5'i (%38.4) ve diğer personelden 6'sı (%35.2) da çocukla ilgilenmemek olarak belirtmiştir.

Çizelge 10'da okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin "Sizce çocuklar kim ya da kimler tarafından ihmal edilebilirler?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı yer almaktadır.

Çizelge 10

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk ihmalinin kim ya da kimler tarafından yapılabileceğine ilişkin görüşleri

Yanıtlar	f	%
Yöneticiler		
Aile	11	100
Yakın çevre (Akraba, komşu, bakıcı vb.)	7	63.6
Öğretmenler	5	45.4
Toplumdaki yöneticiler	1	9
Öğretmenler		
Anne, baba	31	100
Öğretmen	15	48.3
Çevresindeki herkes	10	32.2
Bakıcı	7	22.5
Akrabalar (Babaanne, anneanne vb.)	6	19.3
Arkadaşlar	3	9.6
Kardeş	3	9.6
İdareci	1	3.2
Destek eğitim personeli		
Anne baba	9	69.2
Bilmiyorum	4	30.7
Herkes	2	15.3
Akrabalar (Babaanne, anneanne, dede vb.)	2	15.3
Abi, kardeş	2	15.3
Okulda öğretmen veya çalışan görevli	1	7.6
Diğer personel		
Anne, baba	11	64.7
Bakıcılar	2	11.7
Akrabalar	2	11.7
Arkadaşları	1	5.8
Kardeşleri	1	5.8
Çevre	1	5.8
Aile bireyleri dışındaki kişiler	1	5.8
Anne babası olmayan ve küçükken şiddet görmüş bireyler	1	5.8
Yetişkinler	1	5.8

* Katılımcıların bir kısmı bu soruya ilişkin birden fazla yanıt vermiştir.

Çizelge 10 incelendiğinde okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yöneticilerden 11'inin (%100) çocuk ihmalinin çocuğun ailesi 7'sinin (%63.6) ise çocuğun yakın çevresi içinde bulunan akrabaları tarafından gerçekleştirilebileceğini belirttikleri görülmektedir. Ayrıca 5 yönetici (%45.4) öğretmenlerin çocukları ihmal edebileceğini belirtmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin tamamı (%100) çocukların ilk olarak anne ve babası tarafından ihmal edilebileceğini düşünmektedir. Öğretmenlerden 15'i (%48.3) çocukların öğretmenleri tarafından da ihmal edilebileceğini düşünürken 10'u (%32.2) çocuğun

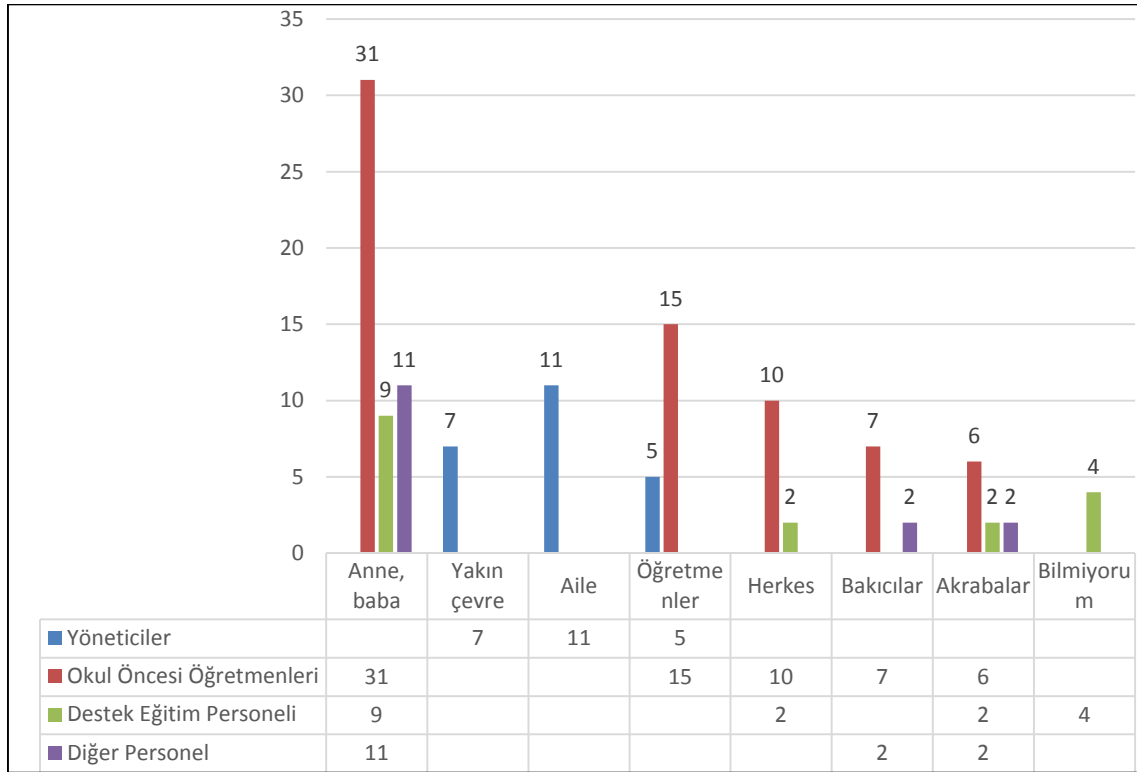
çevresinde bulunan herkes tarafından ihmal edilebileceğini 7'si (%22.5) de çocuğun bakıcılar tarafından ihmal edilebileceğini belirtmektedir.

Çizelge 10'a göre destek eğitim personelinden 9'u (%69.2) çocukların anne ve baba tarafından ihmal edilebileceğini düşünmektedir. Ayrıca çocukların herkes tarafından, akrabalar tarafından, abi, kardeş gibi diğer aile bireyleri tarafından da ihmal edilebileceği belirtilirken destek eğitim personelinden 4'ü (%30.7) bu konuda fikri olmadığını ve bilmediğini belirtmiştir. Diğer personelden 11'i (%64.7) çocukların anne ve babaları tarafından ihmal edilebileceğini belirtirken, bunlar dışında çocukların arkadaşları, bakıcıları, akrabaları, kardeşleri, çevre ve aile bireyleri dışındaki kişiler tarafından da ihmal edilebileceğini vurgulamışlardır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk ihmalinin kim/kimler tarafından yapılabileceğine ilişkin görüşleri Grafik 6'da özetlenmektedir. Grafik 6'da frekansları en yüksek/özgün olan seçeneklere yer verilmiştir.

Grafik 6

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk ihmalinin kim/kimler tarafından yapılabileceğine ilişkin görüşleri



Grafik 6'da okul öncesi öğretmenlerinden 31'i (%100), destek eğitim personelinden 9'u (%69.2) ve diğer personelden 11'i (%64.7) çocukların anne ve babaları tarafından ihmal edilebileceğini belirtmiştir. Yöneticilerden 7'si (%63.6) çocukların yakın çevresi tarafından, 11'i (%100) ise ailesi tarafından ihmal edilebileceğini düşünmektedir. Yöneticilerden 5'i (%45.4) ve okul öncesi öğretmenlerinden 15'i (%48.3) çocukların öğretmenleri tarafından ihmal edilebileceğini düşünürken, okul öncesi öğretmenlerinden 10'u (%32.2) ve destek eğitim personelinden 2'si (%15.3) çocukların herkes tarafından ihmal edilebileceğini belirtmiştir.

Çizelge 11'de okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin "Çocukların daha yoğun olarak hangi yaşlarda ihmale uğradığını düşünüyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı yer almaktadır.

Çizelge 11

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların hangi yaşlarda daha çok ihmal edildiğine ilişkin görüşleri

Yanıtlar	f	%
Yöneticiler		
Doğumdan itibaren her yaşta	3	27.2
Okul öncesi dönem	2	18.1
Küçük yaşlarda	2	18.1
Ergenlik dönemi	1	9
0-12 yaşlar arasında	1	9
6-14 yaşlar arasında	1	9
10 yaşın altında	1	9
Öğretmenler		
0-6 yaşlar arasında	8	25.8
Her yaşta	6	19.3
Ergenlik dönemi	3	9.6
Kardeşi olduğunda	2	6.4
0-10 yaşlar arasında	2	6.4
0-12 yaşlar arasında	2	6.4
0-18 yaşlar arasında	2	6.4
2-13 yaşlarında	2	6.4
Bilmiyorum	2	6.4
6. aydan sonra	1	3.1
4,5-5 yaşlarında	1	3.1
4-14 yaşlarında	1	3.1
Destek eğitim personeli		
2-3-4 yaşlarında	4	30.7
Bilmiyorum	3	23
Kardeşi olduğunda	2	15.3
Ergenlik dönemi	2	15.3
Her yaşta	1	7.6
5-6 yaşlarında	1	7.6
4-12 yaşları arasında	1	7.6
Diğer personel		
Her yaşta	7	41.1
0-6 yaşları arasında	2	11.7
2-7 yaşları arasında	2	11.7
5-9 yaşları arasında	2	11.7
5-18 yaşları arasında	2	11.7
7-15 yaşları arasında	2	11.7
9-16 yaşları arasında	2	11.7

* Katılımcıların bir kısmı bu soruya ilişkin birden fazla yanıt vermiştir.

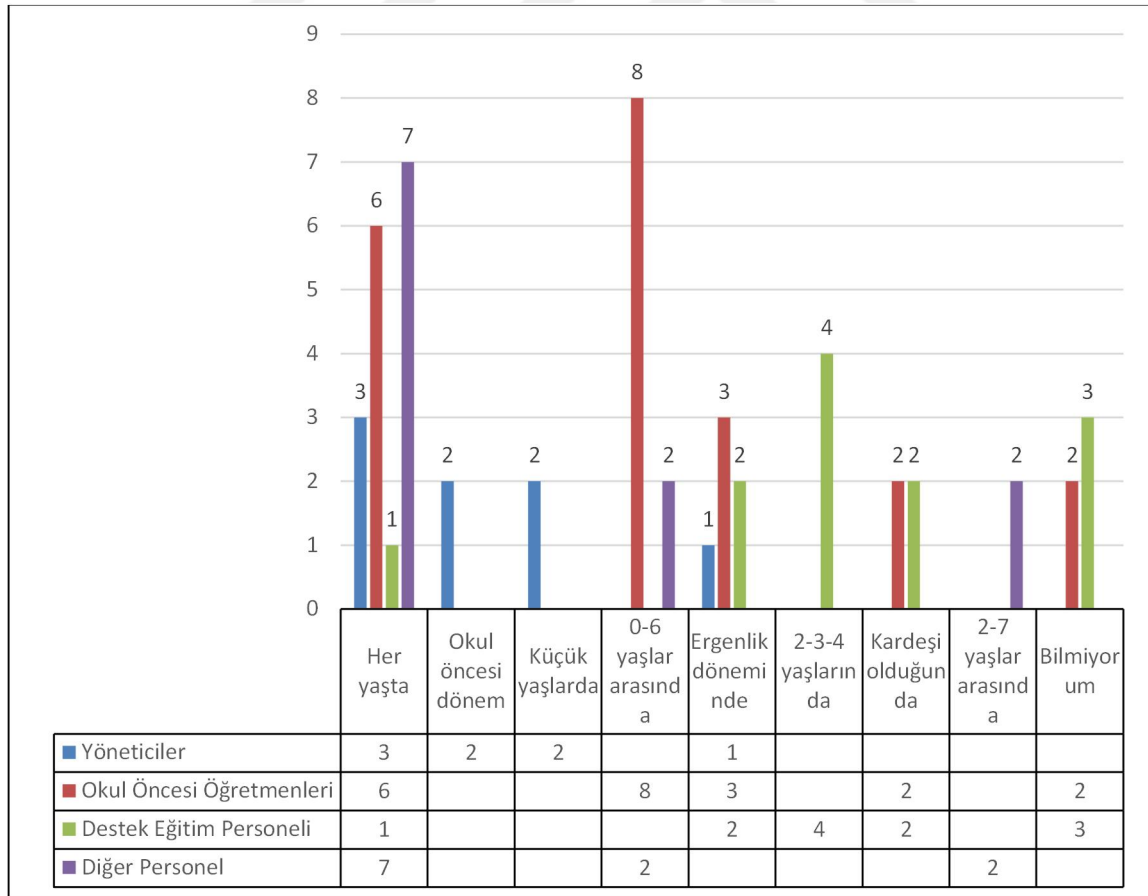
Çizelge 11'e göre yöneticilerden 3'ü (%27.2) çocukların doğumdan itibaren her yaşta ihmal edilebileceğini vurgularken 2'si (%18.1) çocukların okul öncesi dönemde daha fazla ihmal edilebileceğini, 2'si (%18.1) de küçük yaşlarda çocukların daha savunmasız oldukları için daha fazla ihmal edilebileceğini belirtmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinden 8'i (%25.8) çocukların 0-6 yaşlar arasında, 6'sı (%19.3) her yaşta, 3'ü (%9.6) de ergenlik döneminde daha fazla ihmal edilebileceğini düşünmektedirler.

Çizelge 11'e göre destek eğitim personelinden 4'ü (%30.7) çocukların en çok 2-3-4 yaşlarında ihmale uğradığını belirtirken 2'si (%15.3) çocuğun kardeşi olduğunda 2'si (%15.3) de ergenlik döneminde daha fazla ihmal edildiğini belirtmiştir. Destek eğitim personelinden 3'ü (%23) bu konuda fikir beyan edememiş ve bilmediğini belirtmiştir. Diğer personelden 7'si (%41.1) çocukların her yaşta ihmal edildiğini belirtirken 2'si (%11.7) 0-6 yaş arasında, 2'si (%11.7) 2-7 yaş arasında çocukların daha fazla ihmal edilebileceğini vurgulamaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların hangi yaşlarda daha çok ihmal edildiğine ilişkin görüşleri Grafik 7'de özetlenmektedir. Grafik 7'de frekansları en yüksek/özgün olan seçeneklere yer verilmiştir.

Grafik 7

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların hangi yaşlarda daha çok ihmal edildiğine ilişkin görüşleri



Grafik 7'ye göre 3 (%27.2) yönetici, 6 (%19.3) okul öncesi öğretmeni, 1 (%7.6) destek eğitim personeli ve 7 (%41.1) diğer personel çocukların her yaşta ihmal edilebileceğini belirtmiştir. Yöneticilerden 2'si (%18.1) çocukların okul öncesi dönemde, 2'si (%18.1) küçük yaşlarda daha çok ihmal edileceğini vurgulamıştır. Okul öncesi öğretmenlerinden 8'i (%25.8) ve diğer personelden 2'si (%11.7) çocukların 0-6 yaşlar arasında daha çok ihmal edileceğini belirtirken okul öncesi öğretmenlerinin 2'si (%6.4) ve destek eğitim personelinin 3'ü (%23) bilmediklerini belirtmiştir.

Çizelge 12'de okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin "Sizce çocuğun cinsiyeti ihmalin yoğunluğunu ya da sıklığını etkiler mi? Neden böyle düşünüyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı yer almaktadır.

Çizelge 12

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların cinsiyetinin ihmal edilme durumunu etkileyip etkilemediğine ilişkin görüşleri

Yanıtlar	f	%
Yöneticiler		
Çocuğun cinsiyeti ihmal edilme yoğunluğunu ya da sıklığını etkiler	2	18.1
Çocuğun cinsiyeti ihmal edilme yoğunluğunu ya da sıklığını etkilemez	9	81.8
Öğretmenler		
Çocuğun cinsiyeti ihmal edilme yoğunluğunu ya da sıklığını etkiler	8	25.8
Çocuğun cinsiyeti ihmal edilme yoğunluğunu ya da sıklığını etkilemez	20	64.5
Toplum ve okul açısından etkili değil, aile açısından etkilidir	1	3.2
Bilmiyorum	2	6.4
Destek eğitim personeli		
Çocuğun cinsiyeti ihmal edilme yoğunluğunu ya da sıklığını etkiler	3	23
Çocuğun cinsiyeti ihmal edilme yoğunluğunu ya da sıklığını etkilemez	6	46.1
Bilmiyorum	4	30.7
Diğer personel		
Çocuğun cinsiyeti ihmal edilme yoğunluğunu ya da sıklığını etkiler	7	41.1
Çocuğun cinsiyeti ihmal edilme yoğunluğunu ya da sıklığını etkilemez	8	47
Bilmiyorum	2	11.7

Çizelge 12 incelendiğinde yöneticilerden 2'sinin (%18.1) çocuğun cinsiyetinin ihmal edilme durumu üzerinde etkili olduğunu belirttiği, 9'unun (% 81.9) ise çocuğun cinsiyetinin ihmal edilme durumu üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını belirttiği görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinden 20'sinin (%64.5) çocuğun cinsiyetinin ihmal edilme durumu üzerinde etkisinin olmadığını belirttiği, 8'inin (%25.8) ise kız çocuklarının daha çok ihmale uğradığını düşündüğü görülmektedir. Öğretmenlerden 1'i

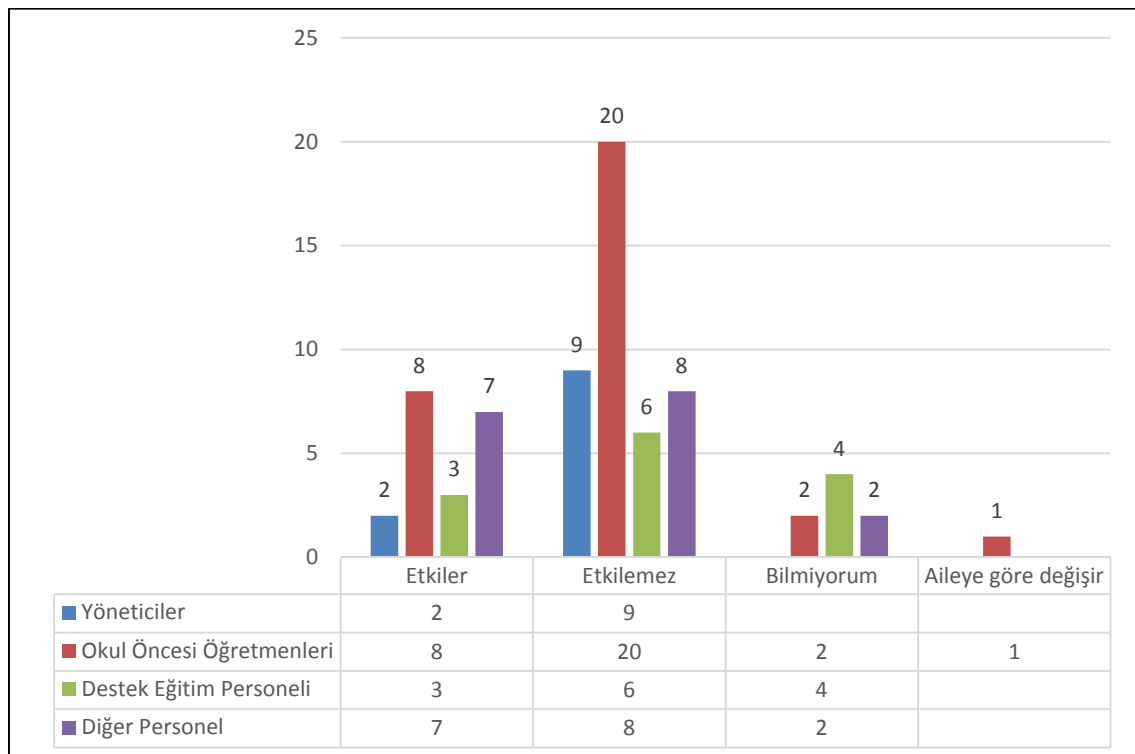
(%3.2) ise cinsiyetin toplum ve okul açısından çocuğun ihmal edilme durumu üzerinde etkisinin olmadığını aile açısından ise etkisinin olduğunu vurgulamaktadır.

Çizelge 12'ye göre destek eğitim personelinden 6'sının (%46.1) cinsiyetin ihmal edilme durumu üzerinde etkisinin olmadığını belirttiği, 2'sinin (%15.3) erkeklerin daha çok ihmal edildiğini, 1'inin (%7.6) ise kızların daha çok ihmal edildiğini belirttiği görülmektedir. Destek eğitim personelinden 4'ü (%30.7) ise bilmediğini ifade etmiştir. Diğer personelden 8'i (%47) çocuğun cinsiyetinin ihmal edilme durumu üzerinde etkisinin olmadığını, 7'si (%41.1) ise cinsiyetin ihmal edilme durumu üzerinde etkili olduğunu belirtmiş ve bu katılımcılardan 2'si (%11.7) kızların daha çok ihmal edildiğini çünkü onların yapıları gereği daha fazla ilgiye ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların cinsiyetinin ihmal edilme durumunu etkileyip etkilemediğine ilişkin görüşleri Grafik 8'de özetlenmektedir. Grafik 8'de frekansları en yüksek/özgün olan seçeneklere yer verilmiştir.

Grafik 8

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların cinsiyetinin ihmal edilme durumunu etkileyip etkilemediğine ilişkin görüşleri



Grafik 8'e göre 2 (%18.1) yönetici, 8 (%25.8) okul öncesi öğretmeni, 3 (%23) destek eğitim personeli ve 7 (%41.1) diğer personel çocuğun cinsiyetinin ihmal edilme yoğunluğunu etkilediğini belirtirken, 9 (% 81.9) yönetici, 20 (%64.5) okul öncesi öğretmeni, 6 (%46.1) destek eğitim personeli ve 8 (%47) diğer personel çocuğun cinsiyetinin ihmal edilme yoğunluğu üzerinde etkili olmadığını vurgulamaktadır.

3.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Personelin Çocuk İstismarına ve İhmaline İlişkin Olarak Aldıkları Eğitimler

Bu bölümde okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili olarak aldıkları eğitimlere ilişkin bulgular yer almaktadır. Bulgular; yöneticiler, okul öncesi öğretmenleri, destek eğitim personeli ve diğer personel olmak üzere dört başlık altında incelenmektedir.

Çizelge 13'te okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin öğrenimleri sırasında çocuk istismarı ve çocuk ihmali ile ilgili aldıkları dersler, çalıştıkları kurumda veya kurum dışında konuyla ilgili aldıkları eğitimler ve çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili katıldıkları hizmetiçi eğitimlere yönelik bulgular yer almaktadır.

Çizelge 13

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim alma durumları

Yanıtlar	f	%
Yöneticiler		
Öğrenim sırasında		
Evet	2	18.1
Hayır	9	81.8
Çalışılan Kurumda		
Evet	-	-
Hayır	11	100
Kurum Dışında		
Evet	2	18.1
Hayır	9	81.8
Hizmetiçi Eğitim		
Evet	-	-
Hayır	11	100

Öğretmenler		
Öğrenim sırasında		
Evet	12	38.7
Hayır	19	61.2
Çalışılan Kurumda		
Evet	1	3.2
Hayır	30	96.7
Kurum Dışında		
Evet	1	3.2
Hayır	30	96.7
Hizmetiçi Eğitim		
Evet	1	3.2
Hayır	30	96.7
Destek eğitim personeli		
Öğrenim sırasında		
Evet	1	7.6
Hayır	12	92.3
Çalışılan Kurumda		
Evet	-	-
Hayır	13	100
Kurum Dışında		
Evet	-	-
Hayır	13	100
Diğer personel		
Öğrenim sırasında		
Evet	-	-
Hayır	17	100
Çalışılan Kurumda		
Evet	-	-
Hayır	17	100
Kurum Dışında		
Evet	-	-
Hayır	17	100

Çizelge 13 incelendiğinde okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yöneticilerden 9'unun (%81.8) öğrenimleri sırasında ve çalıştıkları kurum dışında çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili herhangi bir ders ya da eğitim almadıkları, 2'sinin (%18.1) ise öğrenimleri sırasında ve çalıştıkları kurum dışında bu konuları içeren ders ve eğitimler aldıkları belirlenmiştir. Yöneticilerden 2'si (%18.1) kurum dışında kadına şiddetle ilgili bir seminere katıldıklarını ve burada çocuk istismarı ve ihmalden de bahsedildiğini belirtirken yöneticilerin hepsi bu konuda herhangi bir hizmetiçi eğitime katılmadıklarını

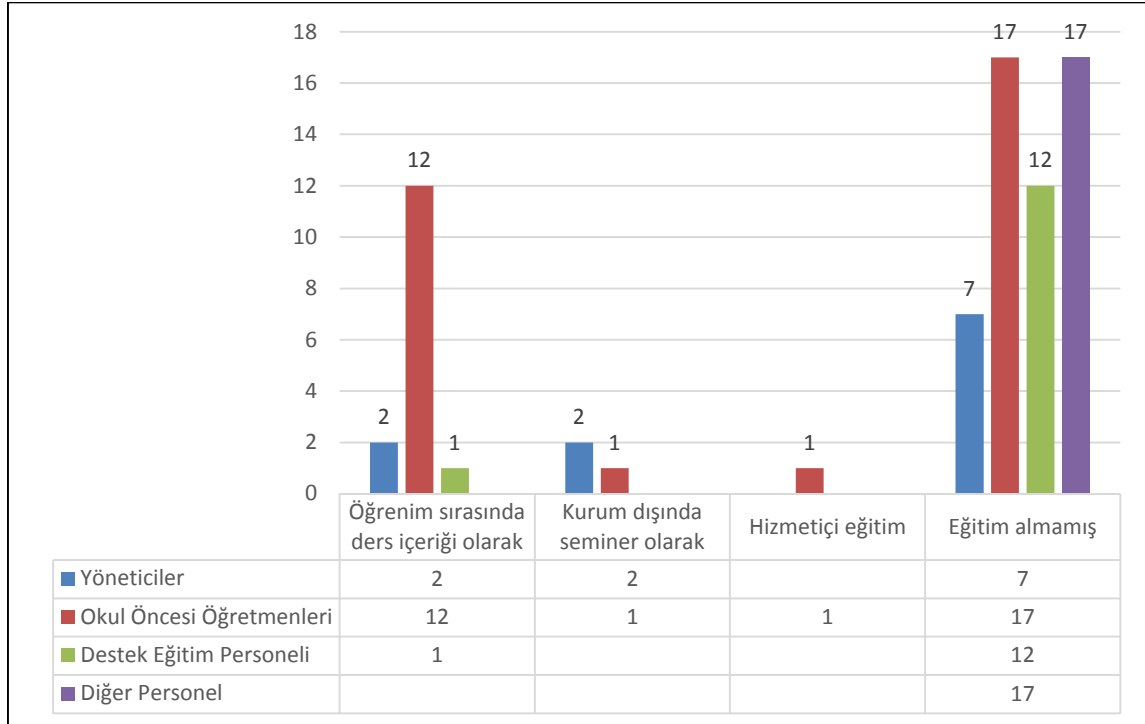
çünkü böyle bir hizmetiçi eğitim yapılmadığını vurgulamışlardır. Okul öncesi öğretmenlerinden 12'si (%38.7) öğrenimleri sırasında çocuk istismarı veya çocuk ihmali adı altında bir ders almadıklarını fakat bu konuların diğer derslerin içeriğinde yer aldığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerden 19'u (%61.2) ise öğrenimleri sırasında çocuk istismarı ve ihmaline yönelik herhangi bir ders almadıklarını vurgulamışlardır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 30'u (%96.7) çalıştıkları kurumda ya da kurum dışında çocuk istismarı veya ihmali ile ilgili bir eğitim almadıklarını ve bu konuda bir hizmetiçi eğitime katılmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerden biri ise Mardin ilinde çalışırken bu konuları içeren eğitimlere katıldığını belirtmiştir.

Çizelge 13'e göre destek eğitim personelinden 12'si (%92.3) öğrenimleri sırasında çocuk istismarı veya çocuk ihmaline yönelik herhangi bir ders almamıştır. Destek eğitim personelinden 1'i (%7.6) ise öğrenimi sırasında çocuk istismarına yönelik bir ders aldığını belirtmiştir. Destek eğitim personelinden hiçbiri çalıştıkları kurumda ya da kurum dışında çocuk istismarı ve çocuk ihmaline ilişkin herhangi bir eğitime katılmamıştır. Diğer personelden hiçbirinin öğrenimleri sırasında ve sonrasında çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili bir ders veya eğitim almadıkları görülmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili olarak aldıkları eğitimlere ilişkin bulgular Grafik 9' da özetlenmektedir. Grafik 9'da frekansları en yüksek/özgün olan seçeneklere yer verilmiştir.

Grafik 9

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim alma durumları



Grafik 9 incelendiğinde yöneticilerden 7'sinin (%63.6), okul öncesi öğretmenlerinden 17'sinin (%54.8), destek eğitim personelinden 12'sinin (%92.3) ve diğer personelden 17'sinin(%100) çocuk istismarı ve ihmaline yönelik olarak herhangi bir eğitim almadıkları görülmektedir.

3.4. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Personelin Çocuk İstismarı veya İhmali ile Karşılaşmaları Durumunda Bildirim Yapabilecekleri Kurumlar ile İlgili Bilgi Düzeyleri

Bu bölümde okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı veya ihmali ile karşılaşmaları durumunda bildirim yapabilecekleri kurumlara ilişkin bulgular yer almaktadır. Bulgular; yöneticiler, okul öncesi öğretmenleri, destek eğitim personeli ve diğer personel olmak üzere dört başlık altında incelenmektedir.

Çizelge 14’te okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin “Çocuk istismarı veya ihmali ile karşılaştığınızda nereye/nerelere bildirimde bulunursunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı yer almaktadır.

Çizelge 14

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı veya ihmali ile karşılaşmaları durumunda bildirim yapabilecekleri kurumlar

Yanıtlar	f	%
Yöneticiler		
Polis	6	54.5
Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü	3	27.2
Bilmiyorum	2	18.1
Veli	1	9
Rehber öğretmen	1	9
BİMER (Başbakanlık İletişim Merkezi)	1	9
Valilik	1	9
Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM)	1	9
Çocuk Esirgeme Kurumu	1	9
Milli Eğitim Müdürlüğü	1	9
Öğretmenler		
Polis (Emniyet)	11	35.4
Okul idaresi	9	29
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	7	22.5
Çocuğun ailesi	4	12.9
Bilmiyorum	3	9.6
Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu	3	9.6
Çocuk polisi	2	6.4
Rehber öğretmen	2	6.4
Jandarma	1	3.2
Aile Eğitim Bakanlığı	1	3.2
ÇOKMED (Çocuk Koruma Merkezlerini Destekleme Derneği)	1	3.2
183 (Sosyal Destek Hattı)	1	3.2
Hukukçular	1	3.2
Destek eğitim personeli		
Polis	7	53.8
Bilmiyorum	4	30.7
Çocuk Esirgeme Kurumu	2	15.3
Sosyal Hizmetler	2	15.3
Çocuğun ailesi	2	15.3
Psikolog	1	7.6
Diğer personel		
Polis	8	47
Çocuğun ailesi	3	17.6
Jandarma	2	11.7
Bilmiyorum	2	11.7
Okul yönetimi	1	5.8
Sosyal Hizmetler	1	5.8

Arkadaşlarım	1	5.8
Çocuk Polisi	1	5.8
RAM (Rehberlik Araştırma Merkezi)	1	5.8
BİMER (Başbakanlık İletişim Merkezi)	1	5.8
Savcılık	1	5.8
183 (Sosyal Destek Hattı)	1	5.8
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	1	5.8

* Katılımcıların bir kısmı bu soruya ilişkin birden fazla yanıt vermiştir.

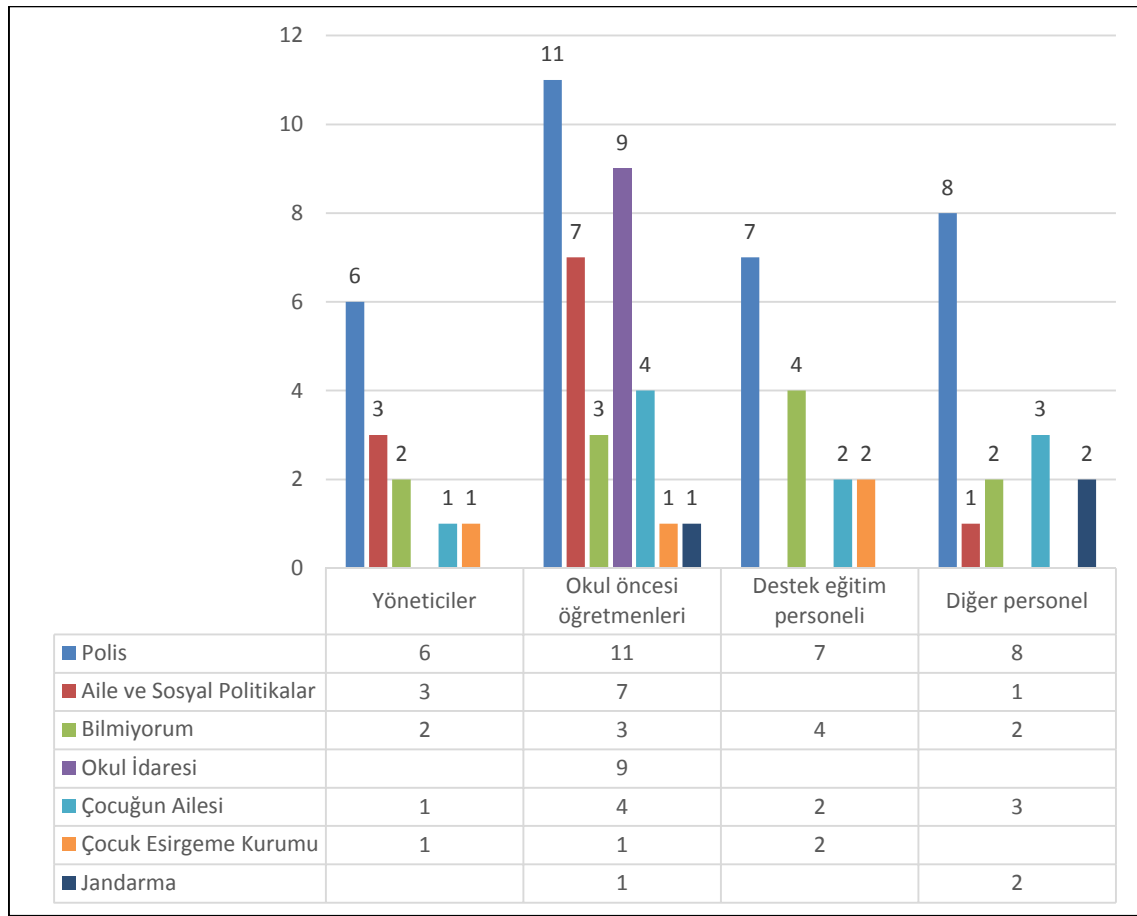
Çizelge 14 incelendiğinde yöneticilerden 6'sı (%54.5) polise başvuracağını, 2'si (%18.1) böyle bir olayla karşılaşması durumunda nereye başvuruda bulunabileceğini bilmediğini, 1'i (%9) ise BİMER'e şikâyetle bulunacağını ifade etmiştir. Yöneticilerden 1'i (%9) çocuk istismarı veya ihmali ile karşılaştığında ilk olarak veli ile görüşeceğini, ardından okulda rehber öğretmen varsa onunla görüşeceğini yoksa da Rehberlik Araştırma Merkezi ile iletişim kuracağını, son olarak da Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne haber vereceğini belirtmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinden 11'i (%35.4) çocuk istismarı veya ihmali olayıyla karşılaşmaları durumunda polise gideceklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerden 9'u (%29) böyle bir durumda okul idaresine başvuracağını, 7'si (%22.5) ise Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na haber vereceğini ifade etmiştir. Öğretmenlerden 4'ü (%12.9) çocuk istismarı veya ihmali ile karşılaştıklarında ilk olarak aileyle görüşeceklerini daha sonra gerekirse başka kurumlara başvuracaklarını belirtirken öğretmenlerden 1'i (%3.2) Aile Eğitim Bakanlığı'na başvuracağını ifade etmiştir.

Çizelge 14'e göre destek eğitim personelinin çocuk istismarı veya ihmali ile karşılaşmaları durumunda bildirimde bulunacakları yerlerin başında polis gelmektedir. Ayrıca Çocuk Esirgeme Kurumu ve Sosyal Hizmetler de bildirim yapılabilecek kurumlar arasında yer almaktadır. Destek eğitim personelinden 4'ü (%30.7) çocuk istismarı ve ihmali bildirebilecekleri kurumları bilmediklerini ifade etmiştir. Diğer personelden 8'i (%47) çocuk istismarı veya ihmali ile karşılaşması durumunda polise bildirimde bulunacağını ifade ederken 1'i (%5.8) ilk olarak okul yönetimini bilgilendireceğini ve sosyal hizmetlere de bildirimde bulunacağını belirtmiştir. Diğer personelden 1'i (%5.8) çocuk istismarı veya ihmali ile karşılaşması halinde bu durumu arkadaşları ile paylaşacağını vurgulamış 1'i (%5.8) ise sosyal destek hattını (183) arayacağını ifade etmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı veya ihmali ile karşılaşmaları durumunda bildirim yapabilecekleri kurumlara ilişkin bulgular Grafik 10'da özetlenmektedir. Grafik 10'da frekansları en yüksek/özgün olan seçeneklere yer verilmiştir.

Grafik 10

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı veya ihmali ile karşılaşmaları durumunda bildirim yapabilecekleri kurumlar



Grafik 10'a göre 6 (%54.5) yönetici, 11 (%35.4) okul öncesi öğretmeni, 7 (%53.8) destek eğitim personeli ve 8 (%47) diğer personel çocuk istismarı ve ihmali ile karşılaşmaları durumunda ilk olarak polise gideceklerini belirtmişlerdir. Yöneticilerden 2'si (%18.1), okul öncesi öğretmenlerinden 3'ü (%9.6), destek eğitim personelinden 4'ü (%30.7) ve diğer personelden 2'si (%11.7) ise çocuk istismarı ve ihmali ile karşılaşmaları durumunda nereye bildirimde bulunabileceklerini bilmediklerini belirtmişlerdir.

3.5. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıflarında Bulunan Çocuklara Yönelik Gösterdikleri İstismar ve İhmal Davranışları

Araştırmanın çalışma grubunda yer alan bir bağımsız anaokulunda okul öncesi öğretmeni olarak görev yapan iki öğretmenin yirmi günlük bir süreç içerisinde toplam on ikişer gün sınıfta, ikişer gün yemekte ve birer gün de bahçede gözlemlenmesinden elde edilen istismar ve ihmal davranışlarına ilişkin bulgular bu bölümde yer almaktadır. Öğretmenler Ö1 ve Ö2 şeklinde kodlanmıştır.

Çizelge 15'te Ö1'in sınıfında bulunan çocuklara yönelik gösterdiği istismar ve ihmal davranışlarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Çizelge 15

Ö1'in sınıfında bulunan çocuklara yönelik gösterdiği çocuk istismarı ve ihmali davranışları

Maddeler	Gözlenme Sayısı
Duygusal İstismar	
Öğretmenin çocuğu ayrı bir birey olarak kabul etmemesi	12
Öğretmenin çocuk yokmuş gibi davranması	7
(Çocukların fikirlerini alıp yanıtlarını dikkate almaması, çocuğun sorularına cevap vermemesi, çocuğun isteklerine tepki vermemesi vb.)	
Öğretmenin çocuğun olumlu yönlerini ortaya çıkarmak, onu motive etmek için herhangi bir şey yapmaması	11
Öğretmenin çocukla fiziksel temastan kaçınması	11
Öğretmenin çocuğa dokunarak duygusal yakınlığını belli etmemesi	11
Öğretmenin çocuğun toplumsal ilişkilerini/sosyal gelişimini (Çocuğun liderlik, rol paylaşımı gibi becerilerinin geliştirilmesi, olumlu veya olumsuz duyguların uygun şekilde ifade edilmesi, değişik ortamlardaki kurallara uyulması vb.) destekleyecek ve geliştirecek fırsatlar sağlamaması	13
Öğretmenin çocuğun toplumsal ilişkilerini/sosyal gelişimini	
(Çocuğun liderlik, rol paylaşımı gibi becerilerinin geliştirilmesi, olumlu veya olumsuz duyguların uygun şekilde ifade edilmesi, değişik ortamlardaki kurallara uyulması vb.) destekleyecek ve geliştirecek fırsatları kasıtlı olarak engellemesi	1
Öğretmenin sözel saldırılarla çocuğu korkutması (Gözdağı vermek, tehdit etmek)	6

Çocuğun öğretmen tarafından anti-sosyal davranışlara yöneltilmesi (Suçluluk duymama, merhamet duygusunda eksiklik, başkalarını umursamazlık, başkalarının haklarını ihlal etme vb.)	1
Öğretmenin çocuğa toplumsal açıdan kötü örnek olması (Sigara kullanma, sınıfta acil durumlar hariç uzun süre veya yüksek sesle telefonla konuşma, toplumsal cinsiyetçilik yapma, sınıf içinde çalışma arkadaşlarıyla çocuklar için uygun olmayan özel hayatı konuşma vb.)	25
Öğretmenin çocuğa toplumsal açıdan kötü örnekler göstererek çocuğu o yola yöneltilmesi (Çocuklara uygun olmayan resim, video, kitap vb. sunması, uygun olmayan etkinlikleri uygunmuş gibi yorumlayarak çocuklarla yanlış davranışları paylaşması vb.)	3
Öğretmenin çocuğun duygusal gelişimini sağlıklı yönde destekleyecek tepkileri vermemesi	13
Eğitim sürecini verimli kullanmaması (Özbakım becerilerini öğretmemek, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal ve motor gelişim açısından bireysel olarak desteklememek)	8
Öğretmenin çocuğun küçük düşmesine neden olacak, onurunu zedeleyecek davranışlarda bulunması	7
Öğretmenin çocuğu, onda yetersizlik veya aşağılık duygusu uyandıracak takma isimlerle çağırması	1
Öğretmenin çocuklar arasında ayırım yapması	24
Toplam	154
İhmal	
Öğretmenin çocuğun sağlık ihtiyaçlarını karşılamaması veya geciktirmesi	3
Öğretmenin çocuğun beslenme ihtiyacını karşılamaması	2
Öğretmenin çocuğu çok uzun süre sınıfta/ diğer ortamlarda denetimsiz bırakması	5
Öğretmenin çocuğun eğitim gereksinimlerini karşılamaması (Günlük eğitim akışı, aylık eğitim planı, etkinlik planı hazırlamamak, uygulamamak ve değerlendirme yapmamak; büyük grup etkinliği, küçük grup etkinliği ve bireysel etkinlikler yapmaya özen göstermemek; öğrenme fırsatı yaratmamak; zamanı boşa geçirmek vb.)	21
Öğretmenin çocuğun yaptığı yanlış davranışları sürekli olarak görmezden gelerek, düzeltilmesini sağlamayarak diğer çocukların da bu yanlış davranışları öğrenmesine yol açması	7
Toplam	38

Çizelge 15 incelendiğinde Ö1'in gözlem süreci içerisinde sınıfındaki çocuklara yönelik 154 kez duygusal istismar davranışı gösterdiği ve 38 kez de ihmal davranışı gösterdiği görülmektedir. Ö1'in duygusal istismar davranışı olarak en fazla (25 kez) çocuklara toplumsal açıdan kötü örnek olma ve ihmal davranışlarından da en fazla (21

kez) çocuğun eğitim gereksinimlerini karşılamama davranışı gösterdiği belirlenmiştir. Ö1'in gözlem süreci içerisinde sınıfındaki çocuklara yönelik fiziksel istismar ve cinsel istismar davranışı göstermediği görülmektedir.

Çizelge 16'da Ö2'nin sınıfında bulunan çocuklara yönelik gösterdiği çocuk istismarı ve ihmali davranışlarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Çizelge 16

Ö2'nin sınıfında bulunan çocuklara yönelik gösterdiği çocuk istismarı ve ihmali davranışları

Maddeler	Gözlenme Sayısı
Fiziksel İstismar	
Öğretmenin çocuğu sarsması	1
Öğretmenin çocuğu bir yerinden tutarak zorla çekiştirmesi	2
Toplam	3
Duygusal İstismar	
Öğretmenin çocuğu ayrı bir birey olarak kabul etmemesi	9
Öğretmenin çocuk yokmuş gibi davranması	4
(Çocukların fikirlerini alıp yanıtlarını dikkate almaması, çocuğun sorularına cevap vermemesi, çocuğun isteklerine tepki vermemesi vb.)	
Öğretmenin çocuğun olumlu yönlerini ortaya çıkarmak, onu motive etmek için herhangi bir şey yapmaması	10
Öğretmenin çocuğun yardım taleplerini reddetmesi	2
Öğretmenin okuldaki her hatadan çocuğu sorumlu tutarak onu bir tür günah keçisi haline getirmesi	3
Öğretmenin çocukla fiziksel temastan kaçınması	9
Öğretmenin çocuğa dokunarak duygusal yakınlığını belli etmemesi	10
Öğretmenin çocuğun toplumsal ilişkilerini/sosyal gelişimini (Çocuğun liderlik, rol paylaşımı gibi becerilerinin geliştirilmesi, olumlu veya olumsuz duyguların uygun şekilde ifade edilmesi, değişik ortamlardaki kurallara uyulması vb.) destekleyecek ve geliştirecek fırsatlar sağlamaması	9
Öğretmenin çocuğun toplumsal ilişkilerini/sosyal gelişimini	

(Çocuğun liderlik, rol paylaşımı gibi becerilerinin geliştirilmesi, olumlu veya olumsuz duyguların uygun şekilde ifade edilmesi, değişik ortamlardaki kurallara uyulması vb) destekleyecek ve geliştirecek fırsatları kasıtlı olarak engellemesi	1
Öğretmenin fiziksel saldırılarla çocuğu korkutması	2
Öğretmenin sözel saldırılarla çocuğu korkutması (Gözdağı vermek, tehdit etmek)	19
Öğretmenin çocuğa toplumsal açıdan kötü örnek olması (Sigara kullanma, sınıfta acil durumlar hariç uzun süre veya yüksek sesle telefonla konuşma, toplumsal cinsiyetçilik yapma, sınıf içinde çalışma arkadaşlarıyla çocuklar için uygun olmayan özel hayatı konuşma vb.)	1
Öğretmenin çocuğun duygusal gelişimini sağlıklı yönde destekleyecek tepkileri vermemesi	14
Eğitim sürecini verimli kullanmaması	5
(Öz bakım becerilerini öğretmemek, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal ve motor gelişim açısından bireysel olarak desteklememek)	
Öğretmenin çocuğun küçük düşmesine neden olacak, onurunu zedeleyecek davranışlarda bulunması	8
Çocuklar arasında kıyaslama yaparak rekabet ortamının oluşmasına yol açması	4
Öğretmenin çocuklar arasında ayırım yapması	2
Toplam	112

İhmal

Öğretmenin sınıf koşullarının çocuğun güvenliğine zarar vermeyecek şekilde olmasını sağlamaması	1
Öğretmenin çocuğu çok uzun süre sınıfta/ diğer ortamlarda denetimsiz bırakması	4
Öğretmenin çocuğun eğitim gereksinimlerini karşılamaması	2
(Günlük eğitim akışı, aylık eğitim planı, etkinlik planı hazırlamamak, uygulamamak ve değerlendirme yapmamak; büyük grup etkinliği, küçük grup etkinliği ve bireysel etkinlikler yapmaya özen göstermemek; öğrenme fırsatı yaratmamak; zamanı boşa geçirmek vb.)	
Öğretmenin çocuğun yaptığı yanlış davranışları sürekli olarak görmezden gelerek, yanlış davranışların düzeltilmesini sağlamayarak diğer çocukların da bu yanlış davranışları öğrenmesine yol açması	4
Öğretmenin çocuğun sorusuna zamanında ve uygun yanıt vermemesi	2
Toplam	13

Çizelge 16 incelendiğinde Ö2'nin gözlem süreci içerisinde sınıfındaki çocuklara 3 kez fiziksel istismar davranışı gösterdiği, 112 kez duygusal istismar davranışı gösterdiği ve 13 kez de ihmal davranışı gösterdiği görülmektedir. Ö2'nin duygusal istismar

davranışı olarak en fazla (19 kez) sözel saldırılarla çocukları korkuttuğu belirlenmiştir. Ö2'nin gözlem süreci içerisinde sınıfındaki çocuklara yönelik cinsel istismar davranışı göstermediği görülmektedir.

3.6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı ve İhmaline İlişkin Görüşlerini Davranışlarına Yansıtma Şekilleri

Bu bölümde okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmaline ilişkin görüşleri ile sınıflarında gösterdikleri davranışlar karşılaştırılarak, okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmaline ilişkin görüşlerini davranışlarına nasıl yansıttıklarının belirlenmesine ilişkin bulgular yer almaktadır.

İlk olarak Ö1 olarak kodlanan öğretmenin sınıfında bulunan öğrencilere yönelik olarak sınıfında ve okul bahçesinde gösterdiği davranışlar ile yapılan görüşme sırasında elde edilen görüşleri karşılaştırılmaktadır.

Ö1 çocuk istismarını “ *Yani benim için tabi ilk başta cinsel olarak istismar geliyor, şiddet olarak istismar geliyor ve çocukların hakları olarak istismar geliyor*” şeklinde açıklamaktadır. Ö1'in çocuk istismarı davranışları incelendiğinde Çizelge 15'e göre çocuklara yönelik fiziksel istismar ve cinsel istismar davranışları göstermediği görülmektedir. Ö1'in istismar açıklamasında cinsel ve fiziksel istismardan bahsetmesi ve cinsel ve fiziksel istismar davranışları göstermemiş olması bu konudaki görüş ve davranışlarının uyumlu olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra duygusal istismardan hiç bahsetmemesi bu istismar çeşidinin farkında bile olmadığını göstermektedir. Nitekim duygusal istismar davranışlarının fazlalığı da bunu kanıtlamaktadır.

Ö1 “*Yani toplumumuz çok şey aslında değişti böyle yani eee kimsenin hakkı hukuku hani mesela biz burada çocuklara sizin şu hakkınız var, bu hakkınız var diyoruz ama saygı gösterilmediğini düşünüyorum. Anne baba tarafından bile ben bunun göz önünde bulundurulduğunu düşünmüyorum.*” şeklinde görüş belirtmekte olup çocukların hakları olduğundan ve bunlara saygı duyulmadığından bahsetmektedir. Ancak Çizelge 15'e göre çocuğu bir birey olarak kabul etmeme ve çocuk yokmuş gibi davranma şeklinde duygusal istismar davranışları gösterdiği belirlenmiştir. Ö1'in çocuk istismarı davranışlarına örnek olarak verilebilecek bir gözlem notu şöyledir: “*Kız öğrencilerden*

biri sanat merkezinde başka bir öğretmen arkadaşıyla dosyaları düzenleyen öğretmenin yanına giderek bir şeyler söyledi. Öğretmen öğrenciye doğru dönmedi ve cevap vermedi, öğrenci tekrar masasına döndü". Bu nedenlerle Ö1'in bu konudaki görüşleri ile davranışlarının uyumlu olmadığı söylenebilmektedir.

Ö1 çocuk ihmali ile ilgili olarak *"Yani bir çocuk sizin yanınıza geldiğinde ya da gelmediğinde bile o çocuğa eğer belli bir vakit ayırmıyorsanız, onunla belli bir zaman geçirmiyorsanız bu da bir ihmaldir bana göre. Yani bu ihmaller hani biz belki küçücük ufacak şeyleri önemsemiyoruz, olur o kadar diyoruz ama bir çocuğun annesiyle babasıyla ya da okulda öğretmeniyle geçirdiği vakit çok önemli, çocuk için çok önemli."* şeklinde görüşlerini belirtmektedir. Ancak Ö1'in çocuk ihmaline yönelik davranışları incelendiğinde Çizelge 15'de çocukları sınıfta veya sınıf dışında uzun süre denetimsiz bıraktığı, çocuğa toplumsal açıdan kötü örnekler göstererek çocuğu o yola yönelttiği (Çocuklara sınıf içerisinde oyuncak tabancanın nasıl kullanıldığını öğretmek ve kullanmalarına izin vermek gibi) ve gün içerisindeki eğitim sürecinde zamanı boşa geçirdiği belirlenmiştir. Ö1'in çocuk ihmali davranışlarına örnek olarak verilebilecek bir gözlem notu şöyledir: *"Öğretmen öğrenciler masada yapbozlarla ilgilenirken oğlunun altını değiştirip geldi. Sonra dramatik oyun merkezinden bir minder ve battaniye aldı ve fen merkezine geçerek burada oğlunu dizinde sallayarak uyutmaya başladı. Yaklaşık yarım saat boyunca da başka bir öğretmen sınıfa gelene kadar yerinden kalkmadı. Sonra uyuyan oğlunu götürdü ve dramatik oyun merkezindeki mindere yatırdı. Bu sırada diğer öğrenciler masalardan kalkıp sınıfta koşuşturmaya başladılar. Öğretmen oğlunu yatırdıktan sonra öğrencilerin yanına gitti". Bu nedenlerle Ö1'in bu konudaki görüşleri ile davranışlarının uyumlu olmadığı söylenebilir.*

Ö1 kendisi ile yapılan görüşmede *"Mesela belli sürelerimiz az, her dilimde zaman ayırmıyoruz ama o belli bir zaman sonra daha fazlalaşıyor ve baktığımızda çocuğunuzla hiç vakit geçirmediğimiz zamanları da görebiliyoruz ya da işte öğrencilerimizde ve bu bence olumsuz şeylere sebebiyet verebiliyor. İki çocuk arasında eğer kardeşse ya da sınıf arasında kıyaslamaya kadar gidebiliyor. Yani işte öğretmenim onunla daha çok ilgileniyor, benimle ilgilenmiyor. Bu en basitinden ben çok yaşıyorum. Masaya buraya oturuyorum, eğer bi öğrenci iki gün buraya oturduysa, neden o hep senin yanına oturuyor. O bile o kadar önemli ki çocuklar için bunun kavgası yapıp yemek yemeyen ya da o gün küs giden öğretmenine ya da işte arkadaşına, hep sen oturuyorsun ben oturmuyorum. Yani bu bence küçük şeyler bile büyüyebiliyor. Ve iki çocuk arasında*

aşılabilir bir olumsuzluğa sebebiyet verebiliyor bence.” şeklinde görüş belirtmiştir. Ancak Çizelge 15’e göre Ö1’in çocukların duygusal gelişimini sağlıklı yönde destekleyecek tepkiler vermeyerek, çocuk yokmuş gibi davranarak, çocuklar arasında ayırım yaparak ve çocuğun küçük düşmesine ve onurunun zedelenmesine yol açarak duygusal istismar yaptığı görülmektedir. Aşağıda yer alan gözlem notları bu davranışlara örnek oluşturmaktadır.

1. *“Sınıfta diğer öğrencilerin yanında öğretmenin oğluna biberonla süt hazırlandı. Öğretmen oğlu hasta olduğu için onu dramatik oyun merkezine götürdü ve minderlere yatırdı. Üzerini örttü. Biberonunu da eline verdi. Birkaç dakika sonra çocuk sütü içince öğretmen biberonu aldı ve mutfağa götürdü”*

2. *“Öğretmen diğer çocukların balonlarla oynamalarına izin vermezken oğlu balonlarla oynamaya başladı. Öğretmen müdahalede bulunmadı”.*

3. *“Öğretmen sınıfta şişirilen balonlarla oynayan çocuklara “Balonlarla oynamayın çocuklar, patlar” dedi ve balonları topladı. Erkek öğrencilerden biri “Öğretmenim balonlarla napcaz? Napcaz?” diye sordu. Öğretmen cevap vermeden arkasını döndü ve uzaklaştı”. Yukarıda verilen örnekler ve diğer gözlemler dikkate alınarak Ö1’in duygusal istismar ve ihmal hakkındaki görüşleri ile sınıf içerisinde gösterdiği davranışların çeliştiği söylenebilmektedir.*

Ö1 *“İhmal eğitimsel ihmal olabilir, eee gelişimsel ihmal de olabilir yani sonuçta bireysel farklılıklar var her çocukta ve her çocuğun gelişimi aynı değil hani bu dikkate alınmadığında gelişimsel farklılıklara da yol açabilir.”* şeklinde görüş belirtmiştir. Fakat Çizelge 15’e göre öğretmenin çocuklara yönelik küçük grup etkinlikleri ve bireysel etkinlikler hazırlamadığı, öğrenme fırsatları yaratmadığı ve eğitim sürecini verimli kullanmadığı görülmektedir. Örneğin gözlemlerden birisinde Ö1’in sınıfında şunlar yaşanmıştır; *“Sanat etkinliğinin ardından çocuklar yaklaşık bir saat masa başında eğitici oyuncaklarla zaman geçirdiler. Ardından da dergi çalışmak için masalarda kaldılar ve Ö1, çocuklar kitap çalışması yaparken bilgisayarın başında oturdu ve sadece slaytları değiştirerek çocuklara yönergeler verdi. Etkinlik boyunca yerinden kalkmadı”* şeklindeki gözlem notlarında da bu durum açıkça görülmektedir. Ö1’in gözlem kayıtları ile eğitim ihmali söylemleri ve davranışlarının tutarsız olduğu ortaya konmuştur.

Ö1 “*Mesela kıyafet giydirirken, çıkarırken bile dikkat ediyorduk mutlaka ve hiçbir çocukta birinin yanında kıyafetini giymiyordu, çünkü o onun kişisel bir şeyidir hiçbir şekilde hani başkasının görmesine gerek yoktu o şekilde dikkat ediyorduk*” şeklinde görüş belirtmiştir. Ancak Çizelge 15’de bulunan çocuğa toplumsal açıdan kötü örnek olması şeklindeki duygusal istismar maddesine yönelik olarak sınıf içerisinde kendi oğlunun alt bezini diğer öğrencilerin yanında değiştirmesi, davranışları ile söylemlerinin uyumlu olmadığını göstermektedir.

Ö1 “*Mesela ben sınıfta çocuklarla ilgilenirken, benim bir defterim vardı ve tik atardım, hangi çocukla ne yaptysam işte ya da hangi çocuğun gelişim alanını gözlemlersem ya da onunla herhangi bir çalışma yapmadysam. Bir çocukla bir çalışma yaptığımda eğer diğer çocukla yapmadysam, mutlaka ertesi gün onunla da yapmaya gayret ederim.*” şeklinde görüş belirtmiştir. Ancak Çizelge 15’e göre Ö1 çocuklar arasında ayırım yapmaktadır. Bu konularda da Ö1’in davranışları ile söylemleri farklılık göstermektedir. Öğretmen söylediği gibi belgelere çocuklarla ilgili bireysel kayıtlar alıyorsa bile bunları davranışa dönüştürmediği açıktır. Bunun yanı sıra çoğunlukla geçmiş zamanlı ifadeler kullanması stajyerlik döneminde ve/veya ilk öğretmenlik yıllarında bu konulara dikkat ederken şimdi etmediğinin göstergesi de olabilir.

İkinci olarak Ö2 olarak kodlanan öğretmenin sınıfında bulunan öğrencilere yönelik olarak sınıfında ve okul bahçesinde gösterdiği davranışlar ile yapılan görüşme sırasında elde edilen görüşleri karşılaştırılmaktadır.

Ö2 çocuk istismarını “*Mesela cinsel istismar var bu konuda mesela küçük yaşta çalıştırma var. Benim ilk aklıma gelen cinsel istismar oda küçük yaştaki çocukların hani cinsel yönden kullanılmaması gerektiğini düşünüyorum.*” şeklinde açıklamaktadır. Ö2’nin çocuk istismarı davranışları incelendiğinde Çizelge 16’ya göre çocuklara yönelik cinsel istismar davranışı göstermediği görülmektedir. Ö2’nin istismar açıklamasında cinsel istismardan bahsetmesi ve cinsel istismar davranışları göstermemiş olması nedeniyle bu konudaki görüş ve davranışlarının uyumlu olduğu söylenebilir.

Ö2 çocuk istismarını açıklarken fiziksel ve duygusal istismarla ilgili herhangi bir görüş belirtmemiştir fakat Çizelge 16 incelendiğinde Ö2’nin çocuklara yönelik olarak hem fiziksel hem de duygusal istismar davranışında bulunduğu görülmektedir. Ö2’nin fiziksel ve duygusal istismardan hiç bahsetmemesi ve bu tür davranışlar göstermesi

nedeniyle fiziksel ve duygusal istismar çeşitlerini bilmediği, dolayısıyla da yaptıklarının farkında bile olmadığı söylenebilir.

Ö2'nin sınıf yönetimini sağlamak ve çocuklara sözünü dinletebilmek için fiziksel istismar davranışları gösterdiği görülmektedir. Örneğin gözlemlerden birinde şu davranışlar kaydedilmiştir: *“Erkek çocuklardan biri sınıfta koştururken stajyer öğrencilerden biri onu oturtmaya çalıştı. Çocuk stajyer öğrenciyi itekledi ve dramatik oyun merkezine gitti. Stajyer öğrenci çocukla konuşmak için yanına gitti ve kolundan tuttu. Çocuk kolunu kurtardı ve stajyer öğrenciyeye vurmaya başladı. Bu sırada öğretmen geldi. Çocuk stajyer öğrenciyi ağlayarak öğretmene şikâyet etti. Stajyer öğrenci de çocuğun yaptıklarını anlattı. Öğretmen çocuğu uyardı ve kolundan tutarak dramatik oyun merkezine götürürken çocuk kendini yere attı. Öğretmen onu çekiştirerek zorla kaldırmaya çalıştı. Çocuk yerden kalkmamak için direndi. Öğretmen onu kollarından çekiştirdi. Çocuk yine direndi. Öğretmen onu kollarından tutup kaldırmaya çalıştı. Çocuk ağlayarak kendini yere attı ve kalkmamak için direndi. Çocuk yere uzandı. Öğretmen onu kısa bir süre sıkıca tuttuktan sonra bıraktı. Çocuk da kalktı ve sınıfın girişine gitti”*. Bu gözlemler Ö2'nin bu davranışları normal karşıladığını, fiziksel istismar çerçevesinde düşünmediğini ve bu nedenle de fiziksel istismardan bahsetmediğini düşündürmektedir.

Çizelge 16 incelendiğinde Ö2'nin çocukları ayrı bir birey olarak kabul etmeme, onların duygusal gelişimini sağlıklı yönde destekleyecek tepkiler vermeme, çocukları motive edici davranışlar sergilememe, çocuklarla fiziksel temastan kaçınma gibi duygusal istismar davranışlarını sıklıkla uyguladığı ayrıca çocuklara bağırarak ve onları tehdit etmek gibi davranışları birçok kez tekrarladığı görülmektedir. Örneğin bir gözlem anında yaşananlar şöyledir; *“Öğretmen çocuklara Almanların çok et yediğinden bahsetti çünkü orada hayvancılık var ve et çok dedi. Kız öğrencilerden biri de “Patates?” diye sordu. Öğretmen onun söylediğini duymazdan gelerek “Bunlar da onların eskiden giydiği kıyafetler” dedi ve anlatımına devam etti”, “Öğretmen çocuklara ebru çalışması yaptırırken dramatik oyun merkezinde olan erkek öğrenci geldi ve öğretmene kız öğrencilerden birini şikâyet etti. Erkek öğrenci “Öğretmenim, (Öğrenci ismi) manyak bu dedi” dedi. Öğretmen de kız öğrenciyeye “Eğer bir daha böyle kelimeler duyarsam seni cezalandırmak zorunda kalacağım” diyerek bağırды. Kız öğrenci cevap vermedi”*. Ö2'nin bu davranışları sıklıkla tekrarlaması bunları çocuk istismarı olarak nitelendirmemesi, çocuk istismarını sadece cinsel istismar olarak görmesi ile açıklanabilmektedir.

Ö2 çocuk istismarının ancak öğrenim düzeyi düşük, psikolojik tedavi gören, psikolojisi bozuk kişiler tarafından gerçekleştirilebileceğini düşünmektedir. Çocukların onurunu zedeleyecek, onları küçük düşürecek, çocuklar arasında kıyaslama yaparak rekabete yol açacak davranışları göstermesine karşın bu davranışların çocuk istismarı kapsamına girdiğini ifade etmemesi bu konuda yeterince farkındalığa ve bilgiye sahip olmaması ile açıklanabilir. Bu durumda olduğu için, olumlu bir durum olmasa da, görüşleri ile davranışları kendi içinde uyumlu denilebilir.

Ö2 çocuk ihmalini “*Çocuğun ihtiyaçlarını karşılayamama ne biliyim ona gerekli eğitimi vermeme*” şeklinde açıklamaktadır. Çizelge 16 incelendiğinde ise Ö2'nin çocukların eğitim gereksinimlerini karşılamadığı, çocuğun yaptığı yanlış davranışları sürekli olarak görmezden gelerek, yanlış davranışların düzeltilmesini sağlamayarak diğer çocukların da bu yanlış davranışları öğrenmesine yol açtığı ve çocuğun sorusuna zamanında ve uygun yanıt vermediği görülmektedir. Bu da Ö2'nin çocuk ihmaline ilgili görüşleri ile davranışlarının uyumlu olmadığını göstermektedir.

Ö2 “*Yani bence 0 - 6 yaş arasında sevgiye muhtaç olan çocuk sonuçta o yaşta daha çok dikkat edilmesi gerekiyor bana göre*” diyerek çocukların 0-6 yaşlar arasında daha çok ilgi ve sevgi beklediğini belirtmiştir. Ancak Ö2'nin çocuklara dokunarak duygusal yakınlığını göstermemesi, onları sözel ve fiziksel saldırılarla korkutması, çocuklar arasında ayırım yapması bu konudaki görüşleri ile davranışlarının uyumlu olmadığını göstermektedir.

Ö2 “*Kız çocukları daha narin mesela hani kız çocukları daha çok ister sevgi saygıyı erkek çocukları da maddi açıdan bence hani sevgiyi onlarda ister ama maddiyat olarak daha onlar ön planda*” şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Çizelge 16'ya göre sınıf içerisinde kızlara daha nazik, erkeklere ise daha sert yaklaşarak cinsiyet ayrımı yapmış ve çocuklara toplumsal açıdan kötü örnek oluşturmuştur. Ö2'nin bu konudaki görüşleri ile davranışlarının uyumlu olduğu görülmektedir.

Bu bölümdeki bulgular dikkate alındığında her iki öğretmenin söylem ve davranışlarının kendi yetiştikleri geleneksel yaklaşımları temel aldığı ve çocuk merkezli yaklaşımları benimsemedikleri söylenebilir.

3.7. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Personelin Çocuk İstismarının ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Önerileri

Bu bölümde okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmali için neler yapılabileceğine yönelik önerilerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Bulgular; yöneticiler, okul öncesi öğretmenleri, destek eğitim personeli ve diğer personel olmak üzere dört başlık altında incelenmektedir.

Çizelge 17’de okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin “Çocuk istismarını ve ihmali önlemeye yönelik neler yapılabilir?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı yer almaktadır.

Çizelge 17

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarını ve ihmali önlemeye yönelik neler yapılabileceğine ilişkin görüşleri

Yanıtlar	f	%
Yöneticiler		
Aileye eğitim verilmeli	5	45.4
Çocuklara eğitim verilmeli	3	27.2
Televizyonlarda doğru davranışlar teşvik edilmeli (Filmler vb.)	2	18.1
Öğretmenlere eğitim verilmeli	1	9
Çocuğun yakın çevresindeki kişilere eğitim verilmeli	1	9
İhbar ve denetimler arttırılmalı	1	9
Hukuki yollar ve süreçlerle ilgili eğitimciler bilinçlendirilmeli	1	9
İlgili kurumlara bilgi verilmeli	1	9
Toplum bilinçlendirilmeli	1	9
Üniversitelerde ders konusu olarak alınmalı	1	9
Devlet denetlemeler yapmalı	1	9
Öğretmenler		
Ailelere eğitim verilmeli	15	48.3
Çocuklara eğitim verilmeli	12	38.7
Öğretmenlere eğitim verilmeli	7	22.5
Tüm toplum bilinçlendirilmeli	5	16.1
Yaptırımını büyük ve caydırıcı cezalar verilmeli	2	6.4
Televizyonda bilgi verici programlar olmalı	2	6.4
Çocuklarla zaman geçirilmeli	1	3.2
Çocuklara tuvalet eğitimi erken yaşta verilmeli, geç kalınmamalı	1	3.2
Güvenlik önlemleri arttırılmalı	1	3.2
İstismar gerçekleştirmeye eğilimli kişilerin psikolojik tedavi görmesi sağlanmalı	1	3.2
Okullarda çalışacak kişiler için belirli standartlar olmalı	1	3.2
Çocuklara hakları öğretilmeli	1	3.2
Toplumsal statüler iyileştirilmeli	1	3.2
Sokakta yaşayan ve çalışan çocuklar denetlenmeli	1	3.2
Böyle bir durumla karşılaşıldığında şikâyet edilmeli	1	3.2

Destek eğitim personeli		
Ailelere eğitim verilmeli	7	53.8
Okul öncesi eğitim kurumlarındaki tüm personele eğitim verilmeli	2	15.3
Çocuklara eğitim verilmeli	1	7.6
Öğretmenlere eğitim verilmeli	1	7.6
Sokak çocuklarına sahip çıkılmalı	1	7.6
İnternette çocuk istismarını ve ihmali önlemeye yönelik sayfalar kurulmalı	1	7.6
Çocuk istismarı ve ihmali olaylarına kayıtsız kalınmamalı	1	7.6
Diğer personel		
Ailelere eğitim verilmeli	5	29.4
Toplum bu konuda bilgilendirilmeli	2	11.7
Çocuklara bu konuda eğitim verilmeli	2	11.7
Kamuda ve özel işyerlerinde seminer ve kurslar verilmeli	2	11.7
Bireylere evlenmeden önce eğitim verilmeli	1	5.8
Çalışan annelerin mesaisi kısaltılmalı, iş yükü azaltılmalı	1	5.8
Aile içerisinde çocukların yanında kavga edilmemeli	1	5.8
Çocuk sevgi evleri çoğaltılmalı	1	5.8
Caydırıcı kanun ve yasalar çıkartılmalı	1	5.8
Anne ve babalar çocukları ile arkadaş olmalı	1	5.8
Dini inanç yaygınlaştırılmalı	1	5.8

* Katılımcıların bir kısmı bu soruya ilişkin birden fazla yanıt vermiştir.

Çizelge 17 incelendiğinde okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yöneticilerin çocuk istismarını ve ihmali önlemeye yönelik olarak öncelikle eğitimler verilmesi gerektiğini belirttikleri görülmektedir. Yöneticiler bu eğitimlerin ailelere, çocuklara, öğretmenlere ve çocuğun yakın çevresinde bulunan kişilere verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca konuya ilişkin ihbar ve denetimlerin artırılması, doğru davranışların teşvik edilmesinde televizyonların aracı olarak kullanılması, istismar ve ihmalin belirlenmesi ve önlenmesine yönelik kamu spotları ve filmlerin hazırlanması, toplumun bilinçlendirilmesi, istismar ve ihmalin üniversitelerde ders konusu olarak alınması yöneticiler tarafından belirtilen öneriler arasında yer almaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin yanıtları incelendiğinde çocuk istismarını ve ihmali önlemek için onların da ailelere, çocuklara ve öğretmenlere bu konularda eğitim verilmesi gerektiğini belirttikleri görülmüştür. Öğretmenler bu konuda yaptırımını büyük ve caydırıcı cezalar verilmesi gerektiğini, çocuklara daha fazla zaman ayrılması gerektiğini ve güvenlik önlemlerinin artırılması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Ayrıca tuvalet eğitiminin erken yaşta verilmesi gerektiği ve bu konuda geç kalınmaması gerektiği de dikkat çekici bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

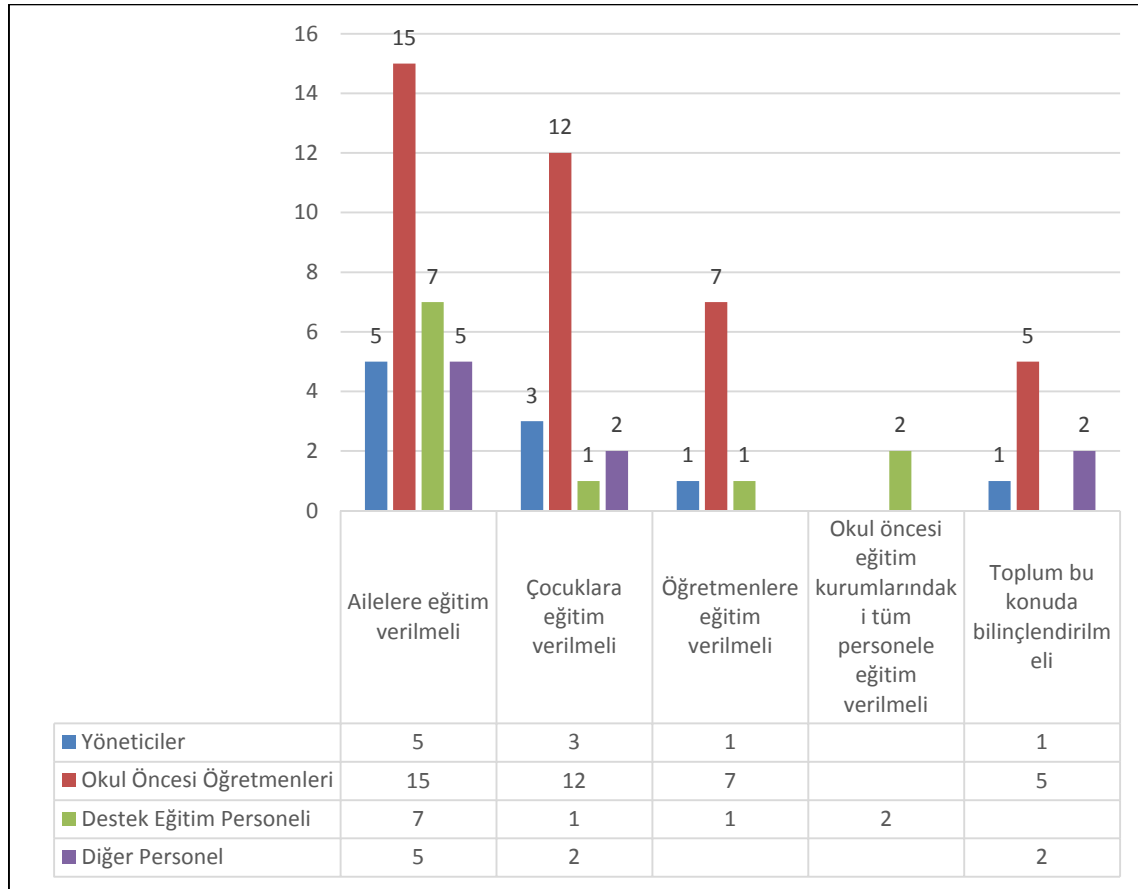
Çizelge 17'ye göre destek eğitim personeli çocuk istismarının ve ihmalinin önlenmesi için ailelere, çocuklara, öğretmenlere ve diğer iki gruptan farklı olarak okul

öncesi eğitim kurumlarında çalışan tüm personele bu konuda eğitimler verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Destek eğitim personelinden 1'i (%7.6) sokak çocuklarına sahip çıkılması gerektiğini vurgularken bir diğeri (%7.6) ise internette çocuk istismarını ve ihmalini önlemeye yönelik sayfaların kurulması gerektiğini belirtmektedir. Diğer personelin yanıtları incelendiğinde ise 5'i (%29.4) çocuk istismarını ve ihmalini önlemeye yönelik olarak ailelere eğitim verilmesi gerektiğini belirtirken 1'i (%5.8) bireylerin evlenmeden önce eğitim almaları gerektiğini ve bu eğitimin evlenebilmek için zorunlu hale getirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Aile içerisinde çocukların yanında kavga edilmemesi, çalışan annelerin mesai saatlerinin kısaltılması ve iş yüklerinin azaltılması, çocuk sevgi evlerinin artırılması ve dini inancın yaygınlaştırılması da belirtilen diğer görüşler arasındadır. Diğer personelden 1'i (%5.8) insanlarda dini inanç yeterince kuvvetli olmadığı takdirde bu tür olayların önlenemeyeceğini vurgulamaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmalini önlemek için neler yapılabileceğine ilişkin görüşleri Grafik 11'de özetlenmektedir. Grafik 11'de frekansları en yüksek/özgün olan seçeneklere yer verilmiştir.

Grafik 11

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarını ve ihmali önlemeye yönelik neler yapılabileceğine ilişkin görüşleri



Grafik 11 incelendiğinde okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan ve araştırmaya katılan 32 (% 44.4) personelin çocuklara yönelik istismar ve ihmalin önlenmesi için ilk olarak ailelerin bu konuda eğitim alması gerektiğini düşündükleri belirlenmiştir. Yöneticilerden 3'ü (% 27.2), okul öncesi öğretmenlerinden 12'si (% 38.7), destek eğitim personelinin 1'i (% 7.6) ve diğer personelden 2'si (% 11.7) çocuk istismar ve ihmalinin önlenmesi için çocuklara eğitim verilmesinin gerekliliğini vurgulamıştır. Destek eğitim personelinin 2'si (% 11.7) ise çocuklara yönelik istismar ve ihmalin önlenmesi için okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan tüm personelin bu konulara yönelik eğitim alması gerektiğini belirtmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yöneticilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin çocuk istismarı kavramından ne anladıklarına ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde katılımcıların bu konuda fazla bilgiye sahip olmadıklarını belirtmelerinin yanı sıra yöneticiler dışında çalışan personelin akıllarına ilk olarak cinsel istismar

olgusunun geldiği görülmektedir. Bilgisizliğin yanı sıra yaşanan cinsel istismar olaylarının diğer istismar türlerine göre medyaya ve sosyal paylaşım sitelerine yansması sonucu daha fazla dikkat çekmesinin bu durumu ortaya çıkardığı düşünülmektedir. Yapılan görüşmeler sonucu da katılımcıların televizyonda ya da internet ortamında bu tür olaylarla karşılaştıkları belirlenmiştir.

Benzer şekilde Kefeli ve Haktanır (2015)'ın Tokat ilinde yaptıkları araştırmada da çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden anne ve babaların çocuk istismarı kapsamında ilk olarak cinsel istismarı düşündükleri ve diğer istismar türleriyle ilgili yeterince bilgi sahibi olmadıkları ortaya konmuştur. Bu konuda Eskişehir ilinde yapılan bir çalışmada farklı paydaşlar tarafından yapılan değerlendirmelerde de bütün personelin genel olarak farkındalık sorunları olduğu bildirilmiş ve herkesin eğitim alması gerektiği vurgulanmıştır (Haktanır, 2014). Bu araştırmaların aksine Dönmez (2009) tarafından Balıkesir ilinde yapılan çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin ve velilerinin çocuk istismarı ve ihmeline yönelik görüşleri alınmış ve hem öğretmenlerin hem de velilerin bu konuda yeterli bilgiye sahip oldukları ortaya konmuştur. Farklı bölgelerde yapılan bu araştırmaların sonuçları her yerleşim yerinde, yani yerelde, ihtiyaç analizleri yapılmasının ve ardından eğitim seferberliği başlatılmasının gerektiğini vurgular niteliktedir.

Destek eğitim personelinin çocuk istismarı ile ilgili görüşleri incelendiğinde 5 (%38.4) katılımcının çocuk istismarının ne olduğunu bilmediği belirlenmiştir. Diğer personel içerisinde de çocuk istismarının ne olduğunu bilmediğini belirten katılımcı bulunmaktadır. Bu durum destek eğitim personeli ve diğer personelin öğrenim düzeylerinin diğer çalışanlara oranla daha düşük olmasıyla açıklanabilir. Benzer şekilde Bilge ve diğerleri (2013) araştırmalarında anne-babaların çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki bilgi düzeylerinin eğitim düzeyleri ile doğru orantılı olarak artış gösterdiğini belirlemiştir. Yine Turhan, Sangün ve İnandı'nın (2006) aktardığına göre eğitimsiz ailelerin %40'ı çocuklarını istismar ederken eğitilmiş ailelerde bu oran %17'ye düşmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personel çocukların en çok anne babası ve akrabaları ile yakın çevresindeki bireyler tarafından istismar edilebileceğini belirtmiştir. Benzer şekilde Bilgin (2008)'in çalışmasında 389 katılımcının %53.2'sinin bedensel ceza aldığı ve bu cezaların %33.4'ünün anneler, %24.6'sının babalar, %38.6'sının da hem anne hem de babalar tarafından verildiği belirlenmiştir. Güler ve

diğerleri (2002) yaptıkları araştırma ile katılımcı 143 annenin % 87.4'ünün çocuklarını fiziksel istismar/ihmal ettiklerini, %93'ünün ise çocuklarını duygusal istismar/ihmal ettiklerini belirlemiştir. Yapılan diğer araştırmalar da çocukların en çok anne ve babaları tarafından istismar edildiğini ortaya koymaktadır. (Page ve İnce, 2008; Yalçın ve diğerleri, 2014).

Çocuğun yaşı küçüldükçe istismar oranı artmaktadır (Taner ve Gökler, 2004; Yalçın ve diğerleri, 2014) ve çocukların istismar yüzünden ölüm oranları küçük yaşlarda büyük yaşlara göre daha fazladır (WHO, 2002). Amerikan Sağlık ve İnsan Hizmetleri Kurumu Çocuk İstismarı ve İhmali (2013) verilerine göre Amerika'nın elli eyaleti içerisinde 2013 yılında çocuk istismarı ve ihmali yüzünden 1.484 çocuğun öldüğü, ölen çocukların % 73.9'unun üç yaşın altında olduğu, ölen erkek çocukların oranının kız çocukların oranından fazla olduğu ve ölümlerin % 78.9'unun bir veya her iki ebeveyn yüzünden olduğu bulunmuştur. Bu bulguları destekler şekilde araştırmada yer alan katılımcıların birçoğu çocukların küçük yaşlarda daha çok istismar edilebileceğini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ve diğer personelin birçoğu (%61.1) günümüzde çocuğun cinsiyetinin istismar edilme durumu üzerinde etkisinin olmadığı görüşündedir. Ancak yapılan araştırmalar incelendiğinde kız çocukların daha fazla cinsel istismara maruz kaldığı (Aktepe ve diğerleri, 2013; Altun ve diğerleri, 2006; Dönmez ve diğerleri, 2014; Gencer, Özbek, Özyurt ve Kavurma, 2016; Öztop ve Özcan, 2010) erkek çocukların ise daha fazla fiziksel istismara maruz kaldığı (Benbenisthy ve diğerleri, 2002; Bulut, 2008; Mahiroğlu ve Buluç, 2003; WHO,2006) yani cinsiyetin istismar edilme durumu ve istismarın çeşidi ile ilişkili olduğu ortaya çıkmaktadır.

Araştırmada yer alan katılımcıların çocuk istismarı ile karşılaştırıldığında çocuk ihmali hakkında daha fazla bilgiye sahip oldukları belirlenmiştir. Benzer şekilde Dereobalı ve diğerleri (2013) de yaptıkları araştırmaya katılan öğretmenlerin ihmali istismardan daha iyi açıkladıklarını belirlemiştir. Bu durumun ihmal kavramının konuyla ilgili fikir yürütmeye daha uygun olmasından ve eksik bırakılan veya ilgilenilmeyen davranışları kapsamasından kaynaklandığı söylenebilir. Ancak gözlemlenen öğretmenlerin davranışları dikkate alındığında yaptıklarının ihmal ve duygusal istismar kapsamında olduğunun farkında olmadıkları söylenebilmektedir.

Araştırmada yer alan personelin tamamı çocuk istismarı veya çocuk ihmali başlığı altında herhangi bir eğitim almadıklarını belirtmiştir. Yalnızca birkaç kişi bu konuyu öğrenimleri sırasında diğer dersler kapsamında gördüklerini fakat dersin içeriğini hatırlayamadıklarını ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Keser ve diğerleri (2010) tarafından yapılan araştırmada katılımcıların %90'ının daha önce istismar konusunda eğitim almadıkları, Balcı ve diğerlerinin (2011) çalışmasında da katılımcıların %43.7'sinin daha önce çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili herhangi bir eğitim almadıkları belirlenmiştir. Dereobalı ve diğerleri (2013) yaptıkları araştırmada katılımcı öğretmenlerin %11'inin çocuğa yönelik şiddet ve %13'ünün çocuk istismarı ve ihmali konularında eğitim aldıklarını belirlerken katılımcı öğretmenlerden yalnızca %5'inin çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitime ihtiyaç duyduklarını düşünmeleri öğretmenlerin bu konulardaki yetersizliklerini ve gereksinimlerinin farkında olmadıklarını ortaya koymaktadır. Oysaki çocuk istismarının erken belirlenebilmesi ve bu duruma müdahale edilebilmesi için çocuklarla çalışan uzmanların istismar ve ihmale yönelik eğitim almaları önemlidir (Akdoğan, 2005).

Kürklü (2011) 241 öğretmenle yaptığı araştırmada katılımcı öğretmenlerin hiçbirinin daha önce çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili bir eğitim almamış olduğunu vurgulayarak benzer bir sonuca ulaşmıştır. Pala (2011) da öğretmen adayları ile yaptığı çalışmada katılımcıların %91.2'sinin daha önce çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili hiç ders almadığını belirlemiştir. Oysaki çocuklara yönelik istismar ve ihmal davranışlarının belirlenmesinde ve önlenmesinde öğretmenlerin bu konudaki farkındalıkları büyük önem arz etmektedir. Altun ve diğerleri (2006) tarafından yapılan çalışmada okullarda öğrencilere yönelik şiddet davranışlarının öğretmenler ve okulda bulunan diğer personel tarafından (Müdür, memur vb.) gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Schumacher ve Carlson (1999) çocuklara yönelik bakım merkezlerinde, kreşlerde ve okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların öğretmen dışındaki personel tarafından da istismar ve ihmal edilebileceğini belirtmektedir. Dereobalı ve diğerleri (2013) de okul öncesi öğretmenlerinin çocukların servis şoförleri tarafından da şiddete uğrayabilecekleri yönünde görüş belirttiklerini ortaya koymuştur. Gerek aile içerisinde yaşanan gerekse okulda öğretmen dışındaki personel tarafından gerçekleştirilen istismar veya ihmalin belirlenmesinde de öğretmenlerin rolü büyüktür (Can-Yaşar, Kızıltepe ve Kandır, 2014, Walsh ve Farrell, 2008). Bu yüzden öğretmenlerin öğrenimleri sırasında ve öğrenimleri sonrasında çocuk istismarı ve çocuk ihmali ile ilgili ders, eğitim vb. etkinliklere

katılmaları ve bu konularda gerekli bilgiye sahip olmaları çocukların korunması açısından önemlidir.

Araştırma kapsamında yer alan okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı veya ihmali ile karşılaşmaları durumunda bildirim yapabileceklerini düşündükleri kurumlar incelendiğinde okul içerisinde karşılaşılan bir olayda öğretmenlerden 9'u (%29) ilk olarak okul yönetimine bildirimde bulunacağını ifade ederken bunların dışında kalan 33 personel (45.8) ilk olarak polise başvuracaklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bu soruyu yanıtlarken bildirimde bulunacakları kurumlar hakkında fikir sahibi olmadıkları ve o anda akıllarına gelen ve ilişkili olduğunu düşündükleri kurumları saydıkları gözlemlenmiştir. Kürklü (2011) tarafından yapılan araştırmada da katılımcı öğretmenler çocuk istismarı veya ihmali ile karşılaşmaları durumunda ilk olarak okul yönetimine bildirimde bulunacaklarını belirtmişlerdir. Sarıbaş'ın (2013) çalışmasına katılan anasınıfı öğretmenleri ise çocuk istismarı veya ihmali ile karşılaşmaları durumunda bildirimde bulunacakları kurumları bilmediklerini ifade etmişlerdir. Yapılan araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda (Lynn, 2008; O'Toole ve diğerleri, 1999; Tugay, 2008) çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili bildirim yapılabilecek kurumların bilinmemesi durumu katılımcıların bu konularda yeterli bilgiye sahip olmamaları ve daha önce böyle bir olayla karşılaşmış olsalar bile bu konuda herhangi bir bildirimde bulunmamaları ile ilişkilendirilebilir.

Araştırma kapsamında gözlemlenen iki okul öncesi öğretmenin istismar ve ihmal davranışları incelendiğinde iki öğretmenin de çocuklara yönelik cinsel istismar davranışı göstermediği görülmektedir. Benzer şekilde Süngü (2013)'de ulusal basında yer alan şiddet olaylarını incelediği çalışmasında okul öncesi eğitim kurumlarında cinsel şiddet içeren olaylara rastlamamıştır.

Araştırma kapsamında gözlemlenen iki okul öncesi öğretmeninden birinin çocuğu sarsma, çocuğu kolundan tutarak zorla çekiştirme gibi fiziksel istismar davranışında bulunduğu belirlenmiştir. Bu davranışlardan biri "*Öğretmen yerde oturan erkek öğrenciyi ayağa kaldırmak istedi ve kolundan tutarak kaldırmaya çalıştı. Öğrenci kalkmak istemedi. Öğretmen öğrencinin koluna asılarak onu havaya kaldırdı ve zorla yerden kaldırdı*" şeklindedir. Öğretmenin bu davranışının altında çocuğa söz geçirememesi ve istediklerini çocuğa yaptıramama gibi etkenlerin olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca aynı öğretmenin çocuklara birçok kez sözel ve fiziksel tehditlerde bulunduğu belirlenmiştir.

Örneğin: “*Öğretmen parmak oyunu oynarlarken öğrencilerden birine “Noldu? Noldu?” diye sordu. Öğrenci bir şeyler söyledi. Öğretmen (Öğrenci ismi) özür diler misin hemen!*” diye bağırdı. “*Bir daha da düzgün konuşacaksın*” diye tekrar bağırdı” şeklinde sözel ve “*Öğretmen masada oturan çocukları susmaları için uyardı. Çocuklar konuşmaya devam edince eliyle masaya birkaç kez hızlı bir biçimde vurdu ve “Duyuyor musunuz beni?” , “ Şimdi sus, arkana yaslan, kollarını bağla” diye bağırdı*” şeklinde fiziksel. Ancak izleyen süreçte öğretmen sözlerinin arkasında durmamakta ve yerine getirmediği birçok tehditte bulunmaktadır. Bu tür davranış tutarsızlıkları sebebiyle de çocuklar öğretmenin sözlerini dinlememekte, öğretmenin bağırmasına aldırmamaktadırlar. Bütün bunlar öğretmen ve öğrenciler arasında bir güven ortamı oluşmasının ve karşılıklı saygı olmasının önüne geçmekte bu yüzden öğretmen sözünü dinletebilmek için fiziksel istismar davranışlarına başvurmaktadır. Sofuoğlu ve diğerleri (2014) tarafından 11,13 ve 16 yaş grubundaki çocuklarla yapılan bir çalışmada katılımcı çocukların %58,3’ünün fiziksel açıdan olumsuz çocukluk çağı deneyimi yaşadığı belirlenmiştir. Süngü (2013) de gazete haberlerini incelediği çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarında 1 Eylül 2009 - 31 Ağustos 2012 tarihleri arasında yirmi adet fiziksel şiddet içeren olayın, yedi adet de psikolojik şiddet içeren olayın gazetelerde yer aldığını belirtmiştir. Ayrıca farklı ortamlardaki gözlemlere dayanılarak medyaya yansımaya veya fark edilmeyen çocukların fiziksel istismara maruz kaldığı birçok olayın olduğu da söylenebilir.

Araştırmada gözlemlenen çocuk istismarı davranışları çocuğu sarsma ve çocuğu kolundan tutarak zorla çekiştirme iken daha üst yaşlardaki öğrencilere en çok verilen fiziksel cezalar tokat atma, kulak çekme, sopa ile vurma olarak saptanmış (Mahiroğlu ve Buluç, 2003); Gözütok (1993) bunlara ek olarak tebeşir ve silgi fırlatma, tekmelemeyi de belirlemiştir.

Türkiye’de çocuk istismarı konusunda yapılan araştırmalarda duygusal istismar %78’lik bir oranla ilk sırada gelmektedir (Turhan ve diğerleri, 2006). Benbenishty ve diğerleri (2002) tarafından yapılan çalışmada da katılımcı 10.410 öğrencinin dörtte birinin okul personelinin duygusal istismarına maruz kaldığı belirlenmiştir. Araştırma bulguları incelendiğinde yapılmış diğer araştırmalarla benzer şekilde Ö1 ve Ö2’nin en çok duygusal istismar davranışı gösterdiği gözlemlenmiştir. Bunlardan biri öğretmenin çocuğun sosyal gelişimini destekleyecek ve geliştirecek fırsatları kasıtlı olarak engellediği “*Öğretmen çocukları masalara oturttu ve dergi çalışacaklarını söyledi. Dergilerden birini eline aldı. Bu sırada kız öğrencilerden biri koşarak öğretmenin yanına*

geldi ve dergileri dağıtmak istedi. Öğretmen “Otur, otur yerine. Ben dağıtacağım” diye bağırdı. Kız öğrenci yerine oturdu” şeklindeki davranışıdır.

Gözlem bulgularına dayanarak iki öğretmenin de çocukları bir birey olarak görmedikleri ve onlara saygı duymadıkları, tamamen mesai saatini doldurmak için çaba sarf ettikleri söylenebilmektedir. Ö1 sınıf içerisinde genellikle diğer öğrencilerden yaşça daha küçük olan oğluya ilgilenmekte ve stajyer öğrencilerin de onunla ilgilenmesini sağlamaktadır. Bunlara ek olarak gözlem kayıtlarında yer alan “*Öğretmen oğlunu stajyer öğrenciye verdi. Stajyer öğrenci (Öğretmenin oğlunun ismi) yı dramatik oyun merkezine götürdü ve dizlerinde sallamak üzere yatırdı. Uyumaya çalıştı. (... ..) yatmamak için bir süre direndi. Daha sonra öğretmen yanlarına gitti ve (... ..) ya mindere yatmasını söyledi. (... ..) mindere yattı. Öğretmen (... ..) ya kendi cep telefonunu verdi ve (... ..) yattığı yerden diğer öğrencilerin yanında cep telefonunda oyun oynadı”* ve “*Öğretmen sınıfta çocukların yanında oğlunun alt çamaşırlarını değiştiriyordu. Sonra pantolonunu kokladı ve tekrar kokladı. Ardından çocukların önünde oğlunun bezine tuvaletini yapıp yapmadığına baktı. Sonra yaptığını görünce çantasından bez çıkardı ve sınıf halısının üzerinde altına hiçbir koruyucu sermeden ve çocukların önünde oğlunun altını değiştirdi, Kız öğrencilerden biri de öğretmenin yanında oturarak onu seyretti”* şeklindeki davranışlar öğretmenin kendi oğlunun fiziksel ihtiyaçlarına odaklanarak eğitim sürecini verimli kullanmadığının, eğitimsel ihmal yaptığının ve davranışlarıyla diğer öğrencilere kötü örnek olduğunun göstergeleridir. Eğitim süreçleri karşılaştırıldığında, Ö1’in birçok gününün rutin geçtiği ve dergi çalışmaları ve oyun dışında farklı etkinliklere yer vermediği görülürken, Ö2’nin etkinlik yaptırmak konusunda daha gayretli olduğu fakat çocuklara zorla öğretmen merkezli ve çocukların ilgisine yönelik olmayan etkinlikler yaptırdığı görülmüştür. Ö2’nin sınıfta öğrencilerle etkinlik yaparken sonuca odaklandığı ve öğretmen merkezli davranışlarda bulunduğu; “*Öğretmen çocuklarla ebru çalışması yaparken erkek öğrencilerden biri boya bardaklarından birine çarptı. Öğretmen “Bak naptın oğlum? Çarptın elini ya. Uzak dur benden” diye bağırdı ve eliyle çocukları itekleyerek “Çekilin, çekilin” dedi”* şeklindeki gözlem verilerinden anlaşılabilir.

İki öğretmenin de çocukların eğitim gereksinimlerini yeterince karşılamadığı, onların gelişim özelliklerine uygun etkinlikler tercih etmedikleri, özellikle Ö1’in gün içerisinde zamanın çoğunu boşa harcayarak iyi değerlendiremediği ve çocuklara yönelik özellikle duygusal istismar ve ihmal davranışları gösterdiği belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında gözlemlenen iki okul öncesi öğretmenin de çocuklara yönelik ihmal davranışları gösterdikleri görülmektedir. Örneğin; “*Öğretmen çocuklar yemeğe başlayacakları zaman sınıftan ayrıldı ve yemek bitene kadar yaklaşık kırk beş dakika sınıfa dönmedi*” ve “*Öğretmenin oğlu (Öğretmenin oğlunun ismi) Türkçe etkinliği sırasında etkinliğe katılan bir kız öğrencinin elinden tutarak onu kaldırmaya çalıştı ve ağlayarak kendisiyle başka bir köşede oynamasını istedi. Kız öğrenci kalkmak istemedi ama (.....) elinden tutarak onu çekiştirdi. Kız yine kalkmadı bu defa (.....) elinden asılarak kızı sürükledi. Öğretmen bu sırada başka bir etkinlik hazırlamakla meşguldü ve hiçbir müdahalede bulunmadı*”. Öğretmenlerin önemsemediği bu davranışların çocukların gelişimi üzerinde birçok olumsuz etkisi bulunmaktadır. Taner ve Gökler ‘in (2004) aktardığına göre ihmal edilmiş çocuklarda bilişsel ve akademik bozukluklar görülebilmekte, sosyal içe çekilmeler yaşanmakta ve arkadaş ilişkileri daha kısıtlı hale gelmektedir. Obadina (2013) da ihmalin çocukta konuşma bozukluklarına, ince ve kaba motor becerilerde ve beyin gelişiminde eksikliklere ve davranış problemlerine neden olduğunu vurgulamaktadır.

Araştırma kapsamında yer alan okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı veya ihmalinin önlenmesine ilişkin önerileri incelendiğinde tüm personelin bu konuda eğitim alınması gerekliliğinden bahsettiği görülmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personel öncelikle ailelere eğitim verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca çocukların, öğretmenlerin ve toplumun her kesiminin bu konuda eğitim alması gerektiği de katılımcılar tarafından vurgulanmaktadır.

Çocuk istismarı ve ihmali olaylarının aile içerisinde, okulda, yetiştirme yurtlarında ve çocukların bulunduğu birçok ortamda gerçekleştiği göz önüne alındığında toplumun bütün kesimlerinin bu konuda bilgilendirilmesi ve farkındalık kazanmalarının sağlanması büyük önem taşımaktadır. Özellikle son zamanlarda medyada yaygın olarak yer alan çocuk istismarı haberlerinin ardından çocukların ve yetişkinlerin bu konuda bilinçlenmesinin ne kadar önemli olduğunun bir kez daha altı çizilmiştir. Araştırmada yer alan katılımcıların bir kısmı çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili bilgi edinebileceği kaynak olarak interneti kullanabileceklerini ifade ederken Erol (2007) tarafından yapılan çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin bu konuda bilgi edinme kaynağı olarak medyayı kullandıklarını dile getirdikleri ve katılımcıların üçte birinin interneti kullandığı belirlenmiştir. İnternete ve bilgiye ulaşımın çok kolay olduğu günümüzde ailelerin ve öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları durumu

bu konuda bir farkındalığa sahip olmamaları ile ilişkilendirilebilir. Oysa dünyada ve ülkemizde çocuk istismarını ve ihmalini önlemeye yönelik olarak kurulmuş birçok dernek, vakıf vb. kuruluş bulunmaktadır (UNICEF, Dünya Sağlık Örgütü, Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği gibi) ve bu konularda toplumun bilinçlenmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır (Haktanır, 2014). Karadağ, Sönmez ve Dereobalı (2015) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmal konusunda eğitim almalarının çocuk istismarı ve ihmal bulgularını belirlemede önemli bir rol oynadığı ortaya konmuştur.

Kendilerine yönelik gerçekleştirilebilecek istismar ve ihmal davranışlarına ilişkin çocuklara da mutlaka eğitim verilmelidir. Çocuklara yönelik yapılan istismarı önleme eğitimi ile çocuklar istismarcı kişiye hayır diyebilirler ya da halen yaşamakta oldukları istismarı daha kolay bir şekilde aktarabilirler (Akdoğan, 2005). Özellikle cinsel istismar söz konusu olduğunda çocukların kendilerini korumaya yönelik bağırımları veya birine durumu anlatacaklarını söylemeleri cinsel istismara uğrama oranını azaltmaktadır (Akdoğan, 2005). 7-8 yaşlarındaki çocukların sağlıklı yaşama ve eğitim alma haklarının onlara farklı yöntemlerle anlatıldığı bir araştırma sonucunda çocukların çoğunlukla haklarının farkında olmadıkları, eğitim aldıktan sonra yapılan kalıcılık değerlendirmeleri sonucunda ise çocukların kendi hakları hakkında farkındalık kazandıkları belirtilmiştir (Karakaya, Karakaya, Canitez, Özen ve Haktanır, 2015). Bu çalışmalar çocuklara kendilerini ve haklarını tanımaları konusunda eğitim vermenin önemini ve mutlaka gerekli olduğunu vurgulamaktadır.

BÖLÜM 4

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Bu araştırma okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki görüşleri ile öğretmenlerin sınıf içerisinde çocuğa yönelik istismar ve ihmal davranışlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu Tokat il merkezinde bulunan 7 bağımsız anaokulunda çalışan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 11 yönetici, 31 okul öncesi öğretmeni, 13 destek eğitim personeli, 8 memur, 5 aşçı, 2 hizmetli, 1 bahçıvan ve 1 servis şoförü oluşturmaktadır. Araştırma verileri gözlem ve görüşme yöntemleri ile elde edilmiştir. Gözlem verileri araştırma kapsamında bulunan bağımsız bir anaokulunda çalışan 2 okul öncesi öğretmenin 20 gün içerisinde toplam 12'şer gün sınıf içerisinde 1'er gün bahçede ve 2'şer gün de yemek esnasında olmak üzere kamera ile kaydedilmesi sonucu elde edilmiştir. .

Araştırma sonucunda okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yöneticilerin, öğretmenlerin, diğer personelin ve destek eğitim personelinin çocuk istismarı ile ilgili görüşleri incelendiğinde katılımcıların istismarın ne olduğu ve istismar çeşitleri ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve yöneticiler dışındaki katılımcıların ilk olarak cinsel istismarı düşündükleri belirlenmiştir. Destek eğitim personelinden 5 (%38.4) kişinin ve diğer personelden 1 (%5.8) kişinin ise çocuk istismarı kavramını bilmediği belirlenmiştir.

Çocukların kim ya da kimler tarafından istismar edilebileceğine ilişkin olarak okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin benzer görüşlerde oldukları bulunmuştur. Katılımcılar çocukların en çok anne ve babaları, akrabaları ve yakın çevreleri tarafından istismar edilebileceğini düşünmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocukların küçük yaşlarda, okul öncesi ve ilkököl dönemleri ile ergenlik döneminde daha çok istismar edildiklerini

düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca katılımcılardan 44'ünün (%61.1) çocukların cinsiyetinin istismar edilme durumu üzerinde çoğunlukla etkisi olmadığı görüşünde oldukları belirlenmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personel çocuk ihmalini çocukların ihtiyaçlarını ve eksiklerini karşılamamak ve çocukla ilgilenmemek olarak açıklamıştır. Katılımcıların çocuk ihmalini çocuk istismarından daha iyi açıkladıkları ve az da olsa bu konuda daha fazla bilgiye sahip oldukları söylenebilmektedir.

Katılımcılardan 62'sinin (%86.1) çocuğun anne, baba ve diğer aile bireyleri tarafından ihmal edildiğini düşündükleri belirlenmiş ve araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerden 15'inin (%48.3) çocukların öğretmenleri tarafından da ihmal edilebilecekleri görüşünde oldukları ortaya konmuştur.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yöneticiler çocukların doğumdan itibaren her yaşta ihmal edilebileceğini belirtirken, özellikle okul öncesi dönemde ve ergenlik dönemlerinde daha fazla ihmal edildiğini düşünmektedirler. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri ve destek eğitim personeli ise çocukların 0-6 yaşlar arasında daha fazla ihmal edildiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan 43'ünün (%59.7) çocuğun ihmal edilmesinde cinsiyetin etkili olmadığını düşündükleri belirlenmiştir.

Katılımcıların tümünün çocuk istismarı ve ihmali başlığı altında herhangi bir eğitim almadığı belirlenmiştir. Yöneticilerden 2'sinin (%18.1) öğrenimleri sırasında ders içeriği olarak 2'sinin (%18.1) de kurum dışında konuyu içeren seminere katılarak bilgi sahibi oldukları, öğretmenlerden 12'sinin (%38.7) ve destek eğitim personelinden 1'inin (%7.6) de öğrenimleri sırasında çocuk istismarı veya ihmalini de içeren bazı dersler aldıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerden 1'i (%3.2) bu konuda çeşitli eğitimlere katıldığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan personelin çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmaması durumu bu konuda yeterli eğitim almamalarıyla açıklanabilmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin birçoğunun (%44.4) çocuk istismarı veya ihmali ile karşılaşmaları durumunda polise bildirimde bulunacakları ortaya konmuştur. Ayrıca katılımcılar Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, okul idaresi ve çocuğun ailesine bildirimde bulunacaklarını belirtirken 11 (%15.2) katılımcının nereye bildirimde bulunacağını bilmediğini ifade etmesi de dikkat çekmektedir.

Araştırma sonucunda gözlemlenen iki okul öncesi öğretmeninden birinin çocuklara yönelik fiziksel istismar, duygusal istismar ve ihmal davranışları gösterdiği belirlenmiştir. Diğer okul öncesi öğretmenin ise duygusal istismar ve ihmal davranışları gösterdiği ortaya konmuştur. Öğretmenlerin çocuklara yönelik en fazla duygusal istismar davranışları gösterdikleri bulunmuştur.

Araştırma kapsamında gözlemlenen iki okul öncesi öğretmeninden Ö1'in çocuk istismarı açıklaması ile bu yöndeki davranışlarının uyumlu olduğu, diğer söylemleri ile davranışlarının ise çeliştiği ortaya konmuştur. Ö2'nin çocuk istismarı açıklaması ve bu yöndeki davranışları ile cinsiyet ayrımına yönelik söylemleri ve çocukların cinsiyetine göre gösterdiği davranışların uyumlu olduğu belirlenirken çocuk ihmaline ilgili söylemleri ile davranışlarının uyumlu olmadığı ortaya konmuştur.

Araştırmada yer alan katılımcılar çocuk istismarının ve ihmalinin önlenmesi için bu konuda eğitimlerin verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Katılımcılar ailelerin, çocukların, öğretmenlerin ve tüm toplumun çocuk istismarı ve ihmaline ilgili bilgilendirilmesi gerektiğini, caydırıcı ve yaptırım büyük yasaların çıkartılması gerektiğini, ailelerin çocuklarına daha fazla zaman ayırmasının gerektiğini, televizyon ve internet gibi kaynaklara insanların bu konuya ilişkin bilgi alabileceği çeşitli spotlar, filmler, açıklamalar vb. eklenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Araştırma sonucunda çocuk istismarı ve ihmalinin önlenmesi için çocuklarla iletişim içerisinde olan herkesin bu konularda yeterli farkındalık ve bilgiye sahip olmasının gerekli olduğu ortaya konmuştur.

4.2. Öneriler

Araştırma sonucunda okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmaline ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı ve bu konuya yönelik özel bir eğitim almadığı ve gözlemlenen iki öğretmenin doğru olmayan davranışlarda bulunabildikleri belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak uygulamaya ilişkin ve yapılacak araştırmalara ilişkin çeşitli önerilere aşağıda yer verilmiştir.

4.2.1. Uygulamaya İlişkin Öneriler

Okul öncesi eğitim kurumlarında bulunan tüm personele yönelik çocuk istismarını ve ihmali konu alan ve personelin bu konuda bilinçlenmesini sağlayacak eğitimler, seminerler düzenlenmeli ve çalıştaylar yapılmalıdır.

Okul öncesi eğitim kurumu çalışanlarına çocuk istismarı ve ihmali hakkında bildirim yapabilecekleri kurumlar ve nasıl bildirimde bulunulacağına yönelik bilgi verici eğitimler verilmeli veya okullarda bu konuya yönelik zorunlu uygulamalar bulunmalıdır.

Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların eğitim ihtiyacını yeterince karşılayıp karşılamadığına ilişkin daha iyi denetlenmesini sağlayacak kontrol mekanizmaları oluşturulmalı ve devamlılığı sağlanmalıdır.

Çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili olarak lise ve üniversite müfredatlarına dersler konulmalı, bu konularda yapılan farkındalık çalışmaları artırılmalıdır.

Evlenecek çiftlere evlilik öncesi çocuk bakımı ve gelişimi ile ilgili istismar ve ihmali konularını da içeren eğitimler verilmeli ve bu eğitimlerin zorunlu olması sağlanmalıdır.

Ailelere yönelik çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili bilgilendirme çalışmaları düzenli ve sürekli olarak yapılmalıdır.

4.2.2 Yapılacak Araştırmalara İlişkin Öneriler

Bu araştırmada gözlemlenen öğretmen sayısı en fazla iki olabilmektedir. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda daha çok öğretmen gözlemi yapılabilir.

Daha sonra yapılacak araştırmalarda bağımsız anaokullarında çalışan yetişkinlerin yanı sıra ilkokullarda bulunan anasınıfı öğretmenlerinin, sınıf ve branş öğretmenlerinin ve okullarda bulunan diğer personelin de görüşlerine yer verilebilir.

Bu araştırma tek bir ilde gerçekleştirilmiştir. Daha sonra yapılacak çalışmalara farklı iller dâhil edilerek çalışma grupları veya örneklem arttırılabilir ve iller arası karşılaştırmalar yapılabilir.



KAYNAKLAR

- Akdoğan, H. (2005). Çocuğun cinsel istismarı ve Türkiye’de çocuk cinsel istismarını önlemeye yönelik çalışmalar. *Polis Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1-15.
- Aktepe, E. (2009). Çocukluk çağı cinsel istismarı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1, 95-119.
- Aktepe, E., Işık, A., Kocaman, O., Eroğlu, F. Ö. (2013). Bir üniversite hastanesinde değerlendirilen cinsel istismar mağduru çocuk ve ergenlerin demografik ve klinik özellikleri. *New/Yeni Symposium Journal*, 51(2), 115-120.
- Akyüz, E. (2012). *Çocuk hukuku çocukların hakları ve korunması*. Ankara: Pegem
- Altıparmak, S, Yıldırım, G, Yardımcı, F ve Ergin, D.(2013) Child abuse and neglect based on the information obtained from mothers, and the factors affecting child abuse. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 14, (4), 354-361.
- Altun, S.A., Güneri, O.Y., Baker, Ö.E. (2006). Basındaki yansımaları ile okuldaki şiddet. *Eurasian Journal of Educational Research*, 24, 12-21.
- Arı, M. (2005). Türkiye’de erken çocukluk eğitimi ve kalitenin önemi. M. Sevinç (Haz.). *Gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* (s. 31-35). İstanbul: Morpa.
- Avrupa Konseyi (2014). *Türkiye’de çocuğa karşı cinsel sömürü ve cinsel istismar bilgi notu*. Ankara: Alp Ofset
- Balcı, E., Gün, İ., Şarlı, Ş.M., Akpınar, F., Yağmur, F., Öztürk, A., Günay, D. (2011). Still unknown topic: child abuse and “shaken baby syndrome”. *Ulus Travma Acil Cerrahi Dergisi*, 17(5), 430-434.
- Bayraktar, S.(2015). *İnsanlığın kanayan yarası çocuk istismarı ve ihmali*. İstanbul: Nobel Tıp
- Beddoe, A.E. ve Schub, T. (2013). Child Abuse (Neglect). D.Previkoff (Ed.) *Quick Lesson About ...*(s. 1-2). EBSCO Information Services: Cinahl Information Systems.
- Benbenishty, R., Zeira, A., ve Astor, R. A. (2002). Children’s reports of emotional physical and sexual maltreatment by educational staff in Israel. *Child Abuse & Neglect*, 26, 763-782.
- Berk, L. E. (2013). *Bebekler ve çocuklar doğum öncesinden orta çocukluğa* (N. I. Erdoğan, Çev.). Ankara: Nobel. (2012).
- Beyazova, U. (2014). İhmal. O. Derman (Ed.). *Çocuk istismarına ve ihmaline yaklaşım* (35-36). Ankara: Akademisyen Tıp.
- Bilge, Y. D., Taşar, M. A., Kılınçoğlu, B., Özmen, S., ve Tıraş, Ü. (2013). Alt sosyoekonomik düzeye sahip anne-babaların çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki

bilgi düzeyleri, deneyimleri ve kullandıkları disiplin yöntemleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14, 27-35.

Bilgin, A. (2008). Aile içi bedensel cezaya ilişkin bir çalışma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41 (31), 29-50.

Bilir, Ş., Arı, M., Dönmez, N. B., Atik, B., ve San, P. (1991). Türkiye'nin 16 ilinde 4-12 yaşlar arasındaki 50.473 çocuğa fiziksel ceza verme sıklığı ve buna ilişkin problem durumlarının incelenmesi. *Aile ve Toplum*, 1, 53-66.

Bulut, S. (2008). Öğretmenlerden öğrenciye yönelik olan fiziksel şiddet: Nicel bir araştırma. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 106-118.

Can-Yaşar, M., Kızıltepe, G.İ., Kandır, A. (2014). Öğretmen adaylarının çocuklardaki fiziksel istismar belirtilerine ilişkin farkındalıkları. *Kurumsal Eğitim Bilim Dergisi*, 7(3), 286-303.

Coşkun, M. (2011). Çocuklarda cinsel istismar. M. Öztürk (Haz.). *Çocuk hakları açısından çocuk ihmali ve istismarı* (s. 73-90). İstanbul: Çocuk Vakfı.

Dağlıoğlu, H.E. (2014). Okul öncesi öğretmenin özellikleri ve okul öncesi eğitime öğretmen yetiştirme. G. Haktanır (Ed.). *Okul öncesi eğitime giriş* (41-78). Ankara: Anı.

Dereobalı, N., Karadağ, S.Ç., Sönmez, S. (2013). Okulöncesi eğitim öğretmenlerinin çocuk istismarı, ihmali ve eğitimcilerin rolü konusundaki görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(14), 50-66.

Dinç, M. (2011). Çocuklarda fiziksel istismar. M. Öztürk (Haz.). *Çocuk hakları açısından çocuk ihmali ve istismarı* (s. 55-72). İstanbul: Çocuk Vakfı.

Dönmez, E. (2009). *Okul öncesi eğitimi öğretmenleri ve velilerin çocuk istismarına ve ihmaline yönelik görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Dönmez, Y. E., Soylu, N., Özcan, Ö. Ö., Yüksel, T., Demir, A. Ç., Bayhan, P. Ç. Ve Miniksar, D. Y. (2014). Cinsel istismar mağduru çocuk ve ergen olgularımızın sosyodemografik ve klinik özellikleri. *Turgut Özal Tıp Merkezi Dergisi*, 21(1), 44-48.

Elkind, D. (1999). Çocuk ve toplum gelişim ve eğitim üzerine denemeler. (D. Öngen, Çev.). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. (1993).

Erdiller, Z. B. (2012). Erken çocukluk eğitiminde temel kuram ve yaklaşımlar. İ. H. Diken (Ed.). *Erken çocukluk eğitimi* (s. 56-90). Ankara: Pegem.

Erol, D. (2007). *Okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin çocuklardaki fiziksel istismar belirtilerine ilişkin farkındalıkları (Eskişehir il örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

- Feng, J. Y., Huang, T. Y., ve Wang, C. J. (2010). Kindergarten teachers' experience with reporting child abuse in Taiwan. *Child Abuse & Neglect*, 34, 124-128.
- Gencer, Ö., Özbek, A., Özyurt, G., Kavurma, S. (2016). Çocuk ve ergenlerde aile dışı ve aile içi cinsel istismar olgularının karşılaştırılması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(1), 56-64.
- Giardino, A. P., Lyn, M. A., Giardino, E. R. (2010), Introduction: Child Abuse and Neglect. Giardino, A.P., Lyn, M.A., Giardino, E.R. (Ed.), *A Practical Guide to the Evaluation of Child Physical Abuse and Neglect* (pp. 3-30) , London: Springer Science+Business Media.
- Glesne, C. (2013). *Nitel araştırmaya giriş* (A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu, Çev.). Ankara: Anı. (2011).
- Gözütok, F.D. (1993). Disiplin sağlamada öğretmen davranışları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 25, 703-711.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., ve Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24 (3), 128-134.
- Haktanır, G. (2014, Mart). *Yerel Düzeyde Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme*. Eskişehir İl MEM, Odunpazarı İlçe RAM ve ilgili STK'lar tarafından düzenlenen Yerel Düzeyde Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme konulu çalıştay notları, Eskişehir.
- Helfer, R.M. (1973). The etiology of child abuse. *Pediatrics*, 51(4), 777-779.
- Hergüner, S. (2011). Duygusal istismar ve ihmal. M. Öztürk (Haz.). *Çocuk hakları açısından çocuk ihmal ve istismarı* (s. 41-54). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1980), Türkiye'de çocuğun değeri, gelişme ortamı ve alınması gereken önlemler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 3(10), 26-31.
- Kamaraj, I. (2005). Çocuk Hakları. M. Sevinç (Haz.). *Gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* (s. 42-49). İstanbul: Morpa.
- Karakaya, B., Karakaya, Y.T., Canitez, H., Özen, N. ve Haktanır, G. (2015, Eylül) *Erken Çocukluk Dönemindeki 7-8 Yaş Çocukları İçin Çocuk Hakları Eğitimi: Bir Uygulama Örneği*. Toplum ve Kurum Temelli Okul Öncesi Eğitim Politika ve Uygulamaları konulu 4. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi'nde sunulan bildiri. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kefeli, H. ve Haktanır, G. (2015, Eylül). *Anne ve Babaların Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı ve İhmali Davranışlarına İlişkin Görüşleri*. Toplum ve Kurum Temelli Okul Öncesi Eğitim Politika ve Uygulamaları konulu 4. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi'nde sunulan bildiri. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Kenny, M.C. (2001). Child abuse reporting: Teachers' perceived deterrents. *Child Abuse & Neglect*, 25, 81-92.
- Keser, N., Odabaş, E., ve Elibüyük, S. (2010). Ana-babaların çocuk istismarı ve ihmali konusundaki bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 4 (3), 150-157.
- Kılıç, Ş. (2014). Çocuk ruh sağlığına etki eden faktörler: Anne babalık davranışları, kardeş ve akran ilişkileri, televizyon ve bilgisayar. A. Güngör Aytaç (Ed.) *Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim 9 Ruh Sağlığı* (s. 43-62). Ankara: Hedef
- Kim, D., Kim, K., Park, Y., Zhang, L.D., Lu, M. K. (2000). Children's experience of violence in China and Korea: A transcultural study. *Child Abuse & Neglect*, 24(9), 1163-1173.
- Khoury-Kassabri, M. (2009). The relationship between staff maltreatment of students and bully-victim group membership. *Child Abuse & Neglect*, 33, 914-923.
- Kuğuoğlu, S. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali. D.Şelimen (Ed.). *Acil bakım* (577-596). İstanbul: Yüce Yayın.
- Kutlu, L., Batmaz, M., Bozkurt, G., Gençtürk, N., ve Gül, A. (2007). Annelere çocukluklarında uygulanan ceza yöntemleri ile çocuklarına uyguladıkları ceza yöntemleri arasındaki ilişki. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8, 22-29.
- Kürklü, A. (2011). *Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kocatepe Üniversitesi: Afyon.
- Lynn, K. (2008). *Evaluating potential obstacles to mandated reporting of child abuse and neglect by educators in a suburban public school district* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 3370298)
- Mahiroğlu, A., Buluç, B. (2003). Orta öğretim kurumlarında fiziksel ceza uygulamaları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 81-95.
- Mangır, M., Aral, N., Haktanır, G., Baran, G., Başar, F. ve Köksal, A. (1995). *Fiziksel İstismara Uğrayan ve Uğramayan Çocukların Bazı Kişilik Özellikleri İle Ana-Baba Tutumlarını Algılayış Biçimleri Üzerine Bir Araştırma*. Ankara: Çankaya Rotary Kulübü Yayını.
- Mayda, A. S., Karaçor, K., Erdem, G. U., Kırca, N. ve Urgan, U. (2006). Öğrencilerin üniversite giriş puanları ile aile içi şiddete maruz kalmaları arasındaki ilişki ve şiddete karşı tutumları. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 5,(3), 176-186.
- McKee, B.E., Dillenburger, K. (2009). Child abuse and neglect: training needs of student teachers. *International Journal of Educational Research*, 48, 320-330
- Milli Eğitim Bakanlığı (2006). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri

- Milli Eğitim Bakanlığı (2009). Öğretmenlik Mesleği Özel Alan Yeterlikleri
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı
- Obadina, S. (2013). Understanding attachment in abuse and neglect: implications for child development. *British Journal of School Nursing*, 8(6), 290-295.
- Oktay, A. (2005). 21. Yüzyıla girerken dünyada yaşanan değişimler ve erken çocukluk eğitimi. M. Sevinç (Haz.). *Gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* (s. 18-30). İstanbul: Morpa.
- Onur, B. (2007). *Çocuk tarih ve toplum*. Ankara: İmge
- Ovayolu, N., Uçan, Ö., Serindağ, S. (2007). Çocuklarda Cinsel İstismar ve Etkileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(4), 13-22.
- O'Toole, R., Webster, S., O'Toole, A., Lucal, B. (1999). Teachers' recognition and reporting of child abuse: A factorial survey. *Child Abuse & Neglect*, 23(11), 1083-1101.
- Özmen, S. K. (2004). Aile içi öfke ve saldırganlığın yansımaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37 (2), 27-39.
- Öztop, D. B., Özcan, Ö. Ö. (2010). Cinsel istismar vak'alarının sosyodemografik ve klinik özelliklerinin değerlendirilmesi. *New/Yeni Symposium Journal*, 48 (4), 270-276.
- Öztürk, M. (2011). Giriş/ Çocuk ihmali ve istismarı. M. Öztürk (Haz.). *Çocuk hakları açısından çocuk ihmali ve istismarı* (s. 13-29). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Page, A. Z., ve İnce, M. (2008). Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11 (22), 81-94.
- Pala, B. (2011). *Geleceğin öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri* (Yayımlanmamış tıpta uzmanlık tezi). Osmangazi Üniversitesi: Eskişehir.
- Pelendecioğlu, B., ve Bulut, S. (2009). Çocuğa yönelik aile içi fiziksel istismar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 9 (1), 49-62.
- Polat, O. (2007). *Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı tanımlar 1*. Ankara: Seçkin.
- Runyan, D.K., Zolotor, A.J. (2011). International issues in child maltreatment. C. Jenny (Ed.). *Child abuse and neglect: diagnosis, treatment and evidence* (s.620-627). Kanada: Elsevier Saunders.
- Sağır, M. (2013). *Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik görüşleri ve farkındalık düzeyleri (Kayseri ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi: Kayseri.

- Sarıbaşı, A. K. (2013). *Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarına yönelik farkındalıklarının belirlenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Schumacher, R.B., Carlson, R.S. (1999). Variables and risk factors associated with child abuse in daycare settings. *Child Abuse & Neglect*, 23(9), 891-898.
- Selinhocaoğlu, A. Ş. (2011). Anne babaların çocuklarının temel gereksinimlerine yaklaşım tarzlarının çocuklarının duygusal istismar-ihmal durumuna etkisi. *Milli Eğitim*, 189, 87-103.
- Senemoğlu, N. (2013). *Gelişim, öğrenme ve öğretim kurumdan uygulamaya*. Ankara: Yargı.
- Smith, M. C. (2010). Early childhood educators: Perspectives on maltreatment and mandated reporting. *Children and Youth Services Review*, 32, 20-27.
- Sofuoğlu, Z., Oral, R., Aydın, F., Cankardeş, S., Kandemirci, B., Koç, F., Halıcıoğlu, O. ve Akşit, S. (2014). Türkiye'nin üç ilinde olumsuz çocukluk çağı deneyimleri epidemiyolojik çalışması. *Türk Pediatri Arşivi*, 49, 47-56.
- Springer, K.W., Sheridan, J., Kuo, D., Carnes, M. (2007). Long-term physical and mental health consequences of childhood physical abuse: Results from a large population-based sample of men and women. *Child Abuse & Neglect*, 31, 517-530.
- Sundell, K. (1997). Child-care personnel's failure to report child maltreatment: Some Swedish evidence. *Child Abuse & Neglect*, 21 (1), 93-105.
- Süngü, H. (2013). Ulusal basında okullardaki şiddete ilişkin haberlerin değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 89-106.
- Tan, M. (1989). Çağlar boyunca çocukluk. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 71-88.
- Taner, Y., Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82-86.
- Theoklitou, D., Kabitsis, N., ve Kabitsi, A. (2012). Physical and emotional abuse of primary school children by teachers. *Child Abuse & Neglect*, 36, 64-70.
- Toros, K. ve Tiirik, R. (2016). Preschool teachers' perceptions about and experience with child abuse and neglect. *Early Childhood Education Journal*. 44(1), 21-30.
- Tugay, D. (2008). *Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Turaşlı, N.K. (2014). Okul öncesi eğitimin tanımı, kapsamı ve önemi. G. Haktanır (Ed.). *Okul öncesi eğitime giriş* (1-24). Ankara: Anı

- Turhan, E., Sangün, Ö., İnandı, T. (2006). Birinci basamakta çocuk istismarı ve önlenmesi, *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 15(9), 153-157.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2006). *Türkiye aile yapısı araştırması (2006)*. Ankara: Uzerler.
- T.C. Karabağlar Kaymakamlığı. (2015). Mutlu Çocuklar Yarınımızdır (Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Projesi) Sonuç Bildirgesi.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2016). *Milli eğitim istatistikleri örgün eğitim (2015/'16)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *Okul öncesi eğitimi programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Uğurlu, Z. ve Gülsen, İ.A. (2014). Çocuk hakları ve hukuki bağlamda çocuğun ihmal ve istismardan korunması. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-24.
- Ulukol, B. (2014). Cinsel istismar. O. Derman (Ed.). *Çocuk istismarına ve ihmeline yaklaşım* (49-55). Ankara: Akademisyen Tıp
- Uslu, R. İ., Kapçı, E. G. (2014). *Türkiye 'de çocukların cinsel sömürü ve cinsel istismarı son 12 yılda yayınlanan araştırmaların sistematik değerlendirmesi*. Ankara: Alp Ofset Matbaacılık.
- Uysal, A. (1998). *Çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamada hemşire ve ebelerin bilgi düzeylerinin saptanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Ege Üniversitesi: İzmir.
- Uzbaş, A. (2009). Okul psikolojik danışmanlarının okulda saldırganlık ve şiddete yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 90-110.
- U.S. Department of Health and Human Services (2013). *Child Maltreatment (2013)*.
- Ünal, G. (2005). Aile içi şiddet. *Aile ve Toplum*, 2 (8), 85-92.
- Ünal, F. (2008). Ailede çocuk istismarı ve ihmali. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12 (1), 9-18.
- Walsh, K., ve Farrell, A. (2008). Identifying and evaluating teachers' knowledge in relation to child abuse and neglect: A qualitative study with Australian early childhood teachers. *Teaching and Teacher Education*, 24, 585-600.
- World Health Organization (2002). *World report on violence and health (2002)*.Genova: World Health Organization.
- World Health Organization (2006). *Child Maltreatment (2006)*. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.

- Yalçın, N. (2011). *Türkiye’de çocuk istismarı ve çözüm önerileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi: İstanbul.
- Yalçın, H., Koçak, N., Duman, G.(2014). Anne babaların çocuk istismarıyla ilgili tutumlarının incelenmesi. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(Özel sayı I), 137-143.
- Yanowitz, K.L., Monte, E., Tribble, J.R. (2003). Teachers’ beliefs about the effects of child abuse. *Child Abuse & Neglect*, 27, 483-488.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, A. (2009). Çocuk istismarı ve ihmali: Risk faktörleri ve çocukların psiko-sosyal gelişimi üzerindeki etkileri. *Civilacademy Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 63-79.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2010). Çocukların ihmal-istismara uğramasında aile ve çocuklara yönelik risk faktörleri ve sosyal hizmet müdahalesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21 (1), 73-83.
- Zanden, P. J., Denessen, E. J., ve Scholte, R. H. (2015). The effects of general interpersonal and bullying-specific teacher behaviors on pupils’ bullying behaviors at school. *School Psychology International*, 36(5), 467-481.
- Zoroğlu, S.S., Tüzün, Ü., Şar, V., Kora, M. E., ve Alyanak, B. (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2 (2), 69-78.
- <http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23a.html> (2015 Kasım 08)
- <http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23a.html> (2015 Kasım 08)
- <http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23d.html> (2015 Kasım 08)
- <<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.5237&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch&Tur=1&Tertip=5&No=5237>>(2015 Kasım 09)
- <<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4721.html>> (2015 Kasım 08)
- <<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm>> (2016 Mayıs 22).



EKLER

EK A.1

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü



Sayı : 98761816-302.08.01/669
Konu : Hatice KEFELİ'nin Uygulama İzni Hk.

17.02.2015

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TOKAT İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitümüz İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi tezli yüksek lisans programı 13610801 numaralı öğrencisi Hatice KEFELİ Prof.Dr.Gelengül HAKTANIR danışmanlığında yürüttüğü "Okul Öncesi Eğitim Kurumunda Çalışan Yetişkinlerin Çocuk İstismarı ve İhmali Hakkındaki Görüş ve Önerileri" konulu tez çalışması kapsamında Tokat il Merkezinde bulunan bağımsız anaokullarında, çalışmaya gönüllü olarak katılabilecek öğretmenlerin okul ortamında çocuklara yönelik davranışlarını ve ifade biçimlerini gözlemleyebilmek amacıyla kamera ile kayıt almak ve çalışma yapmak istemektedir.

Bilgilerinizi ve adı geçen öğrenciye yapacağı tez çalışması için gereken izinin verilmesi hususunda gereğini saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. İsmail GÜVEN
Enstitü Müdürü

EK :
Dilekçe (1 Sayfa) Tez Önerisi (20 Sayfa)

Not: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Cebeci Yerleşkesi 06590; Cebeci/Ankara /ANKARA
Telefon No: 0312 362 99 05 / 5322 Belge Geçer No: 0312 362 73 97
e-posta: ebens@education.ankara.edu.tr internet adresi: -

Ayrıntılı bilgi için:
E.SÜKÜN
Bilg.İşlt.

EK A.2

**T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 27001677/44/2726310
Konu: Araştırma İzni Verilmesi

12/03/2015

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi :** a) Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma
b) 09/10/2014 tarihli ve 27001677/600/4437181 sayılı Valilik Makam Onayı.
c) Araştırma İzinleri İnceleme Komisyonunun 09/03/2015 tarihli tutanağı.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi tezli yüksek lisans öğrencisi Hatice KEFELİ Tokat Merkez Bağımsız Anaokullarındaki öğretmenlere "Okul Öncesi Eğitim Kurumunda Çalışan Yetişkinlerin Çocuk İstismarı ve İhlali Hakkındaki Görüş ve Önerileri" ile ilgili okul ortamında çocuklara yönelik hazırlanmış olduğu çalışmaya gönüllü olarak katılabilecek öğretmenlerin okul ortamında çocuklara yönelik davranışlarını ve ifade biçimlerini gözleyebilmek amacıyla kamera ile kayıt almak ve çalışmasını uygulamak istemektedir.

Söz konusu çalışmanın Tokat Merkez bağımsız Anaokulunda görevli gönüllü öğretmenlere uygulama yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'unuza arz ederim.

Levent YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
12/03/2015

Mehmet Suþhi KÜSBECİ
Vali a.
Vali Yardımcısı

EKLER:
1-Tutanak
2-Anket
3-Ankara Ün.v.Rektörlüğü yazısı

Güvenli Elektronik İmza
Aşlı İle Aynıdır.

12.../03/2015...

AYŞE KÖPRÜLÜ
Şef

GOP Bulvarı 60100 Tokat/Merkez
Elektronik Ağ www.meb.gov.tr
e-posta: stratejigelismec6@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Adnan YUCE
Tel: (0356) 2014 10 17-358
Faks: (0356) 2014 11 86

EK B.1

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA GÖREV YAPAN YÖNETİCİLER İÇİN GÖRÜŞME FORMU

Değerli Eğitimci,

Bu çalışma yüksek lisans tezim kapsamında okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Görüşmemiz iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde sizinle ilgili, ikinci bölümde ise çalışmamla ilgili konulardan bahsedeceğiz.

Görüşme süresince bana söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Bunun yanı sıra, araştırma sonuçlarını yazarken, görüştüğüm bireylerin isimleri kesinlikle rapora yansımayacaktır.

Başlamadan önce, bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?

Verdiğiniz bilgilerin tam olarak anlaşılabilmesi ve görüşmenin daha kısa sürmesi için eğer izin verirseniz ses kaydı almak istiyorum. Sizin için bir sakıncası var mı?

İzin verirseniz başlamak istiyorum.

A) DEMOGRAFİK BİLGİLER

- 1) Cinsiyet:
Erkek () Kadın ()
- 2) Yaşınız?.....
- 3) Öğrenim Düzeyiniz?

Ön lisans (Bölüm Adını Belirtiniz)	
Lisans (Bölüm Adını Belirtiniz)	
Yüksek Lisans	
Doktora	
Diğer:	

- 4) Medeni Haliniz?
Evli () Bekar ()
- 5) Çocuğunuz var mı?
Evet () Hayır ()
 - Çocuk Sayısı:
Kız () Erkek ()
- 6) Kaç yıldır bu meslekte çalışıyorsunuz?
- 7) Kaç yıldır yöneticilik yapıyorsunuz?
- 8) Kaç yıldır aynı okulda yönetici olarak görev yapıyorsunuz?

B) ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİNE İLİŞKİN GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

- 1) Çocuk istismarı deyince aklınıza neler geliyor? Açıklar mısınız?
- 2) Sizce çocuk istismarının çeşitleri var mıdır? Varsa nelerdir? Açıklar mısınız?
- 3) Sizce çocuklar kim ya da kimler tarafından istismar edilebilirler? Neden bu kişilerin çocukları istismar edebileceklerini düşünüyorsunuz?
- 4) Çocukların daha yoğun olarak hangi yaşlarda istismara uğradığını düşünüyorsunuz? Neden?
- 5) Sizce çocuğun cinsiyeti istismarın yoğunluğunu ya da sıklığını etkiler mi? Neden böyle düşünüyorsunuz?
- 6) Şimdiye kadar başkalarına karşı gerçekleşen herhangi bir çocuk istismarı durumu veya şüphesi ile karşılaştınız mı? (Evinizde, çevrenizde, çalıştığınız kurumlarda vb.)
 - a) Hayır ()
 - b) Evet ()
 - Evet, ise nerede karşılaştınız?
 - Bu şüpheyi uyandıran durumlar neler oldu?
 - Herhangi bir müdahalede bulundunuz mu? Ne yaptınız? Neden?
- 7) Çalıştığınız kurumda çocuk istismarına yönelik zorunlu bir uygulama var mı?
 - a) Hayır ()
 - b) Evet ()
 - c) Bilmiyorum ()
- 8) Öğreniminiz sırasında çocuk istismarı konusunda herhangi bir ders aldınız mı veya bu konu herhangi bir dersinizin içeriğinde yer aldı mı?
 - a) Hayır ()
 - b) Evet ()
 - Evet, ise bu dersin adını hatırlıyor musunuz?
 - Bu dersin içeriğine ilişkin neler hatırlıyorsunuz?
- 9) Çalıştığınız kurumda ya da kurum dışında çocuk istismarı ile ilgili olarak eğitim aldınız mı?
 - a) Hayır ()
 - b) Evet ()
 - Evet, ise eğitim kim tarafından verildi?
 - Eğitimin süresi ne kadardı?
 - Hayır, ise böyle bir eğitime ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?
- 10) Daha önce çocuk istismarı ile ilgili bir hizmet içi eğitime katıldınız mı?
 - a) Hayır ()
 - b) Evet ()
 - Evet, ise nerede katıldınız?
 - Ne zaman katıldınız?
 - Eğitimin süresi ne kadardı?
- 11) Çocuk ihmali deyince aklınıza ne geliyor? Açıklar mısınız?
- 12) Sizce çocuk ihmalinin türleri var mıdır? Varsa nelerdir? Açıklar mısınız?
- 13) Sizce çocuklar kim ya da kimler tarafından ihmal edilebilirler? Neden bu kişilerin çocukları ihmal edebileceklerini düşünüyorsunuz?

EK B.2**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİ İÇİN GÖRÜŞME FORMU****Değerli Eğitimci,**

Bu çalışma yüksek lisans tezim kapsamında okulöncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Görüşmemiz iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde sizinle ilgili, ikinci bölümde ise çalışmamla ilgili konulardan bahsedeceğiz.

Görüşme süresince bana söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Bunun yanı sıra, araştırma sonuçlarını yazarken, görüştüğüm bireylerin isimleri kesinlikle rapora yansımayacaktır.

Başlamadan önce, bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?

Verdiğiniz bilgilerin tam olarak anlaşılabilmesi ve görüşmenin daha kısa sürmesi için eğer izin verirseniz ses kaydı almak istiyorum. Sizin için bir sakıncası var mı?

İzin verirseniz başlamak istiyorum.

A) DEMOGRAFİK BİLGİLER

- 1) Cinsiyeti:
Erkek () Kadın ()
- 2) Yaşınız:.....
- 3) Öğrenim Düzeyiniz:

Lise mezunu	
Ön lisans (Bölüm Adını Belirtiniz)	
Lisans (Bölüm Adını Belirtiniz)	
Yüksek Lisans	
Doktora	
Diğer:	

- 4) Medeni haliniz?
Evli () Bekar ()
- 5) Çocuğunuz var mı?
Evet () Hayır ()
 - Çocuk Sayısı:
Kız () Erkek ()
- 6) Kaç yıldır bu meslekte çalışıyorsunuz?
- 7) Kaç yıldır aynı okulda görev yapıyorsunuz?
- 8) Şu an hangi yaş grubuyla çalışıyorsunuz?
- 9) Sınıfınızdaki çocuk sayısı nedir?
- 10) Çocukların kız/erkek oranı nedir?

B) ÇOCUK İSTİSMAR VE İHMALİNE İLİŞKİN GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

- 1) Çocuk istismarı deyince aklınıza neler geliyor? Açıklar mısınız?
- 2) Sizce çocuk istismarının çeşitleri var mıdır? Varsa nelerdir? Açıklar mısınız?
- 3) Sizce çocuklar kim ya da kimler tarafından istismar edilebilirler? Neden bu kişilerin çocukları istismar edebileceklerini düşünüyorsunuz?
- 4) Çocukların daha yoğun olarak hangi yaşlarda istismara uğradığını düşünüyorsunuz? Neden?
- 5) Sizce çocuğun cinsiyeti istismarın yoğunluğunu ya da sıklığını etkiler mi? Neden böyle düşünüyorsunuz?
- 6) Şimdiye kadar başkalarına karşı gerçekleşen herhangi bir çocuk istismarı durumu veya şüphesi ile karşılaştınız mı? (Evinizde, çevrenizde, çalıştığınız kurumlarda vb.)

a) Hayır () b) Evet ()

- Evet, ise nerede karşılaştınız?
- Bu şüpheyi uyandıran durumlar neler oldu?
- Herhangi bir müdahalede bulundunuz mu? Ne yaptınız? Neden?

- 7) Çalıştığınız kurumda çocuk istismarına yönelik zorunlu bir uygulama var mı?

a) Hayır () b) Evet () c) Bilmiyorum ()

- 8) Öğreniminiz sırasında çocuk istismarı konusunda herhangi bir ders aldınız mı veya bu konu herhangi bir dersinizin içeriğinde yer aldı mı?

a) Hayır () b) Evet ()

- Evet, ise bu dersin adını hatırlıyor musunuz?
- Bu dersin içeriğine ilişkin neler hatırlıyorsunuz?

- 9) Çalıştığınız kurumda ya da kurum dışında çocuk istismarı ile ilgili olarak eğitim aldınız mı?

a) Hayır () b) Evet ()

- Evet, ise eğitim kim tarafından verildi?
- Eğitimin süresi ne kadardı?
- Hayır, ise böyle bir eğitime ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz?

Neden?

- 10) Daha önce çocuk istismarı ile ilgili bir hizmet içi eğitime katıldınız mı?

a) Hayır () b) Evet ()

- Evet, ise nerede katıldınız?
- Ne zaman katıldınız?
- Eğitimin süresi ne kadardı?

- 11) Çocuk ihmali deyince aklınıza ne geliyor? Açıklar mısınız?
- 12) Sizce çocuk ihmalinin türleri var mıdır? Varsa nelerdir? Açıklar mısınız?
- 13) Sizce çocuklar kim ya da kimler tarafından ihmal edilebilirler? Neden bu kişilerin çocukları ihmal edebileceklerini düşünüyorsunuz?
- 14) Çocukların daha yoğun olarak hangi yaşlarda ihmale uğradığını düşünüyorsunuz? Neden?

- 15) Sizce çocuğun cinsiyeti ihmalin yoğunluğunu ya da sıklığını etkiler mi? Neden böyle düşünüyorsunuz?
- 16) Şimdiye kadar başkalarına karşı gerçekleşen herhangi bir çocuk ihmal olayı veya şüphesi ile karşılaştınız mı?
- a) Hayır () b) Evet ()
- Evet, ise nerede karşılaştınız?
 - Bu şüpheyi uyandıran durumlar neler oldu?
 - Herhangi bir müdahalede bulundunuz mu? Ne yaptınız? Neden?
- 17) Çalıştığınız kurumda çocuk ihmaline yönelik zorunlu bir uygulama var mı?
- a) Hayır () b) Evet () c) Bilmiyorum ()
- 18) Öğreniminiz sırasında çocuk ihmal konusunda herhangi bir ders aldınız mı?
- a) Hayır () b) Evet ()
- Evet, ise bu dersin adını hatırlıyor musunuz?
 - Bu dersin içeriğine ilişkin neler hatırlıyorsunuz?
- 19) Çalıştığınız kurumda ya da kurum dışında çocuk ihmal ile ilgili olarak eğitim aldınız mı?
- a) Hayır () b) Evet ()
- Evet, ise eğitim kim tarafından verildi?
 - Eğitimin süresi ne kadardı?
 - Hayır, ise böyle bir eğitime ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?
- 20) Daha önce çocuk ihmal ile ilgili bir hizmet içi eğitime katıldınız mı?
- a) Hayır () b) Evet ()
- Evet, ise nerede katıldınız?
 - Ne zaman katıldınız?
 - Eğitimin süresi ne kadardı?
- 21) Çocuk istismarı veya ihmal ile ilgili bilgi alabileceğiniz herhangi bir kaynağınız var mı? (Kitap, dergi, televizyon, radyo, kitle iletişim araçları vb.)
- 22) Çocuk istismarı veya ihmal ile karşılaştığınızda nereye/nerelere bildirimde bulunursunuz?
- 23) Sizce çocuk istismarını ve ihmali önlemeye yönelik neler yapılabilir?
- 24) Bu konuştuğumuz konularla ilgili süreçte paylaşmadığınız ve dile getirmek istediğiniz başka konular var mı?

KATILIMINIZ VE KATKILARINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM.

EK B.3

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA ÇALIŞAN DESTEK EĞİTİM PERSONELİ İÇİN GÖRÜŞME FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma yüksek lisans tezim kapsamında okulöncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Görüşmemiz iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde sizinle ilgili, ikinci bölümde ise çalışmamla ilgili konulardan bahsedeceğiz.

Görüşme süresince bana söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Bunun yanı sıra, araştırma sonuçlarını yazarken, görüştüğüm bireylerin isimleri kesinlikle rapora yansımayacaktır.

Başlamadan önce, bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?

Verdiğiniz bilgilerin tam olarak anlaşılabilmesi ve görüşmenin daha kısa sürmesi için eğer izin verirseniz ses kaydı almak istiyorum. Sizin için bir sakıncası var mı?

İzin verirseniz başlamak istiyorum.

A) DEMOGRAFİK BİLGİLER

- 1) Cinsiyeti:
Erkek () Kadın ()
- 2) Yaşınız?.....
- 3) Öğrenim Düzeyiniz?

Ortaokul mezunu	
Lise mezunu	
Ön lisans (Bölüm Adını Belirtiniz)	
Lisans (Bölüm Adını Belirtiniz)	
Diğer:	

- 4) Medeni Haliniz?
Evli () Bekar ()
- 5) Çocuğunuz var mı?
Evet () Hayır ()
 - Çocuk Sayısı:
Kız () Erkek ()
- 6) Ne kadar zamandır bu işte çalışıyorsunuz?
- 7) Ne kadar zamandır aynı okulda çalışıyorsunuz?

B) ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİNE İLİŞKİN GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

- 1) Çocuk istismarı deyince aklınıza neler geliyor? Açıklar mısınız?
- 2) Sizce çocuk istismarının çeşitleri var mıdır? Varsa nelerdir? Açıklar mısınız?

- 3) Sizce çocuklar kim ya da kimler tarafından istismar edilebilirler? Neden bu kişilerin çocukları istismar edebileceklerini düşünüyorsunuz?
- 4) Çocukların daha yoğun olarak hangi yaşlarda istismara uğradığını düşünüyorsunuz? Neden?
- 5) Sizce çocuğun cinsiyeti istismarın yoğunluğunu ya da sıklığını etkiler mi? Neden böyle düşünüyorsunuz?
- 6) Şimdiye kadar başkalarına karşı gerçekleşen herhangi bir çocuk istismarı durumu veya şüphesi ile karşılaştınız mı? (Evinizde, çevrenizde, çalıştığınız kurumlarda vb.)
- a) Hayır () b) Evet ()
- Evet, ise nerede karşılaştınız?
 - Bu şüpheyi uyandıran durumlar neler oldu?
 - Herhangi bir müdahalede bulundunuz mu? Ne yaptınız? Neden?
- 7) Çalıştığınız kurumda çocuk istismarına yönelik zorunlu bir uygulama var mı?
- a) Hayır () b) Evet () c) Bilmiyorum ()
- 8) Öğreniminiz sırasında çocuk istismarı konusunda herhangi bir ders aldınız mı veya bu konu herhangi bir dersinizin içeriğinde yer aldı mı?
- a) Hayır () b) Evet ()
- Evet, ise bu dersin adını hatırlıyor musunuz?
 - Bu dersin içeriğine ilişkin neler hatırlıyorsunuz?
- 9) Çalıştığınız kurumda ya da kurum dışında çocuk istismarı ile ilgili olarak eğitim aldınız mı?
- a) Hayır () b) Evet ()
- Evet, ise eğitim kim tarafından verildi?
 - Eğitimin süresi ne kadardı?
 - Hayır, ise böyle bir eğitime ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz?
- Neden?
- 10) Çocuk ihmal deyince aklınıza ne geliyor? Açıklar mısınız?
- 11) Sizce çocuk ihmalinin türleri var mıdır? Varsa nelerdir? Açıklar mısınız?
- 12) Sizce çocuklar kim ya da kimler tarafından ihmal edilebilirler? Neden bu kişilerin çocukları ihmal edebileceklerini düşünüyorsunuz?
- 13) Çocukların daha yoğun olarak hangi yaşlarda ihmale uğradığını düşünüyorsunuz? Neden?
- 14) Sizce çocuğun cinsiyeti ihmalin yoğunluğunu ya da sıklığını etkiler mi? Neden böyle düşünüyorsunuz?
- 15) Şimdiye kadar başkalarına karşı gerçekleşen herhangi bir çocuk ihmal olayı veya şüphesi ile karşılaştınız mı?
- a) Hayır () b) Evet ()
- Evet, ise nerede karşılaştınız?
 - Bu şüpheyi uyandıran durumlar neler oldu?
 - Herhangi bir müdahalede bulundunuz mu? Ne yaptınız? Neden?

16) Çalıştığınız kurumda çocuk ihmaline yönelik zorunlu bir uygulama var mı?

a) Hayır () b) Evet () c) Bilmiyorum ()

17) Öğreniminiz sırasında çocuk ihmali konusunda herhangi bir ders aldınız mı?

a) Hayır () b) Evet ()

- Evet, ise bu dersin adını hatırlıyor musunuz?

- Bu dersin içeriğine ilişkin neler hatırlıyorsunuz?

18) Çalıştığınız kurumda ya da kurum dışında çocuk ihmali ile ilgili olarak eğitim aldınız mı?

a) Hayır () b) Evet ()

- Evet, ise eğitim kim tarafından verildi?

- Eğitimin süresi ne kadardı?

- Hayır, ise böyle bir eğitime ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz?
Neden?

19) Çocuk istismarı veya ihmali ile ilgili bilgi alabileceğiniz herhangi bir kaynağınız var mı? (Kitap, dergi, televizyon, radyo, kitle iletişim araçları vb.)

20) Çocuk istismarı veya ihmali ile karşılaştığınızda nereye/nerelere bildirimde bulunursunuz?

21) Sizce çocuk istismarını ve ihmali önlemeye yönelik neler yapılabilir?

22) Bu konuştuğumuz konularla ilgili süreçte paylaşmadığınız ve dile getirmek istediğiniz başka konular var mı?

KATILIMINIZ VE KATKILARINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM.

EK B.4

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA BULUNAN DİĞER PERSONEL
İÇİN GÖRÜŞME FORMU**Değerli Katılımcı,**

Bu çalışma yüksek lisans tezim kapsamında okulöncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Görüşmemiz iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde sizinle ilgili, ikinci bölümde ise çalışmamla ilgili konulardan bahsedeceğiz.

Görüşme süresince bana söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Bunun yanı sıra, araştırma sonuçlarını yazarken, görüştüğüm bireylerin isimleri kesinlikle rapora yansımayacaktır.

Başlamadan önce, bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?

Verdiğiniz bilgilerin tam olarak anlaşılabilmesi ve görüşmenin daha kısa sürmesi için eğer izin verirseniz ses kaydı almak istiyorum. Sizin için bir sakıncası var mı?

İzin verirseniz başlamak istiyorum.

A) DEMOGRAFİK BİLGİLER

- 1) Cinsiyetiniz?
Erkek () Kadın ()
- 2) Yaşınız:.....
- 3) Öğrenim Düzeyiniz:

Okuma-yazması yok	
Okuma-yazması var	
İlkokul mezunu	
Ortaokul mezunu	
Lise mezunu	
Ön lisans (Bölüm Adını Belirtiniz)	
Lisans (Bölüm Adını Belirtiniz)	
Yüksek Lisans	
Doktora	
Diğer:	

- 4) Medeni Haliniz:
Evli () Bekâr ()
- 5) Çocuğunuz var mı?

Evet () Hayır ()

- Var ise çocuk sayınız:

Kız () Erkek ()

- 6) Ne kadar zamandır bu meslekte çalışıyorsunuz? :
- 7) Ne kadar zamandır aynı okulda görev yapıyorsunuz? :

B) ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİNE İLİŞKİN GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

- 1) Çocuk istismarı deyince aklınıza neler geliyor? Açıklar mısınız?
- 2) Sizce çocuk istismarının çeşitleri var mıdır? Varsa nelerdir? Açıklar mısınız?
- 3) Sizce çocuklar kim ya da kimler tarafından istismar edilebilirler? Neden bu kişilerin çocukları istismar edebileceklerini düşünüyorsunuz?
- 4) Çocukların daha yoğun olarak hangi yaşlarda istismara uğradığını düşünüyorsunuz? Neden?
- 5) Sizce çocuğun cinsiyeti istismarın yoğunluğunu ya da sıklığını etkiler mi? Neden böyle düşünüyorsunuz?
- 6) Şimdiye kadar başkalarına karşı gerçekleşen herhangi bir çocuk istismarı durumu veya şüphesi ile karşılaştınız mı? (Evinizde, çevrenizde, çalıştığınız kurumlarda vb.)
 - a) Hayır ()
 - b) Evet ()
 - Evet, ise nerede karşılaştınız?
 - Bu şüpheyi uyandıran durumlar neler oldu?
 - Herhangi bir müdahalede bulundunuz mu? Ne yaptınız? Neden?
- 7) Çalıştığınız kurumda çocuk istismarına yönelik zorunlu bir uygulama var mı?
 - a) Hayır ()
 - b) Evet ()
 - c) Bilmiyorum ()
- 8) Öğreniminiz sırasında çocuk istismarı konusunda herhangi bir ders aldınız mı veya bu konu herhangi bir dersinizin içeriğinde yer aldı mı?
 - a) Hayır ()
 - b) Evet ()
 - Evet, ise bu dersin adını hatırlıyor musunuz?
 - Bu dersin içeriğine ilişkin neler hatırlıyorsunuz?
- 9) Çalıştığınız kurumda ya da kurum dışında çocuk istismarı ile ilgili olarak eğitim aldınız mı?
 - a) Hayır ()
 - b) Evet ()
 - Evet, ise eğitim kim tarafından verildi?
 - Eğitimin süresi ne kadardı?
 - Hayır, ise böyle bir eğitime ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz?

Neden?
- 10) Çocuk ihmali deyince aklınıza ne geliyor? Açıklar mısınız?
- 11) Sizce çocuk ihmalinin türleri var mıdır? Varsa nelerdir? Açıklar mısınız?
- 12) Sizce çocuklar kim ya da kimler tarafından ihmal edilebilirler? Neden bu kişilerin çocukları ihmal edebileceklerini düşünüyorsunuz?

EK C

ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİNE İLİŞKİN YARI YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRETMEN GÖZLEM FORMU

Bu form “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı ve İhmali Davranışları İle Kurum Personelinin Konuya İlişkin Görüşleri” başlıklı tez çalışması kapsamında okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içerisindeki davranışlarına ilişkin alınacak video kayıtlarının analizinde kullanılmak üzere hazırlanmıştır.

Gözlem Tarihi:

Sınıf:

Madde No	Maddeler	Gözlendi	Gözlenmedi	Davranış-Cümle-İfade	Yorumlar
FİZİKSEL İSTİSMAR					
1)	Öğretmenin çocuğa elle ve/veya başka bir aletle vurması				
2)	Öğretmenin çocuğu itmesi				
3)	Öğretmenin çocuğu sarsması				
4)	Öğretmenin çocuğu çimdiklemesi				
5)	Öğretmenin çocuğu ısırması				
6)	Öğretmenin çocuğun vücudunun herhangi bir yerinde iz bırakacak şekilde ya da iz bırakmasa da şiddet uygulayarak çocuğa ceza vermesi				
7)	Öğretmenin çocuğu bir yerinden tutarak zorla çekiştirmesi				
DUYGUSAL İSTİSMAR					
1)	Öğretmenin çocuğu ayrı bir birey olarak kabul etmemesi				

2)	Öğretmenin çocuk yokmuş gibi davranması (Çocukların fikirlerini alıp yanıtlarını dikkate almaması, çocuğun sorularına cevap vermemesi, çocuğun isteklerine tepki vermemesi vb.)								
3)	Öğretmenin çocuğun olumlu yönlerini ortaya çıkarmak, onu motive etmek için herhangi bir şey yapmaması								
4)	Öğretmenin çocuğun yardım taleplerini reddetmesi								
5)	Öğretmenin çocuğa hiçbir işe yaramıyor duygusu vermesi								
6)	Öğretmenin okuldaki her hatadan çocuğu sorumlu tutarak onu bir tür günah keçisi haline getirmesi								
7)	Öğretmenin çocukla fiziksel temastan kaçınması								
8)	Öğretmenin çocuğa dokunarak duygusal yakınlığını belli etmemesi								
9)	Öğretmenin çocuğun toplumsal ilişkilerini/sosyal gelişimini (Çocuğun liderlik, rol paylaşımı gibi becerilerinin geliştirilmesi, olumlu veya olumsuz duyguların uygun şekilde ifade edilmesi, değişik ortamlardaki kurallara uyulması vb.) destekleyecek ve geliştirecek fırsatlar sağlamaması								
10)	Öğretmenin çocuğun toplumsal ilişkilerini/sosyal gelişimini (Çocuğun liderlik, rol paylaşımı gibi becerilerinin geliştirilmesi, olumlu veya olumsuz duyguların uygun şekilde ifade edilmesi, değişik ortamlardaki kurallara uyulması vb.) destekleyecek ve geliştirecek fırsatları kasıtlı olarak engellemesi								
11)	Öğretmenin çocuğu yalnız olduğuna inandırması								

	(Çocuğu arkadaşının olmadığı, onu kimsenin sevmediği vb. sözler söyleme)					
12)	Öğretmenin fiziksel saldırılarla çocuğu korkutması					
13)	Öğretmenin sözel saldırılarla çocuğu korkutması (Gözdağı vermek, tehdit etmek)					
14)	Çocuğun öğretmen tarafından anti-sosyal davranışlara yöneltilmesi (Suçluluk duygusunda eksiklik, merhamet duygusunda eksiklik, başkalarını umursamazlık, başkalarının haklarını ihlal etme vb.)					
15)	Öğretmenin çocuğa toplumsal açıdan kötü örnek olması (Sigara kullanma, sınıfta acil durumlar hariç uzun süre veya yüksek sesle telefonla konuşma, toplumsal cinsiyetçilik yapma, sınıf içinde çalışma arkadaşlarıyla çocuklar için uygun olmayan özel hayatı konuşma vb.)					
16)	Öğretmenin çocuğa toplumsal açıdan kötü örnekler göstererek çocuğu o yola yönlmesi (Çocuklara uygun olmayan resim, video, kitap vb. sunması, uygun olmayan etkinlikleri uygulanmış gibi yorumlayarak çocuklarla yanlış davranışları paylaşması vb.)					
17)	Öğretmenin çocuğun duygusal gelişimini sağlıklı yönde destekleyecek tepkileri vermemesi					
18)	Eğitim sürecini verimli kullanmamak (Öz bakım becerilerini öğretmemek, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal ve motor gelişim açısından bireysel olarak desteklememek)					
19)	Öğretmenin çocuğun küçük düşmesine neden olacak, onurunu zedeleyecek davranışlarda bulunması					

20)	Öğretmenin çocuğu, onda yetersizlik veya aşağılık duygusu uyandıracak takma isimlerle çağırması				
21)	Öğretmenin çocuktan gerçekçi olmayan beklentilerinin olması				
22)	Öğretmenin çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan görev ve sorumluluklar vermesi				
23)	Çocuklar arasında kıyaslama yaparak rekabet ortamının oluşmasına yol açması				
24)	Öğretmenin çocuklar arasında ayırım yapması				
CİNSEL İSTİSMAR					
1)	Öğretmenin çocuğa seksi konuşma ve yorumlarda bulunması				
2)	Öğretmenin çocuğa pornografik film veya video seyretirmesi				
3)	Öğretmenin çocuğun cinsel organlarına dokunması veya okşaması				
4)	Öğretmenin çocuğun vücudunun herhangi bir yerine çocukta cinsellik çağrıştıracak şekilde dokunması				
İHMAL					
1)	Öğretmenin çocuğun sağlık ihtiyaçlarını karşılamaması veya geciktirmesi				
2)	Öğretmenin çocuğun beslenme ihtiyacını karşılamaması				
3)	Çocuğun kişisel hijyeninin kötü olması ve bu konuda öğretmenin bir şey yapmaması				
4)	Öğretmenin sınıfın ısını uygun şekilde ayarlamaması				

5)	Öğretmenin çocuğun bulunduğu ortama uygun giyinmesini sağlamaması				
6)	Öğretmenin sınıf koşullarının çocuğun güvenliğine zarar vermeyecek şekilde olmasını sağlamaması				
7)	Öğretmenin çocuğu çok uzun süre sınıfta/ diğer ortamlarda denetimsiz bırakması				
8)	Öğretmenin çocuğun eğitim gereksinimlerini karşılamaması (Günlük eğitim akışı, aylık eğitim planı, etkinlik planı hazırlamamak, uygulamamak ve değerlendirme yapmamak; büyük grup etkinliği, küçük grup etkinliği ve bireysel etkinlikler yapmaya özen göstermemek; öğrenme fırsatı yaratmamak; zamanı boşa geçirmek vb.)				
9)	Öğretmenin çocuğun yaptığı yanlış davranışları sürekli olarak görmezden gelerek, yanlış davranışların düzeltilmesini sağlamayarak diğer çocukların da bu yanlış davranışları öğrenmesine yol açması				
10)	Öğretmenin çocuğun sorusuna zamanında ve uygun yanıt vermemesi				

EK D**ÖZGEÇMİŞ****Adı ve Soyadı** : Hatice KEFELİ**Doğum Tarihi** : 13.09.1987**İletişim Bilgileri** : Gaziosmanpaşa Üniversitesi/Pazar Meslek Yüksekokulu**E-Posta Adresi** : hatice.kefeli@gop.edu.tr**Öğrenim Durumu** :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	İlköğretim/Okul Öncesi Öğretmenliği	Anadolu Üniversitesi	2009

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Öğretmen	23 Nisan Ulusal Egemenlik Anaokulu	2009-2012
Öğretim Görevlisi	Gaziosmanpaşa Üniversitesi Pazar Meslek Yüksekokulu	2012- Devam